

**OEFFELTER
MEENT**

Conceptbeheerplan Natura 2000

Ministerie LNV, Provincie Noord-Brabant

Versie 27 mei 2009

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit

dienst landelijk gebied
voor ontwikkeling en beheer

COLOFON

Dit is een uitgave van Dienst Landelijk Gebied, maand en jaartal invullen

Opdrachtnemer: Dienst Landelijk Gebied
Vestiging Regio Zuid
Professor Cobbenhagenlaan 125
Postbus 1180
5004 BD Tilburg
Telefoonnummer 013-595 0 595
Faxnummer 013-595 0 500

www.dienstlandelijkgebied.nl

Bevoegd gezag: Ministerie van Landbouw, natuur en voedselkwaliteit
Provincie Noord-Brabant

Teamhoofd: Edo Dijkman

Projectteam: Ine van Gompel (projectleider)
Ton Geensen
Marjon Grakist
Michel Nieuwelink (Staatsbosbeheer)
Hans Weinreich

Adviseurs: Karen Zwerver
Jacqueline Jonkers

Status: concept 1
Versie/inboeknummer: invullen
Collegiale toets: invullen
Review communicatie: invullen
Vrijgave: intern/extern/vrij te verspreiden

In opdracht van ministerie van LNV Programmadirectie Natura 2000; Programmteam
Beheerplannen

**landbouw, natuur en
voedselkwaliteit**

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave.....	3
Samenvatting.....	6
1 inleiding	9
1.1 Wat is Natura 2000?	9
1.2 Natura 2000-gebied: Oeffelter Meent	9
Natuurbeschermingswet 1998.....	11
1.3 Functie beheerplan	12
1.4 Status en vaststellingprocedure van het beheerplan	12
1.5 Leeswijzer	13
2 Instandhoudingsdoelstellingen.....	14
2.1 Kernopgave en ‘sense of urgency’	14
2.2 Instandhoudingsdoelstellingen	14
2.3 Ecologische vereisten van instandhoudingsdoelstellingen.....	16
3 Ecologische gebiedsbeschrijving	19
3.1 Abiotiek en biotiek	19
3.1.1 Abiotiek	19
3.1.2 Biotiek.....	24
3.2 Voorkomen habitattypen	26
3.2.1 *Stroomdalgraslanden (H6120)	26
3.2.2 Glanshaverhooilanden (H6510)	28
3.2.3 Vegetatietypen en soorten vermeld in aanwijzingsbesluit Beschermd Natuurmonument ..	29
3.3 Voorkomen soorten	29
3.3.1 Kleine modderkruiper (H1149)	29
3.3.2 Kamsalamander (H1166)	30
3.4 Ingrepen in het verleden	31
3.5 Systeemanalyse en sleutelprocessen	32
3.5.1 Systeemanalyse habitattypen	32
3.5.2 Systeemanalyse soorten: kleine modderkruiper en kamsalamander	32
3.5.3 Sleutelprocessen.....	33
4 Uitgangssituatie beleid en bestaand gebruik.....	34
4.1 Plannen en beleid.....	34
4.2 Bestaand gebruik.....	36
4.2.1 Huidig natuurbeheer en onderhoud.....	36
4.2.2 Huidige recreatie (beheer en gebruik).....	38
4.2.3 Landbouw	39
4.2.4 Overige bestaande activiteiten	39
5 Instandhoudingsdoelstellingen in omvang, ruimte en tijd	41

5.1	Uitwerking van instandhoudingsdoelstellingen in omvang, ruimte en tijd	41
5.1.1	Habitattypen	41
5.1.2	Soorten	43
5.2	Knelpunten en kansen voor de instandhoudingsdoelstellingen	43
5.2.1	Knelpunten.....	43
5.2.2	Kansen	44
6	effecten van bestaand gebruik op de instandhoudingsdoelstellingen	46
6.1	Inleiding.....	46
6.2	Methodiek	47
6.2.1	Toelichting beoordeling activiteiten.....	47
6.3	Uitwerking beoordeling bestaand gebruik	48
6.3.1	Toelichting activiteiten recreatie.....	48
6.3.2	Landbouw	49
6.3.3	Toelichting overige activiteiten	50
6.4	Procedures toekomstige activiteiten	51
6.5	Regime Natuurbeschermingswet: beoordeling van natuureffecten	51
7	Realisatie instandhoudingsdoelstellingen	53
7.1	Ontwikkelingsstrategie.....	53
7.2	Beschrijving maatregelen	54
8	Uitvoeringprogramma.....	56
8.1	Uitvoering maatregelen: verantwoordelijkheden en kosten	56
8.2	Communicatie: verantwoordelijkheden (voor uitvoering) en kosten	56
8.2.1	Doelstellingen voor de communicatie.....	56
8.2.2	Rolverdeling in de communicatie.....	56
8.3	Monitoring en evaluatie instandhoudingsdoelstellingen en maatregelen:.....	56
8.3.1	Verantwoordelijkheden	57
8.3.2	Taakverdeling en opzet monitoring.....	57
8.3.3	Evaluatie van het beheerplan	60
8.4	Financiering van gehele uitvoering beheerplan.....	60
9	Literatuur	61
	Lijst van geraadpleegde personen	63
	Verklarende woordenlijst.....	64
	Kaartbijlagen	69
	Kaart 1 Begrenzing van het Natura 2000-gebied	70
	kaart 2 Eigendomssituatie	71
	Kaart 3 bodem en grondwater	72
	Kaart 4 Huidig voorkomen habitattypen.....	73

Kaart 5 Potentie voorkomen habitattypen	74
Kaart 6 Huidig voorkomen soorten	75
Kaart 7 Potentie voorkomen soorten	76
Kaart 8 Bestaand gebruik	77
Bijlagen.....	78
Bijlage 1 Relevante wet- en regelgeving	79
Bijlage 2 Organisatie van de totstandkoming van het beheerplan.....	80
Bijlage 3 Procedure vergunningverlening.....	81
Bijlage 4 Beoordeling bestaand gebruik	83
Bijlage 5 Toelichting hydrologie	86
Bijlage 6 Habitatkaart - huidige situatie	89

SAMENVATTING

Tekst pm

Synopsistabel t.b.v. Natura 2000 beheerplannen

Om op landelijk en gebiedsniveau een overzicht te krijgen welke maatregelen in relatie tot de doelen in de eerste beheerplanperiode (6 jaar) worden genomen is onderstaande tabel opgesteld. De maatregelen-doelen tabel biedt inzicht in de geplande maatregelen in het gebied en het kwalitatieve en kwantitatieve effect van deze maatregelen op de doelen voor de habitattypen en soorten.

De tabel is een samenvatting van de uitgebreide beschrijving van de maatregelen in hoofdstuk 7 Maatregelen (LNV-beheerplannen). De tabel is tevens een hulpmiddel voor de rapportageverplichting aan de Europese Commissie. Hiervoor stellen de lidstaten elke zes jaar een verslag op over de in het kader van de richtlijn genomen maatregelen, alsmede een beoordeling van het effect van die maatregelen op de staat van instandhouding (artikel 17).

Naam gebied: Oeffelter Meent (141)
 Datum invullen/vaststelling beheerplan:
 Bevoegd gezag: Ministerie van LNV, provincie Noord-Brabant

		Habitattypen		Soorten		Oude NB-wet doelen		
		Stroomdalgraslanden (H6120)	Glanshaverhooilanden (H6510_A)	Kleine modderkruiper (H1149)	Kamsalamander (H1166)	Droge graslandtypen (elementen uit Festuco-Sedetalia en Festuco-Brometalia)	Zeldzame en minder algemene plantensoorten	Geomorfologische structuur (o.a. reliëf, overgangen verschillende bodems)***
Maatregelen	Drukbegrazing in voorjaarsperiode	•				•	•	
	Kartering om aanwezigheid van humus, lutum en van de basenvoorziening in de bodem te bepalen	•				•	•	
	Kleinschalig en gevarieerd plaggen en graven	•				•	•	
	Hooilandbeheer: jaarlijks twee keer maaien		•					
	Onderzoek verspreiding en omvang populatie			•	•			
	Extensief en gefaseerd onderhoud van de Oeffeltse Raam			•				

	Maken van ondiepe oeverzones			•				
	Uitbreiding aantal poelen (5)				•			
	Bestaande poelen verbeteren door gefaseerde herinrichting (grootte 200 m ² - 500 m ²)				•			
	Opslag bij poelen verwijderen				•			
	Regelmatig schonen poelen				•			
	Indien nodig vis vangen in poelen				•			
	Aanleg faunapassage (in de Rijtjes)				•			
	Ontwikkeling van zoomvegetaties				•			
Doelen in aanwijzingsbesluit	Doel oppervlakte	>	>	=	=	=	=	=
	Doel kwaliteit	>	>	=	=	=	=	=
Huidige oppervlakte (ha) en huidige kwaliteit in het gebied	Huidige oppervlakte (ha) en aantal soorten	3,3	< 1	beperkt matig	beperkt matig			
	Huidige kwaliteit (gunstig, matig, ongunstig)	matig	ongunstig					
Verwachte oppervlakte (ha) en kwaliteit na zes jaar.	Oppervlakte totaal (ha) en aantal soorten	10	13					
	Kwaliteit (gunstig, matig, ongunstig)	matig	gunstig	matig - gunstig	matig - gunstig			
Doel op lange termijn.	Oppervlakte totaal (ha)**	16,5	13					
	Kwaliteit (gunstig, matig, ongunstig)	matig	gunstig	gunstig	gunstig			
Monitoring van de staat van instandhouding (art. 11 HR).	Soort onderzoek (door wie en frequentie):							
Bestaande monitoring	Basisvegetatiekartering (SBB, 1 x per 10 jaar)	•	•			•	•	
	Doelsoortenkartering (SBB, 1 x per 10 jaar)	•	•			•	•	
	Meetnetroute flora (provincie, 3 x per 8 jaar)	•	•			•	•	
	Monitoring amfibieën (Ravon, wisselend)				•			
	Monitoring vissen (Ravon, wisselend)			•				
Aanvullende monitoring	Uitbreiding oppervlakte basisvegetatiekartering (SBB, 1 x per 12 jaar)	•	•			•	•	
	Verhoging frequentie doelsoortenkartering (SBB, 1 x per 3 jaar)	•	•			•	•	
	Monitoring kamsalamander in N2000 gebied (SBB, 1 x per 3 jaar)				•			
	Monitoring kamsalamander in aangrenzende gebieden (provincie, 1 x per 3 jaar)							

	Monitoring kleine modderkruiper (waterschap, 1 x per 3 jaar)							
	Zandafzetting maas (Staatsbosbeheer, 1 x per 3 jaar)	•						
	Waterkwaliteit in de Oeffeltse Raam (waterschap, en paar ker per maand)			•				

**Het precieze aantal van de kleine modderkruiper is niet bekend, er zijn in 2004 10 exemplaren gevangen. De kleine modderkruiper bevindt zich in ongeveer de laatste 400 meter van de Oeffeltse Raam tot aan de Maas.*

***Het precieze aantal van de kamsalamander is niet bekend. De kamsalamander bevindt zich binnen de Natura 2000-begrenzing in 3 poelen.*

**** Voor de geomorfologische structuur zijn geen specifieke maatregelen opgenomen, de randvoorwaarden voor de overige maatregelen is dat het de geomorfologische structuur niet aantast.*

1 INLEIDING

Meer natuur, vitale natuur. Dat is de kern van het natuurbeleid van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Een mooi landschap om met plezier in te wonen, werken en recreëren. En ook het leefgebied van 40.000 soorten dieren en planten. Nederland heeft 162 gebieden die behoren tot de top van de Europese natuur. Samen met natuurgebieden in andere lidstaten van de Europese Unie vormen zij het netwerk 'Natura 2000'.

1.1 Wat is Natura 2000?

De lidstaten van de Europese Unie hebben met elkaar afgesproken om de achteruitgang van de biodiversiteit te stoppen. Belangrijke instrumenten om dit doel te realiseren, zijn de Europese Vogelrichtlijn en Europese Habitatrichtlijn. In deze richtlijnen is bepaald dat er een netwerk gerealiseerd moet worden van natuurgebieden van Europees belang: het Natura 2000-netwerk. Dit netwerk heeft als hoofddoelstelling het waarborgen van de biodiversiteit in Europa. De lidstaten moeten hiertoe speciale natuurgebieden aanwijzen voor de meest kwetsbare soorten en habitattypen: de Natura 2000-gebieden. Dit zijn gebieden die geschikt zijn om het duurzaam voortbestaan van de meest bedreigde soorten en habitattypen te verzekeren. Het behoud en ontwikkelen van de natuurwaarden in de Natura 2000-gebieden leidt niet alleen tot kwaliteitsverbetering van deze natuurwaarden ter plekke, maar geeft ook de mogelijkheid tot verspreiding van soorten naar andere gebieden, waardoor de biodiversiteit bevorderd wordt.

Nederland draagt met 162 gebieden bij aan het realiseren van het Natura 2000-netwerk. Het Nederlandse Natura 2000-netwerk heeft een totale omvang van circa één miljoen hectare, waarvan tweederde open water (inclusief de kustwateren). Een aantal gebieden is aangewezen onder de Habitatrichtlijn óf de Vogelrichtlijn, maar een flink aantal gebieden valt onder beide richtlijnen. De gebiedsgerichte bepalingen vanuit de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn zijn vanaf 1 oktober 2005 verwerkt in de Natuurbeschermingswet 1998 en sindsdien is de wettelijke bescherming van de Natura 2000-gebieden geregeld in deze wet.

Nederland is verantwoordelijk voor het duurzaam voortbestaan van 95 vogelsoorten (Vogelrichtlijn), 31 andere diersoorten, 5 plantensoorten en 51 habitattypen (allen Habitatrichtlijn): dwz moet een 'gunstige staat van instandhouding' bereiken en behouden. Hiermee wordt bedoeld dat het habitatype of de soort duurzaam moet blijven voortbestaan. Elk Natura 2000-gebied is aangewezen voor de bescherming van één of meerdere habitattypen en/of soorten. Voor elk gebied zijn vervolgens specifieke doelen – instandhoudingsdoelstellingen – geformuleerd voor wat betreft de oppervlakte en kwaliteit van de habitattypen of leefgebieden van soorten. Voor veel soorten is daarnaast aangegeven voor welke populatiegrootte het leefgebied minimaal geschikt moet zijn. Soms is het voldoende om de oppervlakte en/of kwaliteit van een habitatype of leefgebied van een soort te behouden, maar in andere gevallen is het nodig om de oppervlakte te vergroten en/of de kwaliteit te verbeteren.

De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), heeft elk Natura 2000-gebied aangewezen door middel van een aanwijzingsbesluit. In dit besluit wordt aangegeven waarom het gebied is uitgekozen, voor welke habitattypen en/of soorten het gebied is aangewezen, welke instandhoudingsdoelstellingen er gelden en hoe de begrenzing van het gebied loopt. Vervolgens moet er voor elk Natura 2000-gebied een beheerplan opgesteld worden, waarin beschreven wordt welke maatregelen er genomen moeten worden om de instandhoudingsdoelstellingen voor dat gebied te bereiken.

1.2 Natura 2000-gebied: Oeffelter Meent

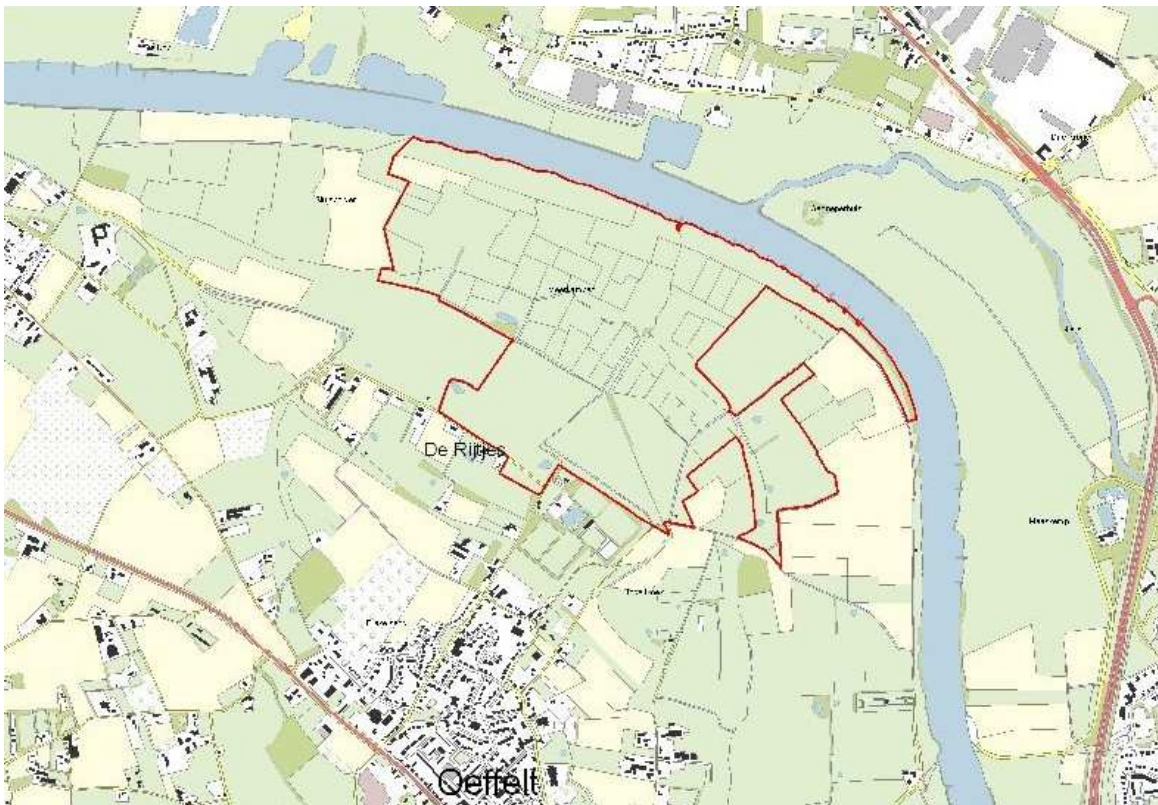
De Oeffelter Meent is een natuurgebied gelegen in de uiterwaarden van de Maas. Het gebied is gelegen op een rivierduin, de Meent. In de volksmond staat dit gebied ook wel bekend als "Het Broek". Door de in dit gebied aanwezige (kleine) hoogteverschillen en de overgang van zand naar klei is hier een bijzonder variatie te vinden van vegetatie. Op de zomerdijken komt een aan kalkarme bodem gebonden vorm van stroomdalgraslanden voor, die in ons land slechts een beperkte verspreiding heeft. Op de voedselrijkere en kleiige bodems komen glanshaverhooilanden voor. Midden door de Oeffelter Meent loopt het water de Oeffeltse

Raam, hierin leeft de vis de kleine modderkruiper. Ook zijn er enkele poelen gelegen in het gebied waar de kamsalamander voorkomt.

Figuur 1 Stroomdalgraslanden in Oeffelter Meent

De begrenzing van Oeffelter Meent is bepaald aan de hand van de ligging van de natuurlijke habitattypen waarvoor het gebied is aangewezen en valt samen met het in 1980 aangewezen Beschermd Natuurmonument Oeffelter Meent. De begrenzing van het gebied en de ligging ervan zijn te zien in onderstaande figuur 2. Een grotere kaart is opgenomen als kaartbijlage 1. Oeffelter Meent is voor het grootste deel in eigendom van Staatsbosbeheer.

Figuur 2 Begrenzing Oeffelter Meent

Samenvattend staat het gebied bij het ministerie van LNV officieel geregistreerd met de volgende kenmerken:

Gebiedsnummer	141
Natura 2000-landschap	Rivierengebied
Status	Habitatrichtlijn
Sitecode	NL2003035
Beschermd natuurmonument	Ja
Beheerder	Staatsbosbeheer, domeinen, particulieren
Provincie	Noord-Brabant
Gemeente	Boxmeer
Oppervlakte	104 hectare

Natuurbeschermingswet 1998

Nederland heeft sinds 1967 een natuurbeschermingswet. Op een gegeven moment voldeed deze wet niet meer aan de verplichtingen, die in internationale verdragen en Europese richtlijnen aan de bescherming van gebieden en soorten worden gesteld. Daarom is er een nieuwe gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 gekomen waarin de gebiedsbescherming is opgenomen, terwijl de soortbescherming is opgenomen in de Flora- en Faunawet (2002). De gebiedsgerichte bepalingen vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Europese Habitatrichtlijn zijn vanaf 1 oktober 2005 verwerkt in de Natuurbeschermingswet 1998. Sindsdien is de wettelijke bescherming van de Natura 2000-gebieden dan ook geregeld in de Natuurbeschermingswet 1998. Naast Natura 2000-gebieden worden ook Beschermde Natuurmonumenten beschermd door deze wet. Beschermde Natuurmonumenten die overlappen met Natura 2000-gebieden worden echter opgeheven en niet langer beschermd als Beschermd Natuurmonument. De natuurwaarden, waarvoor het natuurmonument was aangewezen, worden wel opgenomen in het Natura 2000-aanwijzingsbesluit.

1.3 Functie beheerplan

De Natuurbeschermingswet 1998 vereist dat voor alle Natura 2000-gebieden een beheerplan wordt opgesteld. Het beheerplan is het kader voor het bereiken en handhaven van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied en heeft de volgende functies:

- **Uitwerking van de instandhoudingsdoelstellingen:** Het beheerplan beschrijft de huidige natuurwaarden in het Natura 2000-gebied en de ecologische vereisten die noodzakelijk zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken en/of te handhaven. Daarnaast wordt aangegeven op welke locaties in het Natura 2000-gebied de doelen het beste gerealiseerd kunnen worden, hoe groot de oppervlakte van elk habitatype of leefgebied moet zijn en op welke termijn de instandhoudingsdoelstellingen gerealiseerd moeten zijn.
- **Uitwerking van instandhoudingsmaatregelen:** Het beheerplan beschrijft de inrichtingsmaatregelen, beheermaatregelen en beleidsmaatregelen die nodig zijn om er voor te zorgen dat de instandhoudingsdoelstellingen duurzaam gerealiseerd kunnen worden. Ook wordt vastgelegd welke bevoegde instanties verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de maatregelen en welke afspraken het bevoegd gezag maakt met de partijen in het gebied over de uitvoering van de maatregelen.
- **Kader voor vergunningverlening:** Het beheerplan beschrijft de bestaande activiteiten (verder ook wel 'bestaand gebruik' genoemd), die in en om het Natura 2000-gebied plaatsvinden, in relatie tot de instandhoudingsdoelstellingen. Bestaand gebruik dat het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengt, wordt opgenomen in het beheerplan en kan zonder vergunning van de Natuurbeschermingswet 1998 voortgezet worden. Voor overige activiteiten moet de vergunningsprocedure (habitattoets) van de Natuurbeschermingswet 1998 gevolgd worden.

Het beheerplan fungeert als kader voor het te voeren natuurbeleid in het Natura 2000-gebied, en daarmee als toetsingskader voor de toepassing van de Natuurbeschermingswet 1998.

1.4 Status en vaststellingprocedure van het beheerplan

Opstellen en vaststellen van het beheerplan

De aanwijzingsprocedure voor Oeffelter Meent is reeds gestart. De definitieve aanwijzing van het gebied gebeurt naar verwachting december 2009. Het beheerplan moet binnen drie jaar na definitieve aanwijzing van het Natura 2000-gebied gereed zijn.

Het bevoegd gezag is verantwoordelijk voor het opstellen van het beheerplan. De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) is bevoegd gezag voor die delen van Oeffelter Meent die in eigendom zijn van Staatsbosbeheer. Voor de overige delen van Oeffelter Meent is Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant bevoegd gezag (zie kaartbijlage 2). Bestuurlijk is afgesproken dat het ministerie van LNV het voortouw neemt voor het opstellen van de beheerplannen voor de Natura 2000-gebieden waarvan Staatsbosbeheer het grootste deel in eigendom dan wel beheer heeft. Het ministerie van LNV heeft Dienst Landelijk Gebied en Staatsbosbeheer de opdracht gegeven om gezamenlijk de beheerplannen voor deze gebieden op te stellen.

Bij het opstellen van het beheerplan zijn diverse vormen van overleg gevoerd met eigenaren, gemeente, waterschap, organisaties op het gebied van landbouw, natuur en recreatie en andere belanghebbenden. Daarom mag worden gesteld dat dit beheerplan tot stand is gekomen in samenwerking met de streek. Hiernaast is er ook overleg geweest tussen de bevoegde gezagen die de besluiten over het beheerplan moeten nemen. Een volledig overzicht van de procedure en de betrokken organisaties kunt u vinden in bijlage 2.

De minister van LNV en Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant stellen het beheerplan vast voor hun deel van het gebied en hun takenpakket. Zij maken daarbij afspraken over gezamenlijk optreden, waar nodig.

Looptijd en evaluatie

Het beheerplan heeft een maximale geldigheidsduur van zes jaar. Gedurende deze zes jaar worden de effecten van de maatregelen op het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen gemonitord. Tegen het einde van deze periode wordt het beheerplan door het bevoegd gezag geëvalueerd en wordt beoordeeld of de maatregelen de beoogde resultaten opleveren. Afhankelijk van de uitkomst van de evaluatie kan de geldigheid

van het beheerplan met nog eens zes jaar worden verlengd of wordt een nieuw beheerplan met nieuwe maatregelen vastgesteld.

Naast de evaluatie van dit beheerplan wordt het Natura 2000-beleid op nationaal niveau geëvalueerd. De minister van LNV is hier verantwoordelijk voor. Aan de hand van deze evaluatie zal de minister van LNV in overleg met de Europese Commissie en betrokken bevoegde instanties beziën of er instandhoudingsdoelstellingen en/of maatregelen aangepast moeten worden met het oog op de volgende generatie beheerplannen.

Hoe en wanneer kunt u uw mening geven?

De minister van LNV en Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant bieden het beheerplan ter inspraak aan. Tijdens de inspraakperiode van zes weken, ligt het beheerplan ter inzage en kan iedereen zienswijzen over het beheerplan naar voren brengen. Na afronding van de inspraak stellen het rijk en de provincie het definitieve beheerplan vast. Tegen de definitieve vaststelling van het beheerplan is beroep mogelijk bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Voor de exacte periode waarin dit beheerplan ter inspraak ligt, verwijzen we naar de publicaties van het ministerie van LNV (www.minlnv.nl/natura2000).

1.5 Leeswijzer

Voor u ligt het beheerplan voor Oeffelter Meent. Het beheerplan bevat negen hoofdstukken. In de inleiding heeft u kunnen lezen waarom, op welke wijze en door wie dit beheerplan is opgesteld en vastgesteld. In het tweede hoofdstuk worden de instandhoudingsdoelstellingen uitgewerkt voor de habitattypen en soorten waarvoor het Natura 2000-gebied is aangewezen. Het derde hoofdstuk beschrijft de werking en de sleutelprocessen van het ecologische systeem in Oeffelter Meent. Relevante plannen en beleid die raken aan de instandhoudingsdoelstellingen en de activiteiten die momenteel plaatsvinden in en om het Natura 2000-gebied zijn beschreven in het vierde hoofdstuk. In hoofdstuk vijf worden de instandhoudingsdoelstellingen verder uitgewerkt met het oog op de toekomst en worden de kansen en knelpunten beschreven. Vervolgens wordt in hoofdstuk zes het bestaand gebruik beoordeeld in relatie tot het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen. In dit hoofdstuk wordt onderbouwd welke activiteiten voortgezet kunnen worden zonder dat een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 vereist is. Hoofdstuk zeven bevat de maatregelen die uitgevoerd gaan worden om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken. Het achtste hoofdstuk beschrijft op welke wijze de afspraken in dit beheerplan uitgevoerd en bekostigd worden en wie verantwoordelijk is voor communicatie, monitoring en evaluatie van het beheerplan. Hoofdstuk negen bestaat tenslotte uit diverse bijlagen waaronder een literatuurlijst, een verklarende woordenlijst, kaartbijlagen en de overige bijlagen.

2 INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

Natura 2000 kent doelen op landelijk en gebiedsniveau. Landelijk zijn er landschapstypen aangewezen, zoals het rivierengebied. De Oeffelter Meent hoort daartoe. De landschappelijke opgave voor het rivierengebied wordt als volgt beschreven: “Versterken van landschappelijke samenhang binnen het rivierengebied en met omgeving door herstel van ecologische relaties tussen binnendijkse en buitendijkse gebieden. Verbinden van leefgebieden van amfibieën, leefgebieden van vissen, met bossen binnendijs, met moerassystemen op de Natte As, met hogere zandgronden en beeksystemen. Verder behoud van huidige slaapplekken en foerageergebieden vogels in komgronden, behoud en herstel binnen uiterwaarden van afwisseling tussen grootschalige én open gebieden met kleinschalige én half open gebieden. Herstel van evenwichtige verdeling met laaggelegen uiterwaarden met hooggelegen uiterwaarden met nevengeulen en met diepe plassen bijvoorkeur door herstel van erosie en sedimentatieprocessen, herstel van rivierdelta’s én zoetwatergetijdegebied met voldoende doorstroming en overstromingsdynamiek én met doorgaande verbinding naar Europese achterland voor trekvis.” (Ministerie van LNV, 2006).

Een landschapstype heeft een kernopgave toegewezen gekregen, een doel dat bijdraagt aan de biodiversiteit in Nederland en Europa. Naast de doelen die in de kernopgaven staan gelden algemene doelen voor alle Natura 2000-gebieden en zijn er voor elk gebied specifieke doelen voor een aantal soorten en/of habitats geformuleerd. Deze laatste zijn de instandhoudingsdoelstellingen die in het aanwijzingsbesluit zijn vastgelegd.

2.1 Kernopgave en ‘sense of urgency’

De kernopgave voor Oeffelter Meent is kwaliteitsverbetering en uitbreiding van *stroomdalgraslanden¹ en van glanshaver- en vossenstaarthooilanden (subtype glanshaver). Vanwege de kwaliteit waarin deze habitattypen zich bevinden is er een ‘sense of urgency’ aan toegekend. Een ‘sense of urgency’ wordt toegekend als binnen nu en 10 jaar mogelijk een onherstelbare situatie ontstaat. Dat betekent dat de inschatting is gemaakt dat een kernopgave en de daaronder liggende verplichting om minimaal de huidige waarden in stand te houden, dan niet meer realiseerbaar is. Bij Oeffelter Meent heeft dit gevolgen voor het beheer.

2.2 Instandhoudingsdoelstellingen

De algemene doelen van Natura 2000 zijn (Ministerie van LNV, 2006):

- Behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.
- Behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitattypen en soorten.
- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.
- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.

De specifiekere doelen, de instandhoudingsdoelstellingen, waarvoor de Oeffelter Meent als Natura 2000-gebied is aangewezen staan in tabel 1. De instandhoudingsdoelstellingen voor de soorten kleine modderkruiper (H1149) en kamsalamander (H1166) zijn een behoudsdoelstelling.

Voor Oeffelter Meent geldt een verbeteropgave voor *stroomdalgraslanden (H6120) en glanshaverhooilanden (H6510_A), hiervoor zijn uitbreiding van het oppervlak en verbeteren van de kwaliteit doelen voor het gebied.

¹ * betekent dat deze instandhoudingsdoelstelling prioritair is. Voor prioritaire soorten en habitattypen heeft de Europese Unie een bijzondere verantwoordelijkheid voor de instandhouding omdat een belangrijk deel van hun natuurlijke verspreidingsgebied binnen de Europese Unie ligt.

Tabel 1 Instandhoudingsdoelstellingen voor Oeffelter Meent

Code	Habitatype	Staat van Instandhouding landelijk	Instandhoudingsdoelstelling	
			Oppervlak	Kwaliteit
H6120	*Stroomdalgraslanden	--	>	>
H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver) ²	-	>	>
	Soort			
H1149	Kleine modderkruiper	+	=	=
H1166	Kamsalamander	-	=	=

Legenda

Oppervlakte

=	Behoud oppervlak
>	Uitbreiding oppervlak
>	Verbetering

Kwaliteit

=	Behoud kwaliteit
>	Verbetering kwaliteit

Staat van Instandhouding landelijk

--	Zeer ongunstig
-	Matig ongunstig
+	Gunstig

Uitwerking doelen habitattypen volgens aanwijzingsbesluit (Ministerie van LNV, 2007)

Hieronder zijn de lange versies van de namen van de habitattypen gebruikt, zoals die ook in het aanwijzingsbesluit worden genoemd. In de rest van dit beheerplan wordt gewerkt met de verkorte benaming.

*H6120 *Kalkminnend grasland op dorre zandbodem (stroomdalgraslanden)*

Doel en toelichting uit aanwijzingbesluit: Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit. Het habitatype stroomdalgraslanden verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. De huidige voorkomens van de stroomdalgraslanden langs de Maas zijn thans slecht ontwikkeld. Herstel is van belang omwille van de ecologische variatie (de graslanden langs de Maas zijn voorbeelden op relatief kalkarme bodem) en geografische spreiding van dit prioritaire habitatype. Delen van de stroomdalgraslanden van de Oeffelter Meent hebben in hoge mate hun vroegere kwaliteit weten te behouden, herstel van de belendende graslanden is mogelijk.

H6510 Laaggelegen schraal hooiland (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis) (glanshaverhooilanden)

Doel en toelichting uit aanwijzingbesluit: Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (subtype A).

² In dit beheerplan aangeduid als glanshaverhooilanden

Op lager gelegen delen van het gebied komen graslanden voor van het type glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (subtype A). Deze kunnen mogelijk worden uitgebreid en in kwaliteit verbeterd.

Uitwerking doelen soorten

H1149 Kleine modderkruiper

Doel en toelichting uit aanwijzingbesluit: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

De kleine modderkruiper is bekend uit het gebied, maar omdat gegevens over de populatiegrootte ontbreken, wordt vooralsnog geen hoger doel gesteld.

H1166 Kamsalamander

Doel en toelichting uit aanwijzingbesluit: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

De soort komt voor in vier poelen die dichtbij de winterdijk liggen. Bij te hoge dynamiek in de uiterwaard kan de soort zich daar niet handhaven. De ruimte aan geschikt leefgebied is daardoor beperkt.

Beschermde Natuurmonument

Het voormalig beschermde natuurmonument Oeffelter Meent is aangewezen op 16 mei 1980 (NLB/N-40800). Dit voormalige beschermde natuurmonument is thans onderdeel van het Natura 2000-gebied en omvat het zuidelijk deel van het beheerplangebied. In de aanwijzing is een overzicht opgenomen van de natuurwetenschappelijke waarde en landschappelijke kwalificaties.

Als de beschreven waarden van het beschermde natuurmonument worden vergeleken met de instandhoudingsdoelstelling van het Natura 2000-gebied, blijkt dat een belangrijk deel van de natuurwaarden en ontwikkeldoelen zijn afgedekt door de Natura 2000-doelen. Waarden welke zijn geformuleerd in het aanwijzingbesluit uit 1980 en apart aandacht behoeven zijn:

- Droge graslandtypen, waarin elementen uit Festuco-Sedetalia en Festuco-Brometalia, welke niet behoren tot de habitattypen stroomdalgraslanden (H6120) en glanshaverhooilanden (H6510A). Vertaald naar de huidige classificatie gaat het om de Klasse der droge graslanden op zandgrond (klasse Koelerio-Corynephoretea). Van belang is in dit geval de Vogelpootjes-associatie (14C1a).
- Zeldzame en minder algemene plantensoorten: rapunzelklokje³, kluwenklokje³, klein tasjeskruid, echte kruisdistel, overblijvende hardbloem, schapegras, muizeoortje, grasklokje, tijm, agrimonie. Kluwenklokje en overblijvende hardbloem zijn in de afgelopen 10 jaar niet waargenomen. Bij tijm en agrimonie zijn meerdere mogelijke soorten aanwezig. In de aangegeven lijst bij de aanwijzing in 1980 staat niet aangegeven welke soort exact bedoeld wordt. Onderscheiden worden grote tijm en wilde tijm, gewone agrimonie en welriekende agrimonie. Aangenomen mag worden dat bedoeld worden wilde tijm en gewone agrimonie, omdat die twee soorten nu voorkomen in de Oeffelter Meent. Schapegras moet geïnterpreteerd worden als groot schapengras (de naamgeving is enkele malen veranderd).

Landschappelijke kwaliteiten en abiotische kenmerken, die in kader van het onderhavige beheerplan veiliggesteld moeten worden, zijn:

- Geomorfologische structuur
- Aanwezige reliëf en overgangen van grofzandige afzettingen met grint naar zavelige gronden.
- Microreliëf en overgangen naar meer kleihoudende bodems.

2.3 Ecologische vereisten van instandhoudingsdoelstellingen

**Stroomdalgraslanden (H6120)*

Het habitatype stroomdalgraslanden komt in het algemeen voor op open, droge gronden langs rivieren. Deze gronden zijn niet zeer voedselarme, zandige of zavelige gronden die kalkarm tot min of meer kalkrijk zijn. De stroomdalgraslanden zijn te vinden op de van nature hogere terreingedeelten van de riviersystemen, zoals oeverwallen, stroomruggen en rivierduinen. De basenvoorziening, die voorkomt dat er in de bodem verzuring optreedt, wordt in stand gehouden door periodieke (jaarlijkse) overstromingen.

³ typische soort van het habitatype glanshaverhooilanden (H6510A)

Het habitatype ontwikkelt zich op vers, door de rivier afgezet zand. Het achterwege blijven van de invloed van rivierwater vermindert de basenvoorziening waardoor verzuring kan optreden. De vegetatie is gevoelig voor verzuring van de standplaats, maar de gevoeligheid is minder bij een hoger zavelgehalte van de bodem. In het geval van verzuring raakt de vegetatie vervilt met grassen en mossen, er bouwt zich een humusrijke bouwvoor op en de typische vegetatie verdwijnt. Overstromingen voorkomen sterke verzuring en voeren ook een groot deel van het strooisel af. Het reguliere beheer is beweiding door runderen en paarden. De bodemverstoring die daardoor optreedt is een voorwaarde voor het voortbestaan van de habitat. Te extensieve beweiding levert een vervilte grasmat op waarin enkele grassen domineren (Schaminée, e.a., 1996; Ministerie van LNV, 2008). Op taluds met zuidelijke expositie is het microklimaat in het algemeen droger en warmer, waardoor bovenstaande standplaatsvereisten iets sneller optreden dan elders. Het habitatype is zeer gevoelig voor stikstofdepositie (ammoniak). De kritische depositiewaarde is 1250 mol N/ha/jr (Van Dobben & Van Hinsberg, 2008). Een overzicht van de ecologische vereisten voor de stroomdalgraslanden uit het Profielendocument staat in tabel 2.

Tabel 2 Ecologische vereisten stroomdalgraslanden (Ministerie van LNV, 2008)⁴

Zuurgraad	basisch	neutraal-a	neutraal-b	zwak zuur-a	zwak zuur-b	matig zuur-a	matig zuur-b	zuur-a	zuur-b	
vochttoestand	diep water	ondiep permanent water	ondiep droogvallend water	's winters inunderend	zeer nat	nat	zeer vochtig	vochtig	matig droog	droog
zoutgehalte	zeer zoet	(matig) zoet	zwak brak	licht brak	matig brak	sterk brak	zout			
voedselrijkdom	zeer voedselarm	matig voedselarm	licht voedselrijk	matig voedselrijk-a	matig voedselrijk-b	zeer voedselrijk	uiterst voedselrijk			
overstromings tolerantie	dagelijks lang		dagelijks kort		regelmatig		incidenteel		niet	

Legenda

	Standplaats ongeschikt voor habitatype
	vegetatietype bij betreffende standplaatsklasse niet optimaal ontwikkeld of type komt slechts in deel van het betreffende standplaatsbereik voor
	vegetatietype bij betreffende standplaatsklasse optimaal ontwikkeld

Glanshaverhooilanden (H6510 A)

Dit habitatype betreft soortenrijke, bloemrijke hooilanden die voorkomen in hoge delen van de uiterwaarden, zoals op dijken of op oeverwallen langs beken. Glanshaverhooilanden komen voor op vochtige tot matig droge, relatief voedselrijke klei-, zavel- en leemgronden en op kleiig zand. De bodem is overwegend kalkhoudend tot kalkrijk, zodat neutrale tot basische omstandigheden overheersen. Het nutriëntengehalte van de bodem verschilt sterk, is afhankelijk van de bemesting en de natuurlijke voedselrijkdom. De graslanden zijn afhankelijk van een hooilandbeheer: ze worden overwegend een of twee keer per jaar gehooid en soms licht voor- en/of nabeweïd. Het voorkomen van de vegetatie hangt samen met de overstromingsduur. Veel karakteristieke plantensoorten verdwijnen bij een overstromingsduur van meer dan 20 dagen; voor de kenmerkende drogere soorten ligt deze grens al bij 10 dagen. Vooral het optreden van hoogwater in het groeiseizoen beperkt het voorkomen van de gemeenschap (Schaminée, e.a., 1996; Ministerie van LNV, 2008). Bemesting en strooiselophoping werken nadelig op de kwaliteit van het habitatype doordat grassen gaan domineren.

Het habitatype is gevoelig voor stikstofdepositie (ammoniak). De kritische depositiewaarde is 1400 mol N/ha/jr (Van Dobben & Van Hinsberg, 2008). Een overzicht van de ecologische vereisten voor het habitatype glanshaver- en vossenstaarthooilanden uit het Profielendocument staat in tabel 2.

⁴ Voor de toelichting op deze tabel zie Leeswijzer Natura 2000 profielendocument, voorlopige versie 01 September 2008

Tabel 3 Ecologische vereisten glanshaverhooilanden (Ministerie van LNV, 2008)

tabel 3 Ecotoxigene verdringingskarakteristieken (minimaal van 2007, 2009)										
Zuurgraad	basisch	neutraal-a	neutraal-b	zwak zuur-a	zwak zuur-b	matig zuur-a	matig zuur-b	zuur-a	zuur-b	
vochttoestand	diep water	ondiep permanent water	ondiep droogvallend water	s winters inun-derend	zeer nat	nat	zeer vochtig	vochtig	matig droog	droog
zoutgehalte	zeer zoet		(matig) zoet	zwak brak		licht brak	matig brak	sterk brak		zout
voedselrijkdom	zeer voedsel-arm		matig voedselarm	licht voedsel-rijk	matig voedselrijk-a	matig voedselrijk-b	zeer voedsel-rijk		uiterst voedsel-rijk	
overstromings tolerantie	dagelijks lang		dagelijks kort		regelmatig		incidenteel		niet	

Legenda

	Standplaats ongeschikt voor habitattipe
	vegetatietype bij betreffende standplaatsklasse niet optimaal ontwikkeld of type komt slechts in deel van het betreffende standplaatsbereik voor
	vegetatietype bij betreffende standplaatsklasse optimaal ontwikkeld

Kleine modderkruiper (H1149)

De kleine modderkruiper is een vis, die wordt aangetroffen in sloten, beken, rivierarmen en meren. Ideale leefgebieden zijn stilstaande of langzaam stromende wateren. De vis heeft een voorkeur voor zandige en modderige bodems. Jonge vissen prefereren smallere sloten met ondiepe oeverzones. Deze opgroeigebieden warmen namelijk sneller op, bieden voldoende voedsel en zijn moeilijker bereikbaar voor roofvissen als snoek en baars. De vis is in staat om in zuurstofarme situaties te overleven. In de bodem zoekt de vis naar zijn voedsel: kleine diertjes als kreeftjes en insectenlarven of organische resten. Het afzetten van de eieren gebeurt bij voorkeur op een kale, zandige bodem. Dieren uit een populatie verspreiden zich over een afstand tot 3 km. Voor kleine modderkruipers is helder plantenrijk water belangrijk en ze zijn gevoelig voor waterverontreiniging. De soort verdraagt geen verstoringen tijdens de voortplantingstijd (maart – augustus) (Ministerie van LNV, 2008).

Kamsalamander (H1166)

De kamsalamander is een soort van rivier- en beeksystemen en komt daar voor in kleinschalige, deels agrarische, landschappen, vooral bij overgang van bos naar grasland. Het leefgebied waarin de soort zich voortplant wordt gevormd door vrij grote (indicatie: ca 200-500 m²), geïsoleerde, stilstaande, half beschaduwde, matig voedselrijke tot voedselrijke wateren (poelen, vennen, sloten) met een goed ontwikkelde water- en oevervegetatie. Het betreft doorgaans poelen met jonge verlandingsstadia. De poelen mogen maximaal 300 – 400 meter uit elkaar liggen om een goede uitwisseling tussen deelpopulaties te waarborgen. Ze moeten bovendien vrij zijn van vissen omdat die de eieren en larven opeten. De wateren moeten een groot deel van het jaar water bevatten (voor een goede ontwikkeling van de larven), maar anderzijds kan incidenteel droogvallen gunstig zijn, omdat daardoor vissen uit het water verdwijnen. Een klein percentage van de volwassen dieren blijft het gehele jaar in het water; de meeste gaan vanaf juli tot in september het land op en trekken naar de overwinteringsplaats in de nabijheid (<400 m). Het leefgebied op het land wordt gevormd door kleine landschapselementen waarin voldoende vorstvrije plaatsen aanwezig zijn zoals bosjes, hagen, struwelen, houtwallen en bosranden (Ministerie van LNV, 2008; RAVON, 2007).

3 ECOLOGISCHE GEBIEDSBESCHRIJVING

3.1 Abiotiek en biotiek

Het voorkomen van planten en dieren is afhankelijk van de abiotische situatie: is de bodem rijk aan voedingsstoffen dan zijn er andere planten te vinden dan in voedselarme situaties. Ook de beschikbaarheid van water in de bodem is essentieel. In het (verre) verleden hebben water en wind het landschap gevormd. De ligging van een oud rivierduin en de periodieke overstroming van de rivier zijn essentieel voor het voorkomen van de voor Oeffelter Meent typerende habitattypen en diersoorten.

3.1.1 Abiotiek

Geologie en bodem

Het landschap, zoals we dat nu in de Oeffelter Meent zien, is gevormd door de Maas en de Rijn. In de periode Laat-Pleistoceen wisselen in het gebied rond de Oeffelter Meent de vlechtende en meanderende riviersystemen van Niersdal-Rijn en Maas elkaar af. In deze periode stroomde de Rijn ten zuiden van de stuwwal van Nijmegen naar het westen. In het Pleniglaciaal⁵ treedt een permanente verbetering van het klimaat op, waardoor de sedimentlast en het debiet van de rivieren veranderen. De brede verwilderde rivierlopen van Rijn en Maas, die tussen de Peelhorst in het zuidwesten en de stuwwal van Nijmegen in het noordoosten stroomden, concentreerden hun afvoer in een beperkter aantal geulen in een steeds smaller wordende dalvlakte. De rivier snijdt zich in en zet vervolgens weer zand en grind af. Het nieuw afgezette terras ligt lager dan het terras waarin het is ingesneden. Dit zogeheten 'Laagterras' is afgezet door de Niersdal-Rijn. Aan het eind van het Pleniglaciaal heeft de Rijn zich verlegd naar het noorden en werd de Maas van belang voor de geomorfologie in het gebied. De Maas ligt hier dus in het oude dal van de Rijn. Ook de Maas heeft zich een aantal keren ingesneden en het dal weer opgevuld. Voor een deel werden eerdere afzettingen van de Maas opgeruimd. Door opwaaiing van sediment vanuit drooggevalen rivierbeddingen zijn in het vroeg-Pleistoceen rivierduinen gevormd (De Bont & Maas, 2005).

In het gebied van de Oeffelter Meent is een aantal verschillende landschapselementen te zien. Het rivierduin, de oeverwal, de komgrond en de dijken. Deze staan in figuur 3 aangegeven en hieronder wordt de ontstaanswijze en veranderingen door de tijd heen besproken.

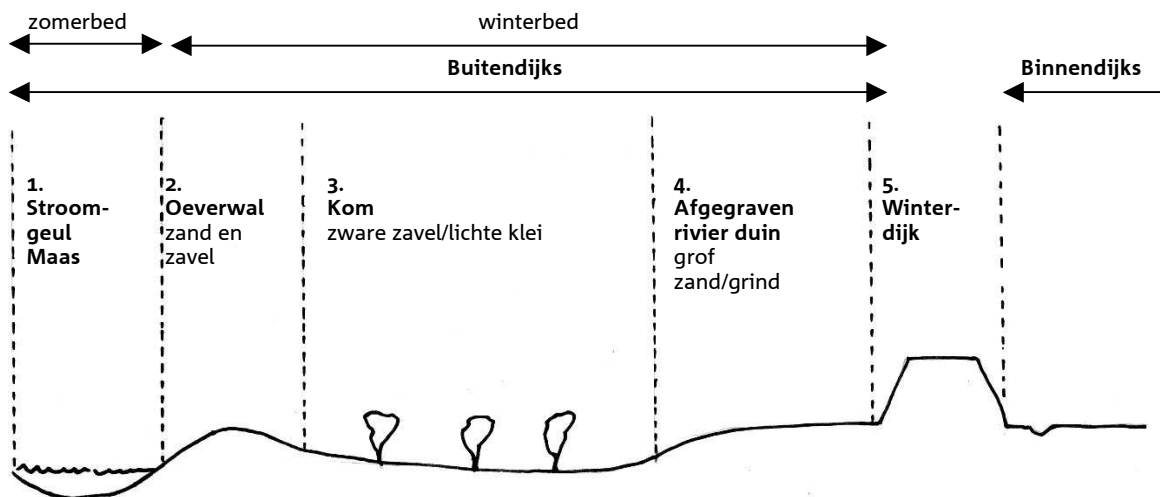
Rivierduin

Zoals hierboven is aangegeven is de rivierduin bij Oeffelt een relict van het Maas-Rijn systeem (De Bont & Maas, 2005). De rivierduin heeft geen relatie met het huidige bed van de Maas. Dit rivierduin ligt aan de zuidkant van het gebied (nummer 4 op de schematische doorsnede, figuur 3). Het aanwezige rivierduin is sterk beïnvloed door de mens. Door inwoners is tot de jaren zeventig van de vorige eeuw zand afgegraven. Eerst is het stuifzand afgegraven, momenteel ligt Pleistoceen grof zand en grind aan het oppervlak (Staatsbosbeheer, 2003). Door afgraving is het oorspronkelijke reliëf verdwenen en is er een nieuw microreliëf ontstaan.

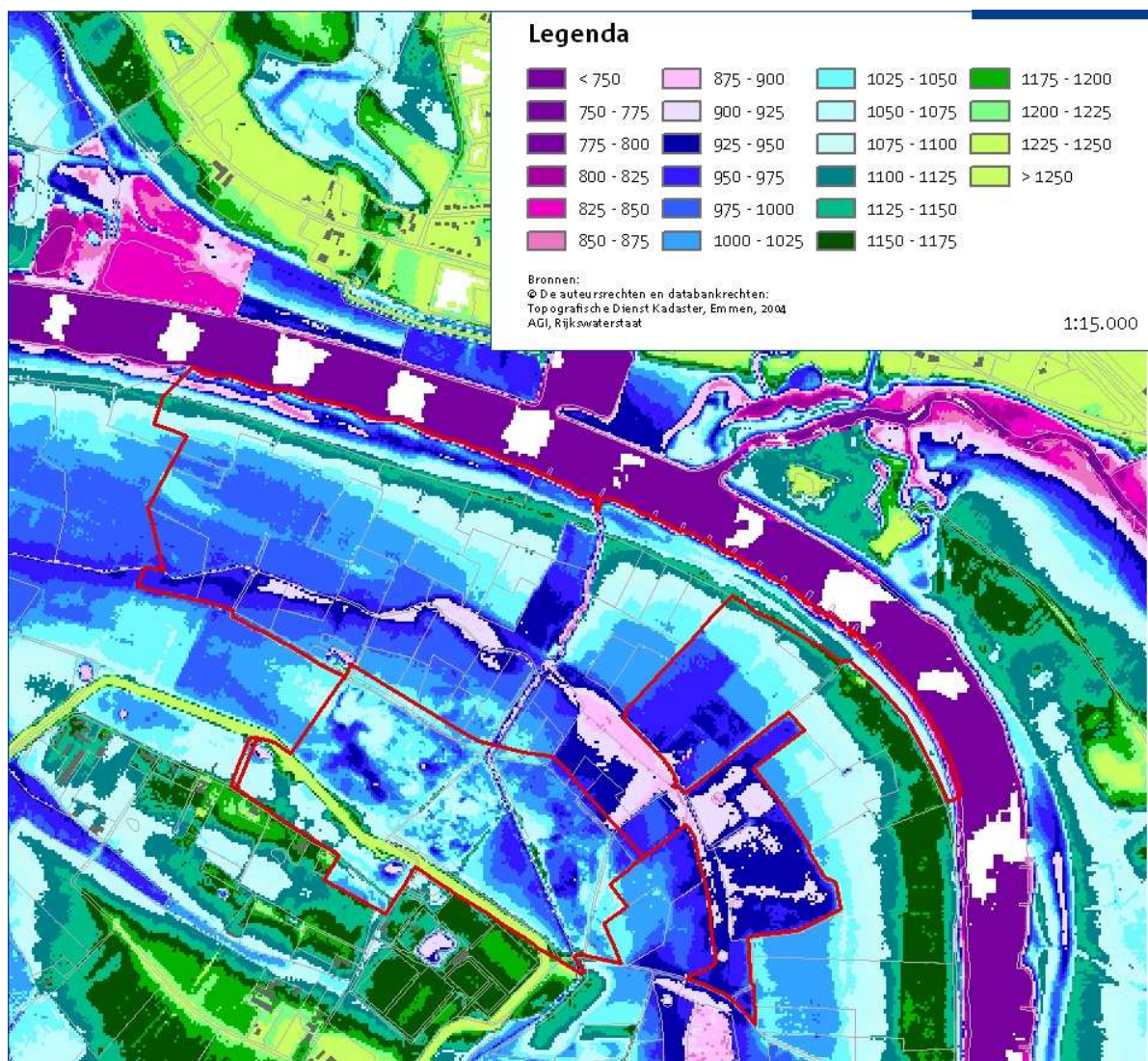
Oeverwal en kom

Als de Maas buiten zijn oever trad, werd op korte afstand van de rivier grof materiaal afgezet. Het fijne materiaal werd pas afgezet als de stroomsnelheid voldoende was afgenomen. Op de bodemkaart vinden we dit terug. Als gevolg van de regelmatige overstroming zijn de gebieden direct langs de Maas langzaamaan wat hoger ten opzichte van hun omgeving komen te liggen (op figuur 3 rechts van de Maas, nummer 2). De oeverwal bestaat voornamelijk uit zand en zavel. In de laaggelegen delen achter de oeverwal was de stroomsnelheid lager en werd fijner materiaal afgezet (RD35: zware zavel). In deze kommen (nummer 3 op figuur 3) is klei afgezet (RD55, Rn53 en Rn54: lichte klei). Op de afgegraven rivierduin (nummer 4) zal alleen bij hoog water nog enige klei afgezet worden. Op kaartbijlage 3 is een bodemkaart afgebeeld (DLO-Staring Centrum, 1996; Alterra Wageningen-UR & Directie Kennis LNV, 2007; Staatsbosbeheer, 2003). In figuur 4 is de hoogtekkaart voor het gebied weergegeven.

⁵ Dit is een geologisch tijdperk (een periode binnen het Pleistoceen), het koudste deel van de laatste ijstijd in Europa.

Figuur 3 Schematische indeling van Oeffelter Meent, abiotiek

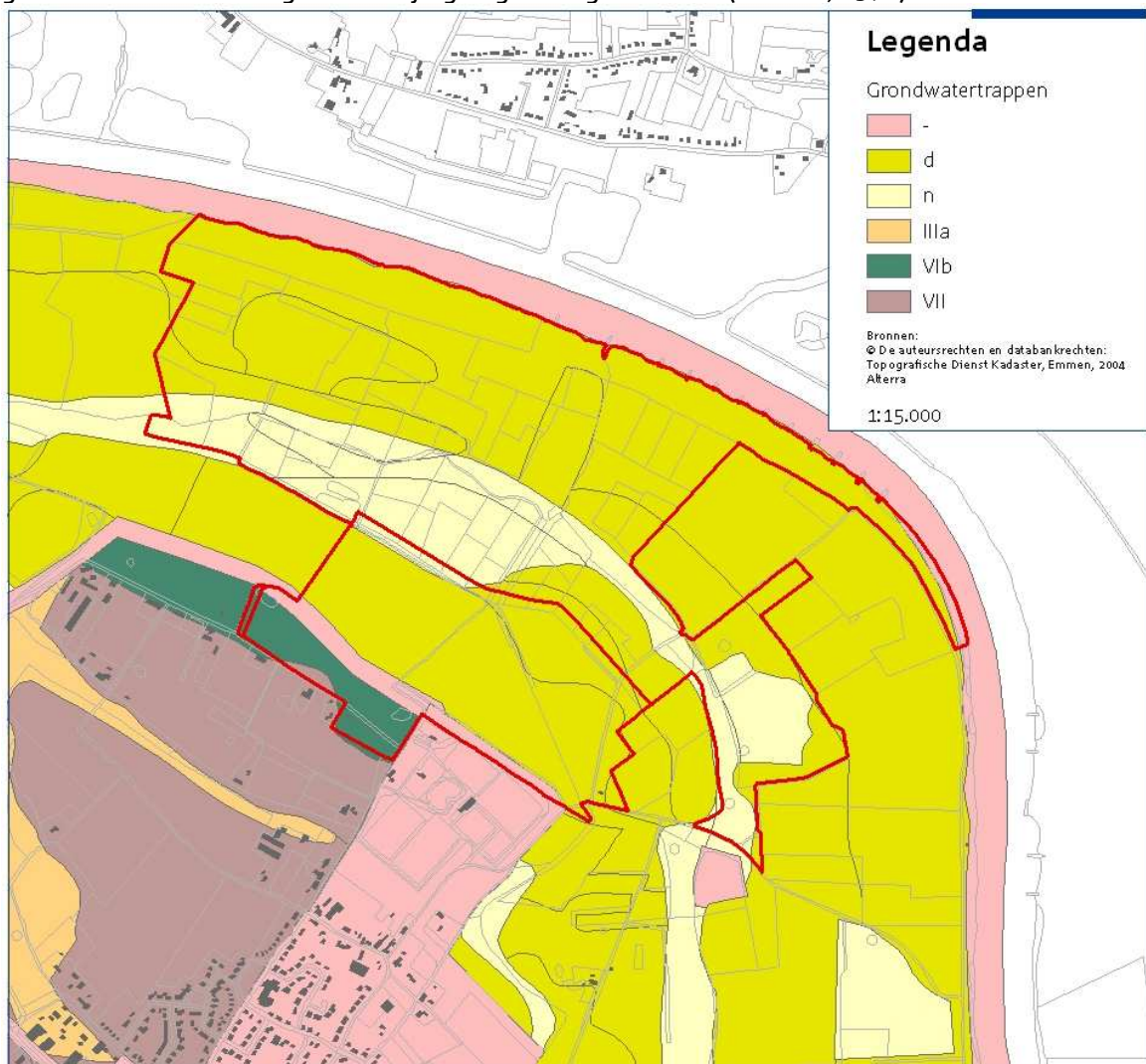

Figuur 4 Hoogtekaart

Grondwater

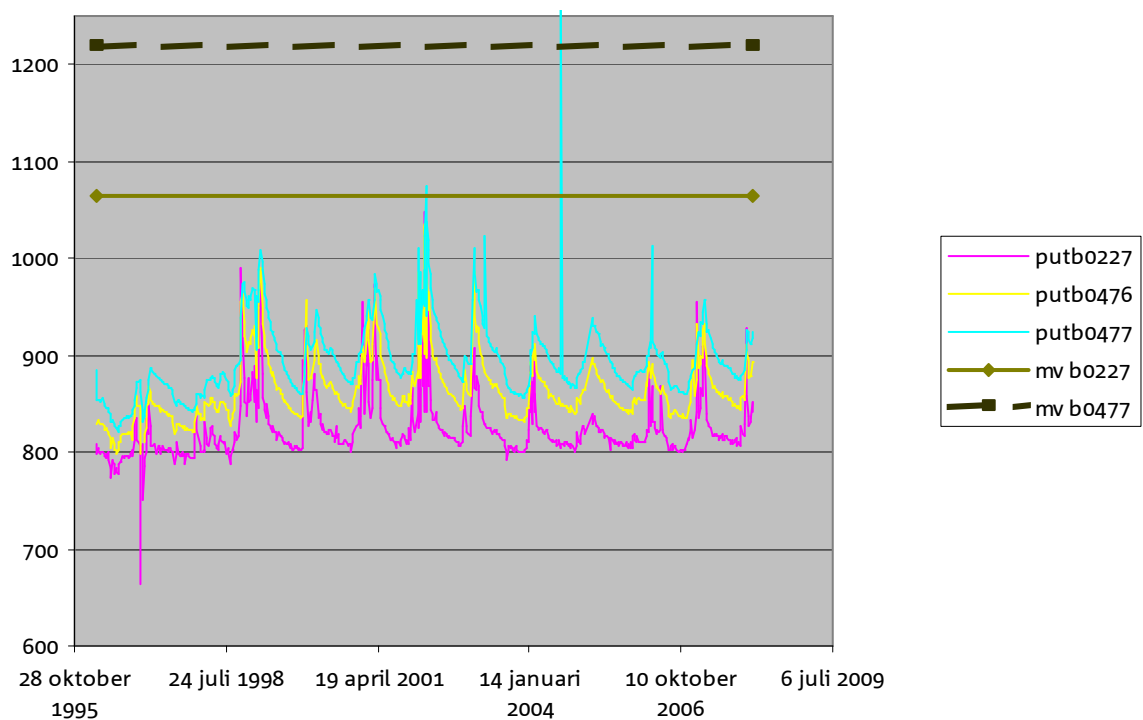
Het gebied staat onder invloed van de Maas, het grondwater niveau varieert met het Maaspeil. De grondwaterstroom loopt in de richting van de Maas (TNO, 2007) waardoor de kwaliteit van het grondwater bepaald wordt door de karakteristiek van het achterland. In de bodemkaart, die voor het landinrichtingsproject Land van Cuijk is gemaakt, is geen grondwatertrap aan de

gronden in de uiterwaarden toegekend. Ze zijn ingedeeld in nat en droog. Bij de droge gronden is er binnen 50 cm diepte geen invloed van grondwater waarneembaar, bij de natte gronden wel. De natte gronden zijn gelegen langs de Maas (Stiboka, 1972).

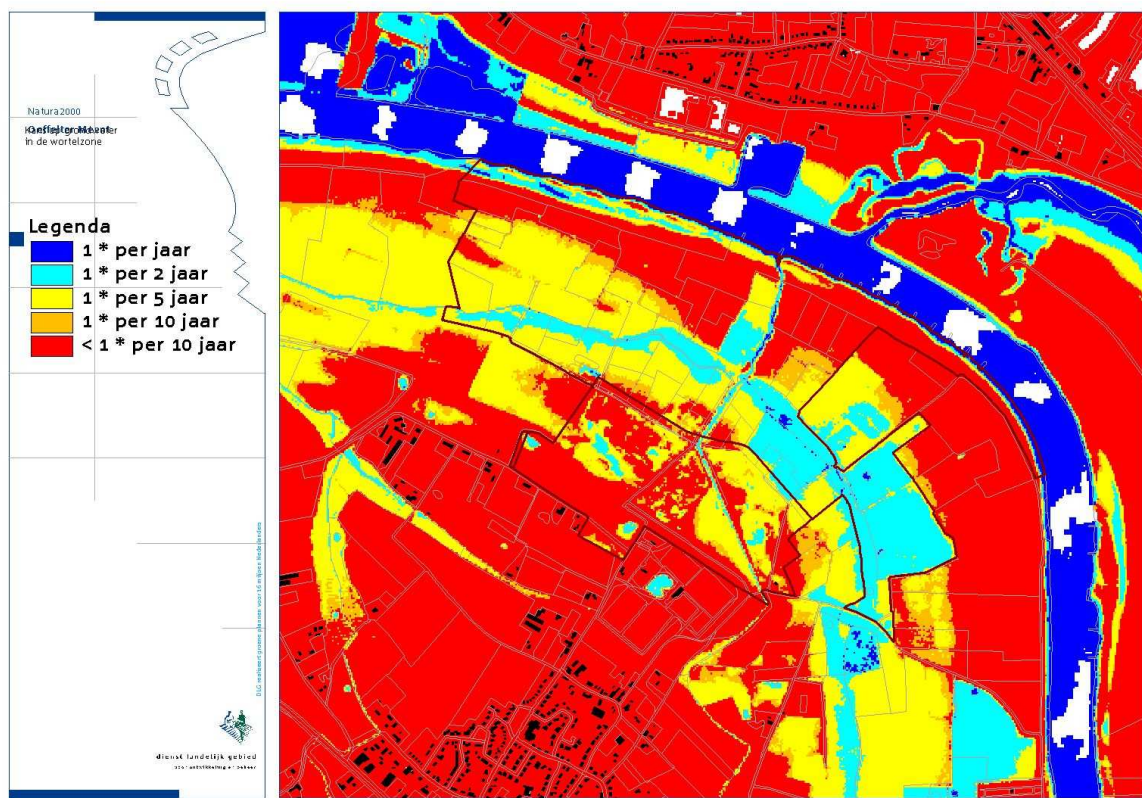
Figuur 5 Grondwatertrappenkaart

In figuur 6 is de grondwaterfluctuatie ten opzichte van het maaiveld weergegeven even ten noorden van het Natura 2000-gebied. Put B0227 staat 100 meter van de Maas, put B0447 staat op 500 meter van de Maas. De drainerende werking van de Maas is duidelijk te zien. In de winter zien we een opstuwing van het grondwater als gevolg van hoge waterstanden van de Maas. De laagste delen van het gebied kunnen in de winter overstroomd worden met grondwater. Ter hoogte van de stroomdalgraslanden (ca 500 meter van de Maas) staat het water in de zomermaanden meer dan een meter onder het maaiveld. In de winter kan het grondwater in de wortelzone komen. De lagere delen zullen tijdelijk vol staan met grondwater.

Figuur 6 Grondwaterfluctuatie in relatie tot het maaiveld

Op basis van de maaiveldhoogte en de hoogte van de grondwaterstand is de kans berekend dat het grondwater tot in de wortelzone komt (zie figuur 7). Dit kan een mogelijke bron voor basenvoorziening zijn. Ter hoogte van de locatie van de stroomdalgraslanden komt dit 1 maal per 5 tot 10 jaar voor. Het gaat dan om een periode van ca. 1 week dat dit voorkomt.

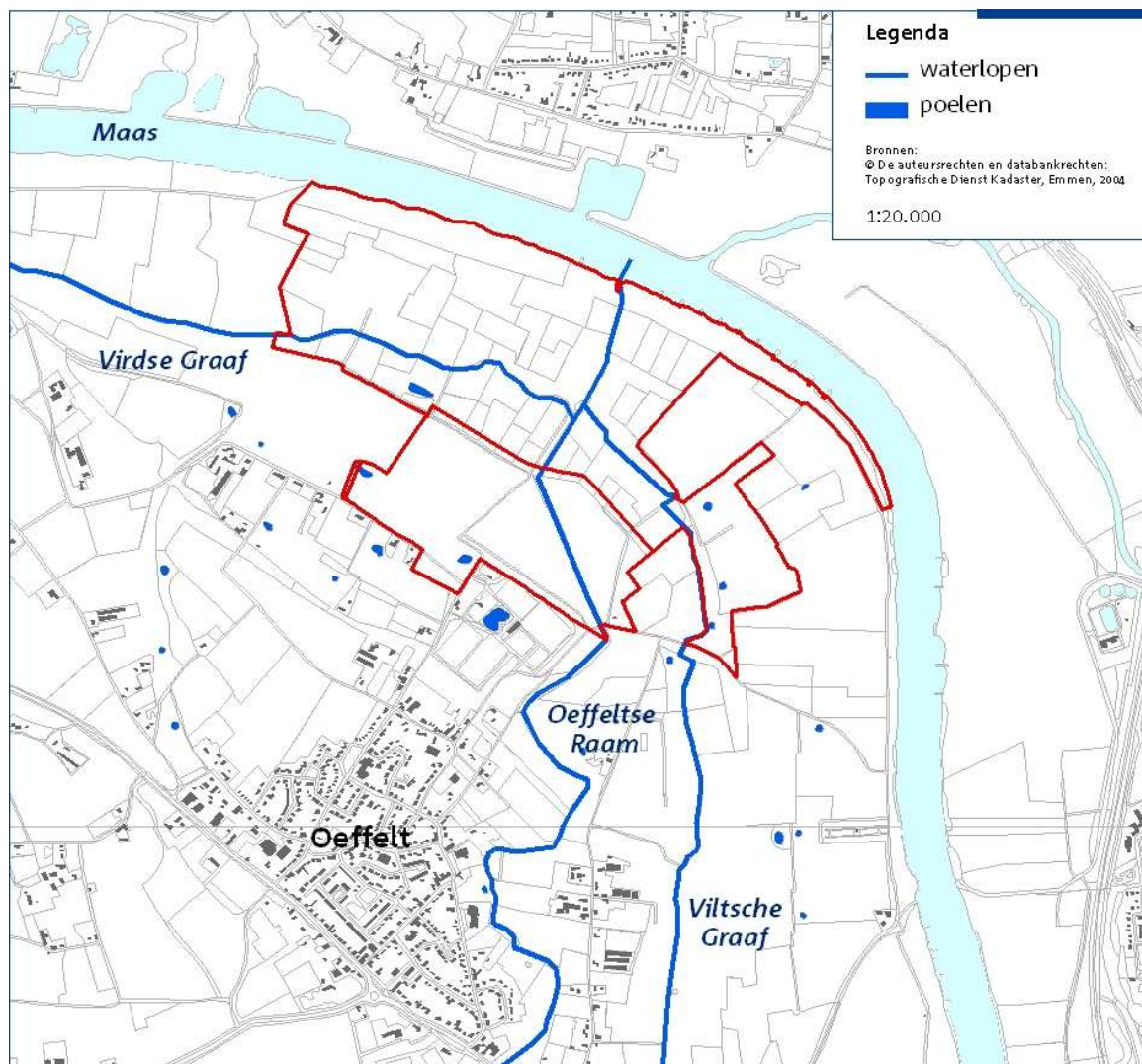

Figuur 7 Kans op grondwater in de wortelzone

Oppervlaktewater

In het noorden wordt het Natura 2000-gebied begrensd door de Maas. De zomerdijk die langs de Maas loopt, doorsnijdt het Natura 2000-gebied. In de loop der eeuwen is de dijk verhoogd, waardoor de invloed van de overstromingen van de Maas verminderde.

De belangrijkste waterlopen in het gebied zijn de Oeffeltse Raam en de Viltse Graaf, die na de kruising met de Oeffeltse Raam verder gaat als Virdse Graaf. De Virdse Graaf mondt bij St. Agatha uit in de Maas, zie figuur 8. In het gebied bevinden zich 6 poelen.

Figuur 8 waterlopen

De Viltse Graaf mondt uit in de Oeffeltse Raam middels een duiker met terugslagklep. Aan de overzijde is een duiker die de Virdse Graaf voedt. De Virdse Graaf wordt voor het overgrote deel niet meer onderhouden.

De Oeffeltse Raam ontspringt tussen Vierlingsbeek en Overloon. Bij hoge afvoer kan een deel van het water via de Sambeekse Uitwatering naar de Maas afgevoerd worden. Bij lage afvoer van de Oeffeltse Raam kan hier ook Maaswater ingelaten worden. De Oeffeltse Raam is een beek die deels door grondwater gevoed werd. Het gebied rond de Oploosche Molenbeek was vroeger een kwelgebied. Als gevolg van de komst van een pompstation van de Waterleidingmaatschappij Oost-Brabant is dit gebied veranderd in een infiltratiegebied. Boven Oeffelt voert de Oeffeltse Raam het kwelwater af uit het natuurgebied De Vilt (Van der Vlies, 1999). Momenteel is de Oeffeltse Raam vanaf Oeffelt ingeklemd in kades.

De Oeffelter Meent ligt in het winterbed van de Maas. Dit betekent dat bij hoge waterstanden de Maas het gebied overstroomt. Tussen 1854 en 2007 heeft de Maas het gebied met een

zekere regelmaat overstroomd, waarbij er zavel en klei werd afgezet. De gebieden 2 en 3 van de schematische doorsnede (figuur 3) werden af en toe overstroomd door de Maas. De laatste jaren is de frequentie van overstroming afgenomen als gevolg van het ophogen van de zomerdijk en regulering van de afvoer van de Maas. Voor 1940 overstroomde de Maas afgezien van droge winters jaarlijks. Afgaande op de waterstanden van de Maas de afgelopen 10-15 jaar en de maaiveldhoogte, kan de Maas theoretisch de stroomdalgraslanden ca 1 maal per 2 jaar overstroomen. In de praktijk blijkt de afvoergolf zo kort te zijn, dat dit maar eens in de 10 tot 15 jaar voorkomt (mondelinge mededeling Frank Kalleveen, Staatsbosbeheer en bevestigd door waterschap Aa en Maas). Meer informatie hierover vindt u in bijlage 5, toelichting hydrologie.

De bodemhoogte van de waterloop Oeffeltse Raam is lager dan het laagste peil in figuur 6. De waterloop voert grondwater af. Dit heeft alleen lokaal effect. De Maas is veel meer bepalend voor de grondwaterstanden.

Kwaliteit oppervlaktewater

In het verleden loosde de zuivelfabriek Campina thermisch en organisch verontreinigd koelwater op het oppervlaktewater. Deze vergunning is ingetrokken. Er zitten nog wel een aantal overstorten⁶ op de Oeffeltse Raam. Deze hebben een negatieve invloed op de waterkwaliteit. Ook uitspoeling van nitraat vanuit de landbouw beïnvloedt de kwaliteit van het water. Het waterschap Aa en Maas meet de waterkwaliteit van de Oeffeltse Raam en de Virdse Graaf. Uit deze metingen blijkt dat de kwaliteit van het water redelijk is. Met name nikkel, stikstof en het beschikbare zuurstof voldoen niet aan de MTR-norm. Voor fosfaat en stikstof wordt de MTR-norm in de Virdse Graaf meer dan 5 maal overschreden.

Conclusie a-biotiek

De stroomdalgraslanden liggen op een a-typische locatie, die geen relatie heeft met het bed van de Maas. Ter plaatse van de stroomdalgraslanden wordt zavel of klei afgezet. De stroomdalgraslanden hebben zich daar kunnen handhaven omdat tot in de jaren '60 van de vorige eeuw zand werd afgegraven. Hierdoor kwam vers zand aan de oppervlakte. De overstromingsfrequentie van de Maas is de afgelopen decennia afgenomen als gevolg van regulering en het ophogen van de zomerdijk. Momenteel overstroomt de Maas 1 maal per 15 jaar de stroomdalgraslanden. Tijdens de overstroming vindt basenaanrijking plaats. De grondwaterstand in het gebied wordt bepaald door de Maas en lokaal door de Oeffeltse Raam. Bij hoge grondwaterstanden van de Maas komt 1 maal per 5 jaar of minder het grondwater kort tot in de wortelzone.

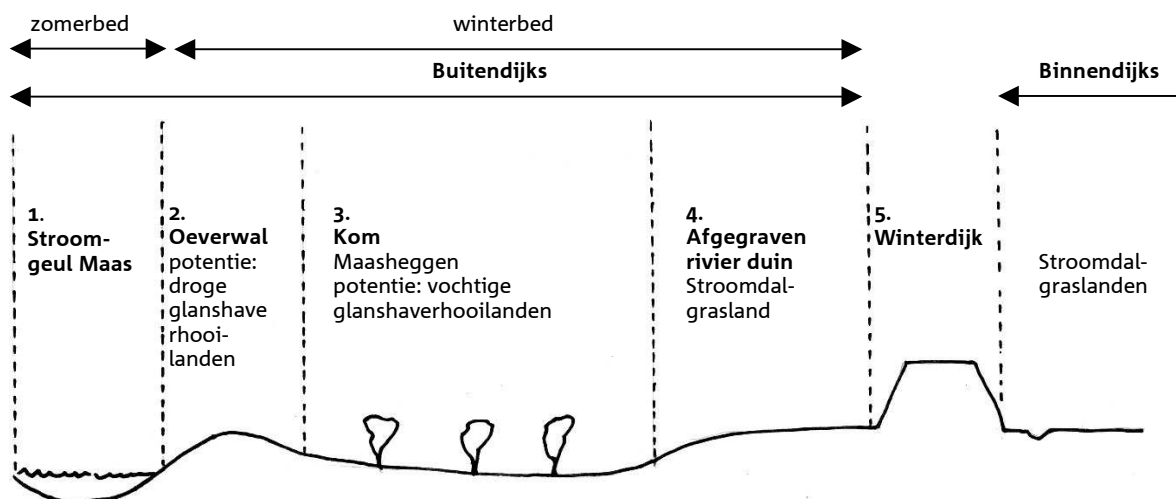
3.1.2 Biotiek

De Oeffelter Meent bestaat uit graslanden die beweid worden (zie de luchtfoto in figuur 10). Kenmerkend voor dit gebied is het halfopen Maasheggenlandschap met een beplanting bestaande uit vlechthekken langs de percelen. De verschillen in het abiotisch patroon hebben een duidelijke weerslag in het biotisch patroon. Om helder te krijgen waar de kenmerkende vegetatie van Oeffelter Meent voorkomt wordt gebruik gemaakt van de schematische doorsnede uit paragraaf 3.1.1 (figuur 3). In figuur 9 zal in deze doorsnede de locatie worden aangegeven van de als volgt beschreven landschapsecologische gebiedsindeling. Langs de Maas ligt een oeverwal (nummer 2) bestaande uit zavel. Op deze rug komt een meer gevarieerde begroeiing voor, hier liggen er potenties voor de ontwikkeling van glanshaverhooilanden. Dit type is een droge vorm van het habitatype. Hierachter liggen de rivierkleigronden (nummer 3). Zoals in paragraaf 3.1.1 was te lezen blijft er bij overstroming hier slib/klei op deze komgronden achter, hier groeit in het algemeen een rijkere vegetatie. Dit gebied is het feitelijke Maasheggengebied. De Maasheggen zijn in dit gebied beeldbepalend. De oorspronkelijke Maasheggen dateren grotendeels van voor 1840, de meeste hiervan zijn verdwenen. In het gebied komt een groot aantal Maasheggen voor die na het staken van het oorspronkelijke onderhoud zijn uitgegroeid tot struwelen. In het kader van de ruilverkaveling Land van Cuijk is medio jaren negentig een groot aantal nieuwe Maasheggen aangeplant (Staatsbosbeheer, 2003). In de Maasheggen komen soms knotbomen voor.

Het contrast met de aangrenzende rivierduingronden, welk deels zijn afgegraven, is erg groot en duidelijk zichtbaar in het landschap. De stroomdalgraslanden zijn gelegen op de rivierduinen, zowel op de afgegraven buitendijkse rivierduinen (nummer 4), als het binnendijks

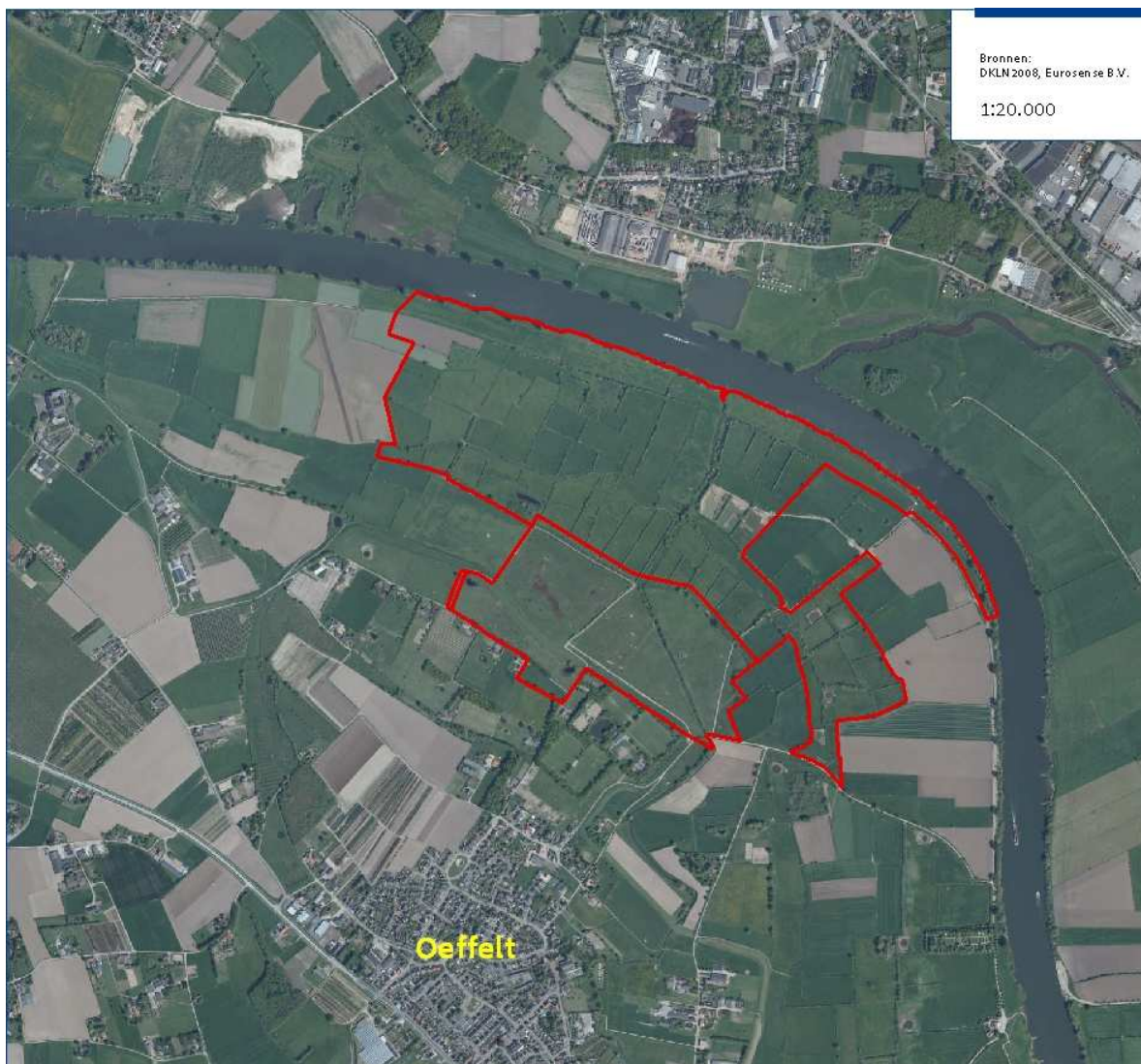
⁶ Een overstort is constructie in bijvoorbeeld een rioolstelsel waardoor bij hevige regenval het water uit het stelsel ongezuiverd direct op oppervlaktewater wordt geloosd

gelegen rivierduin. Het gedeelte dat binnendijks gelegen is wordt niet meer overstroomd door de Maas. De ligging van de habitattypen wordt verder uitgewerkt in paragraaf 3.2.

Figuur 9 Schematische indeling van Oeffelter Meent, biotiek

De Maasheggen op de rivierkleigronden hebben naast een landschappelijk ook een floristische en faunistische waarde. De eenstijlige meidoorn komt het meest voor. Ook minder algemene soorten als tweestijlige meidoorn en wegedoorn komen in het gebied voor. Het voorkomen van Maasheggen en bosschages is van grote invloed op het voorkomen van vogelsoorten. De grasmusgroep met soorten als braamsluiper, bosrietzanger en grasmus is sterk vertegenwoordigd. Door de gevarieerde vegetatiestructuur komt in het gebied een groot aantal soorten dagvlinders voor, zoals distelvlinder, icarusblauwtje, klein geaderd witje en Bruin blauwtje (mededeling M. Grutters). In deze streek zijn in 1998 dassen uitgezet. In Oeffelter Meent zelf komen geen kraamburchten voor, in de nabijheid van de Oeffelter Meent wel. Er zijn wel vluchtpijpenaangetroffen. In de nabijheid van terreinen van Staatsbosbeheer zijn 2 dassenburchten aanwezig. In het gebied is ook een dassenterp gemaakt. Bij hoogwater kan de das hier uitwijken. Momenteel is deze dassenterp ook bewoond door een das. Ook in het water van Oeffelter Meent leven verschillende diersoorten, zoals de voor dit gebied als doel aangewezen, kamsalamander. Daarnaast komen nog vele andere soorten amfibieën voor, zoals alpenwatersalamander, kleine watersalamander en de groene kikker. In het water van de Oeffeltse Raam leven naast de kleine modderkruiper ook andere verschillende vissoorten, zoals blankvoorn, stekelbaars, pos, snoek en het biermpje (RAVON, 2004; Delft & Schuitema, 2005; Hoegen, 2003; Staatsbosbeheer, 2003).

Figuur 10 Luchtfoto Oeffelter Meent

3.2 Voorkomen habitattypen

De kaart Huidige voorkomen habitattypen (zie kaartbijlage 4) geeft weer waar nu de habitats voorkomen waarvoor Natura 2000-gebied Oeffelter Meent is aangewezen. De kaart is gemaakt op basis van de vegetatiekartering van Staatsbosbeheer en is een vertaling van de vegetatietypen naar habitattypen (Hoegen, 1999b; Vertaallijst Habitattypen-Staatsbosbeheertypen, versie 2008).

3.2.1 *Stroomdalgraslanden (H6120)

Oppervlakte en verspreiding

Dit habitatype komt voor op het oorspronkelijke rivierduin dat ten noorden van het dorp Oeffelt is gelegen. Het grootste deel van het habitatype ligt buitendijks, aan weerskanten van de halfverharde weg naar Meerkampen. Aan de oostzijde van dit gebied ligt een dijkje. Een gedeelte van het habitatype ligt binnendijks, ten noorden van het gehucht Rijtjes. Voor de ligging zie kaartbijlage 4. Het areaal dat voldoet aan de criteria van stroomdalgraslanden bedraagt 3,3 ha.

Kwaliteit

Het habitatype komt in goed ontwikkelde vorm voor op een zandig dijkje dat loodrecht is gelegen op de winterdijk en in bepaalde mate ook in een gedeelte westwaarts van dit dijkje. Deze gedeelten kunnen worden gerekend tot de associatie van Vetkruid en Tijm. Naast de naamgevende soorten komt in dit habitatype een aantal bijzondere soorten regelmatig voor,

waaronder viltganzerik, zandmuur, stijf-vergeet-mij-nietje, wilde tijm, lathyruswikke, gestreepte klaver en voorjaarsganzerik (zie figuur 11).

Het gedeelte westwaarts gelegen van het dwarsdijkje bestaat uit meerdere vegetatietypen waarbij naast de associatie van Vetkruid en Tijm ook rompgemeenschappen van de klasse der droge graslanden op zandgrond voorkomen. Het gaat hierbij om de rompgemeenschap Groot schapengras. In deze rompgemeenschap komen minstens twee typisch soorten voor (klein breukkruid en zacht vetkruid) en voldoet hierdoor aan de eisen van het habitatype. De delen die gerekend worden tot de rompgemeenschap Groot Schapengras hebben een minder goede kwaliteit.

Figuur 11 Voorjaarsganzerik

Kenmerkende soorten in het gebied die behoren tot het habitatype zijn: knolboterbloem, kruipend stalkruid, liggende klaver, gestreepte klaver (lokaal), zacht vetkruid (slechts enkele exemplaren), muurpeper, stijf vergeet-mij-nietje, lathyruswikke, wilde kruisdistel, kaal breukkruid, schapezuring, vroege haver en vogelpootje. Veelal is er sprake van een dominantie van geel walstro (Inberg et al, 2008). Er komt veel goudhaver voor (Albers, K. et al 2003). In 2003 werd ook melding gedaan van voorjaarszegge (Hoegen, A.C., 2003). Sinds enige jaren is kamgras sterk uitgebreid. Deze soort geeft aan dat de voedselrijkdom in het grasland groter is geworden.

Typische soorten

In het Natura 2000 profielendocument (Ministerie van LNV, 2008) is een aantal typische soorten aangegeven voor stroomdalgraslanden. Typische soorten zijn van belang voor het beoordelen van de staat van instandhouding.

Tabel 4 Voorkomen typische soorten *stroomdalgraslanden (H6120) in Oeffelter Meent

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Soortgroep	Categorie	Voorkomen
Geelsprietdikkopje	<i>Thymelicus sylvestris</i>	Dagvlinders	Cb	niet/onbekend
Brede ereprijs	<i>Veronica austriaca</i> ssp. <i>teucrium</i>	Vaatplanten	E	niet/onbekend
Cipreswolfsmelk	<i>Euphorbia cyparissias</i>	Vaatplanten	K	niet/onbekend
Handjesgras	<i>Cynodon dactylon</i>	Vaatplanten	K	ja
Kaal breukkruid	<i>Herniaria glabra</i>	Vaatplanten	K	ja
Kleine ruit	<i>Thalictrum minus</i>	Vaatplanten	K	niet/onbekend
Liggende ereprijs	<i>Veronica prostrata</i>	Vaatplanten	E	niet/onbekend
Rivierduinzegge	<i>Carex ligetica</i>	Vaatplanten	E	niet/onbekend
Rode bremraap	<i>Orobancha lutea</i>	Vaatplanten	E	niet/onbekend
Sikkelklaver	<i>Medicago falcata</i>	Vaatplanten	K	niet/onbekend
Steenanjer	<i>Dianthus deltoides</i>	Vaatplanten	K	niet/onbekend
Tripmadam	<i>Sedum rupestre</i>	Vaatplanten	K	niet/onbekend
Veldsalie	<i>Salvia pratensis</i>	Vaatplanten	K	niet/onbekend
Wilde averuit	<i>Artemisia campestris</i> ssp. <i>campestris</i>	Vaatplanten	E	niet/onbekend
Zacht vetkruid	<i>Sedum sexangulare</i>	Vaatplanten	K	ja
Zandwolfsmelk	<i>Euphorbia seguieriana</i>	Vaatplanten	K	niet/onbekend
Graspeper	<i>Anthus pratensis</i> ssp. <i>pratensis</i>	Vogels	Cab	geen broedvogel

Legenda bij categorie

Ca = constante soort goede abiotische toestand;

Cb = constante soort goede biotische structuur;

Cab = constante soort goede abiotische toestand en goede biotische structuur;

K = karakteristieke soort;

E = exclusieve soort

Van de aangegeven soorten komen kaal breukkruid en zacht vetkruid met zekerheid binnen het habitatype voor. In 2000 is ook handjesgras aangetroffen in het gebied (meetnet provincie Noord-Brabant). De typische soorten tripmadam en liggende ereprijs komen niet meer voor (zie onderstaande paragraaf). De graspieper is wel in het gebied waargenomen, maar is als broedvogel niet vastgesteld (Provincie Noord-Brabant, 2007).

Trend

In de afgelopen decennia is sprake van een negatieve trend. Sinds de jaren 50 zijn typische soorten als tripmadam en liggende ereprijs verdwenen. Vergelijking van de vegetatiekarteringen maakt duidelijk dat er sprake is van een verhoging van de gewasproductie. Ook lijkt er sprake te zijn van een verhoging van de zuurgraad en een grotere voedselrijkdom.

Perspectief onder huidige omstandigheden

De kwaliteiten in het stroomdalgrasland zijn voor een groot deel te danken aan menselijke dynamiek. In de afgelopen decennia is bodemvorming (humusophoping) ontstaan door onvoldoende menselijke dynamiek. Als het huidige beheer wordt voortgezet, is de verwachting dat de kwaliteit van het stroomdalgrasland verder zal afnemen. Door het toepassen van de juiste maatregelen (plaggen, graven, drukbegrazing) kan de negatieve tendens waarschijnlijk worden omgeboogen.

3.2.2 Glanshaverhooilanden (H6510)

Oppervlakte en verspreiding

De vegetatie die behoort tot het habitatype komt in een zeer fragmentarische vorm voor, op en in de nabijheid van de dijk, langs de Oeffeltse Raam. Echter, de vegetatie die hier staat, kwalificeert⁷ zich niet tot de beschrijving van het habitatype en komt in die hoedanigheid hier niet voor.

Kwaliteit

De vegetatie in de Oeffelter Meent die tot het habitatype wordt gerekend is een ruige vegetatie met ondermeer glanshaver en rietzwenkgras (Inberg, 2008). Ook moeslook is hier aangetroffen (mondelinge mededeling B. Hoegen, 2008). Ook elders komen vegetaties voor die als een soortenarme vorm van de Glanshaverassociatie beschouwd worden en derhalve tot het habitatype gerekend kunnen worden. Op de locatie waar het habitatype voorkomt, wordt ook grasklokje aangetroffen.

Typische soorten

Typische soorten behorend bij dit habitatype zijn momenteel afwezig in het areaal dat tot het habitatype gerekend wordt. Een aantal van de typische soorten komt wel voor in het gebied waar de stroomdalgraslanden voorkomen, te weten goudhaver en rapunzelklokje.

Tabel 5 Voorkomen typische soorten glanshaverhooilanden (H6510_A) in Oeffelter Meent

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Soortgroep	Categorie	Voorkomen
Geelsprietdikkopje	Thymelicus sylvestris	Dagvlinders	Cb	niet/onbekend
Beemdooievaarsbek	Geranium pratense	Vaatplanten	K	niet/onbekend
Bermooievaarsbek	Geranium pyrenaicum	Vaatplanten	K	niet/onbekend
Gele morgenster	Tragopogon pratensis ssp. pratensis	Vaatplanten	K	niet/onbekend
Goudhaver	Trisetum flavescens	Vaatplanten	Ca	ja
Graslathyrus	Lathyrus nissolia	Vaatplanten	K	niet/onbekend
Groot streepzaad	Crepis biennis	Vaatplanten	K	niet/onbekend
Karwij	Carum carvi	Vaatplanten	K	niet/onbekend
Karwijvarkenskervel	Peucedanum carvifolia	Vaatplanten	K	niet/onbekend
Kluwenklokje	Campanula glomerata	Vaatplanten	K	niet/onbekend
Oosterse morgenster	Tragopogon pratensis ssp. orientalis	Vaatplanten	K	niet/onbekend
Rapunzelklokje	Campanula rapunculus	Vaatplanten	K	ja
Kwartel	Coturnix coturnix ssp. coturnix	Vogels	Cab	niet/onbekend

Legenda bij categorie

⁷ De definitie van de habitatypen worden beschreven in het Natura 2000 profielendocument, voorlopige versie 01 September 2008, hierin staat welke gemeenschappen onder het habitatype vallen.

Ca = constante soort goede abiotische toestand;
Cb = constante soort goede biotische structuur;
Cab = constante soort goede abiotische toestand en goede biotische structuur;
K = karakteristieke soort;
E = exclusieve soort

Trend

De trend van de afgelopen decennia moet als stabiel worden beschouwd. Tot medio jaren negentig waren de percelen in agrarisch gebruik. Het habitatype is gehandhaafd gebleven in minder intensief gebruikte delen van het beheerplangebied.

Perspectief onder de huidige omstandigheden

Bij een consequent maaibeheer (waarbij maaisel/hooi wordt afgevoerd) mag verwacht worden dat het habitatype in kwaliteit en kwantiteit zal toenemen. Dit geldt zeker voor de drogere delen bestaande uit lichte zavel. Dit geldt in sterke mate voor de oeverwal langs de Maas.

3.2.3 Vegetatietypen en soorten vermeld in aanwijzingsbesluit Beschermd Natuurmonument

De vogelpootjes-associatie komt in kleine oppervlakte verspreid voor in het afgegraven rivierduin. Soorten in dit type zijn: klein vogelpootje, klein tasjeskruid en incidenteel vroege haver. In dit type komt ook regelmatig hazepootje voor.

Van de vermelde soorten worden verspreid over het afgegraven rivierduin aangetroffen: klein tasjeskruid, echte kruisdistel, muizeoortje, rapunzelklokje en grasklokje. Groot schapengras is in grote delen een dominante soort. Minder verspreid zijn wilde tijm en gewone agrimonie. Wilde tijm is grotendeels gebonden aan het habitatype stroomdalgraslanden.

3.3 Voorkomen soorten

3.3.1 Kleine modderkruiper (H1149)

Verspreiding in gebied

De kleine modderkruiper (zie figuur 12) komt in ieder geval voor in het laatste deel van de Oeffeltse Raam. Het gaat hierbij om ongeveer de laatste 400 meter tot de monding in de Maas. Een duidelijk inzicht in aanwezige aantallen ontbreekt. In 2004 werden 10 exemplaren gevangen (RAVON, 2004). Recentere gegevens zijn niet beschikbaar.

Figuur 12 Kleine modderkruiper

Trend

Op grond van beschikbare gegevens is het niet mogelijk om een trend aan te geven voor deze soort in het gebied.

Perspectief onder huidige omstandigheden

De perspectieven voor de kleine modderkruiper zijn in de Oeffelter Meent vrij gunstig. Het is echter een beperkt gebied waar de soort voorkomt en dat maakt dat de populatie niet erg groot is. Omdat kleinere populaties in de regel makkelijker uitsterven dan grotere is de situatie toch niet zonder zorgen. Alertheid blijft geboden bij onderhoudswerkzaamheden en de waterkwaliteit mag niet verslechteren.

3.3.2 Kamsalamander (H1166)

Verspreiding

De meest recente gegevens dateren uit 2008 (Heuvel, 2008). De kamsalamander (zie figuur 13) komt binnen het Natura 2000-gebied voor in een tweetal poelen in het binnendijkse gebied en een poel in het gebied Meerkampen. Net buiten de begrenzing van het beheerplangebied zijn nog twee locaties waar de kamsalamander voorkomt.

De vangsten varieerden in grootte van één tot drie exemplaren. Ook in gebieden die westwaarts zijn gelegen van de Oeffelter Meent en grenzen aan de Maas komt de kamsalamander voor. Ten oosten en zuiden van het gebied zijn geen meldingen bekend van de kamsalamander (Delft & Schuitema, 2005; Heuvel, 2008).

Figuur 13 Kamsalamander (Bron: Geoffrey de Rooij)

Trend

Op grond van beschikbare gegevens is het niet mogelijk om een trend aan te geven voor deze soort in het gebied.

Perspectief onder huidige omstandigheden

De aanwezigheid van de kamsalamander in meerdere aangrenzende gebieden biedt perspectieven voor het behoud en ontwikkeling van de soort voor de langere termijn. Onderzocht dient te worden in hoeverre uitwisseling tussen de aanwezige populaties nog aanwezig is en als dit niet het geval is, of mogelijkheden tot uitwisseling alsnog hersteld kunnen worden.

In de Oeffelter Meent is een zorgvuldig poelbeheer noodzakelijk om de voortplantingsbiotopen van de kamsalamander in stand te houden. De ideale grootte van een poel voor de kamsalamander is 200-500 m², de poelen in dit gebied zijn kleiner en voldoen daarom niet op langere termijn.

3.4 Ingrepen in het verleden

De belangrijkste activiteiten die een positieve of negatieve invloed hebben op de instandhoudingsdoelstellingen in Oeffelter Meent worden hieronder beschreven.

Beheer en inrichting Maas en overige waterlopen

In de jaren zestig zijn er kaden langs de Oeffeltse Raam aangelegd om te voorkomen dat voedselrijk water het gebied zou instromen. Als het voedselrijke water wel het gebied had kunnen instromen zou dit verkleining van het oppervlakte van de stroomdalgraslanden tot gevolg hebben gehad.

De aanwezige waterlopen (Virdse Graaf en Oeffeltse Raam) worden incidenteel geschoond door het waterschap. Voor de kleine modderkruiper is het (op extensieve wijze) schonen van de loop noodzakelijk.

De Oeffelter Meent ligt in het winterbed van de Maas. Dit betekent dat bij hoge waterstanden de Maas het gebied inundeert. In het kader van het deltaplan grote rivieren is de winterdijk verhoogd en verbreed. Ook de zomerdijk langs de Maas is in de loop der jaren opgehoogd (nu een hoogte van ca. 11.50 m + NAP). De laatste jaren is het aantal keer dat het peil boven de 12 meter kwam afgenomen. Dit betekent dat alleen het stuk ten oosten van de Maas met een zekere regelmaat door de Maas beïnvloed wordt. De laatste overstroming van de Maas heeft plaatsgevonden in januari 2003. De laatste keer dat het stroomdalgrasland overstroomde was in 1995.

Een smalle randzone langs de Maas is in eigendom van Rijkswaterstaat. Door middel van een gebruiksovereenkomst wordt deze randzone beheerd door Staatsbosbeheer.

Beheer stroomdalgraslanden

De stroomdalgraslanden zijn gelegen op een rivierduin. Dit rivierduin is voor verschillende doeleinden door bewoners uit de omgeving gebruikt. De Oeffelter Meent was tot de jaren zestig van de vorige eeuw in gebruik als gemeenschappelijke weide. Inwoners van Oeffelt konden hier tegen een vergoeding vee en paarden laten grazen. De laatste jaren van het gemeenschappelijk gebruik liet men hier alleen nog paarden grazen. Ook werd het rivierduin gebruikt om zand te winnen. Veel van de huidige reliëfverschillen zijn te verklaren door graafwerkzaamheden. De zandwinning door inwoners is nog doorgegaan tot in de jaren zestig. Daarna (jaren zeventig) is in het gebied veel vuil en puin gestort en werd er veel gecroost met motoren. Ook waren er ver gevorderde plannen om hier een vuilstort aan te leggen. Deze activiteiten hebben ertoe geleid dat de stroomdalgraslanden in Oeffelt in 1980 gerangschikt werden onder de natuurbeschermingswet. In 1991 is in het kader van Overlevingsplan Bos en Natuur (OBN) een klein deel geplagd.

De stroomdalgraslanden zijn in 1983 verworven door Staatsbosbeheer en sindsdien worden de stroomdalgraslanden begraasd met paarden en runderen en worden rijkere delen incidenteel gemaaid.

Beheer witbol- en vossestaartgraslanden

Glanshaverhooilanden vallen onder het beheer van de witbol- en vossestaartgraslanden. Een aantal percelen is voor de verwerving door Staatsbosbeheer ontkleid. Ontkleiing heeft plaatsgevonden ten behoeve van de baksteenindustrie. Deze percelen liggen lager dan de omliggende percelen. De graslanden worden deels gemaaid, deels beweide door runderen en deels is er sprake van een combinatie van maaien en beweiding. Dit heeft er toe geleid dat de gronden meer zijn verschaald.

Beheer Maasheggen

Door veranderingen in het agrarisch gebruik in de 20^e eeuw is een groot aantal Maasheggen verdwenen. Voor de ruilverkaveling Land van Cuijk resteerden nog enkele heggen. In kader van de ruilverkaveling is in het begin van de negentiger jaren een groot aantal heggen aangeplant om het oorspronkelijke landschap te herstellen. De totale lengte van de Maasheggen in het gebied bedraagt ongeveer 13 kilometer.

Om educatieve en cultuurhistorische redenen is in het gebied een aantal vlechtheggen geïntroduceerd. IVN de Maasvallei heeft de traditionele techniek van het maasheggenvlechten gereconstrueerd en geïntroduceerd. Het beheer van de heggen gebeurt in nauw overleg met de gemeente Boxmeer en de stichting Heg-en-Landschap. Naast cultuurhistorische invalshoeken wordt bij het beheer van de heggen ook rekening gehouden met botanische en faunistische kwaliteiten. Met name oudere Maasheggen en oude alleenstaande bomen zijn van groot belang voor de vogels. In botanisch opzicht gaat het met name om zoomvegetaties en bijzondere struiken (bijvoorbeeld tweestijlige meidoorn). De aanleg en beheer van de

Maasheggen heeft een verbetering teweeggebracht van de landbiotoop van de kamsalamander. Er is echter onvoldoende aandacht geweest voor de ontwikkeling van zoom-, en ruigtevegetaties, waardoor het positieve effect beperkt is gebleven.

Beheer poelen

In het begrensde Natura 2000-gebied komen verschillende poelen voor. Deze poelen zijn van belang voor amfibieën, met name de kamsalamander. De poelen zijn een enkele keer geschoond, dit is gunstig geweest voor het voorkomen van kamsalamander.

Beheer dassenvluchtplaats

In 1998 is een dassenvluchtplaats aangelegd, zodat bij hoog water van de Maas dassen een refugium⁸ hebben. Houtige gewassen op de terp worden incidenteel verwijderd.

3.5 Systeemanalyse en sleutelprocessen

De Oeffelter Meent ligt in het winterbed van de Maas. Stroomdalgraslanden, glanshaverhooilanden, kleine modderkruipers en kamsalamanders horen alle bij het riviersysteem en hebben daarin hun eigen plek.

3.5.1 Systeemanalyse habitattypen

Een rivier zet bij overstromingen zand, zavel en klei af: zand vrij dicht bij de hoofdgeul, de fijnere kleidelen verder van de hoofdgeul af. De natuurlijke begroeiing ontwikkelt zich onder een graslandbeheer (maaien, grazen) op relatief hoger gelegen en zandiger plaatsen tot stroomdalgraslanden; op de zaveliger delen ontwikkelen zich de glanshaverhooilanden.

**Stroomdalgraslanden (H6120)*

De stroomdalgraslanden kunnen alleen op zandiger delen voortbestaan indien de van nature optredende verzuring van de zandige bodem teniet wordt gedaan door enige aanvoer van basische stoffen; dat gebeurt normaliter via overstromingen met rivierwater en door aanvoer van verstoven rivierzand. Overstromingen zorgen nabij de hoofdstroom van de rivier ook voor dynamiek: erosie en het openmaken van de vegetatie. Als gevolg van de dynamiek is er ook geen strooiselophoping of opbouw van een humeuze bodemlaag. Het stroomdalgrasland van de Oeffelter Meent ligt echter – vanuit de Maas gezien – niet op de goede plek; het is een ijsdijrelict en het hoort bij de vroegere Rijn zoals die destijds hier het landschap heeft gevormd. De Maas heeft door overstromingen wel gezorgd dat de basenvoorziening in het rivierduin op het vereiste niveau is gebleven en niet is verzuurd. Overstromingen van de Maas zorgen echter op deze plek in het huidige rivierbed ook dat er geen zand, maar zavel of klei wordt afgezet. De kwaliteit van het habitatype wordt daar negatief door beïnvloed. De vereiste dynamiek, waardoor de vegetatie regelmatig open werd gemaakt en strooisel werd afgevoerd werd voorheen veroorzaakt door de Rijn; de Maas levert die niet. Mensen hebben sinds oudsher op kleine schaal zand gewonnen op de Meent en zorgden daarmee voor de vereiste dynamiek. Weidebeheer is vereist voor stroomdalgraslanden omdat het de ontbrekende dynamiek enigszins vervangt.

Glanshaverhooilanden (H6510)

Zoals hierboven al gezegd, ontwikkelt glanshaverhooiland zich op de zaveliger grond veroorzaakt door overstroming van de Maas. De wijze van terreinbeheer speelt eveneens een bepalende rol. Glanshaverhooilanden zijn afhankelijk van het hooilandbeheer. Omdat de meeste graslanden in de Oeffelter Meent beweiden worden en de bouwvoor te voedselrijk is geworden door bemesting zijn de glanshaverhooilanden zo goed als verdwenen.

3.5.2 Systeemanalyse soorten: kleine modderkruiper en kamsalamander

In het overstromingsgebied van een rivier komen van nature min of meer voedselrijke, open wateren voor, al dan niet stromend. Dit is de biotoop voor, onder meer, kleine modderkruipers (langzaam stromend water) en kamsalamanders (stilstaand water). De natuurlijke successie van wateren leidt tot moerasvegetaties, waardoor de biotoop van de twee soorten kan verdwijnen. De landbiotoop van kamsalamanders zijn opgaande vegetaties, zoals die onder meer in kleine landschapselementen als hagen zijn te vinden. Zowel kamsalamanders als kleine modderkruipers kunnen tegen overstromingen doordat ze wegkruipen in de vegetatie.

⁸ plaats binnen een aangetast gebied waar planten of dieren kunnen overleven

3.5.3 Sleutelprocessen

De sleutelprocessen die bepalend zijn voor het voorkomen, de kwaliteit, de trend en het perspectief van de stroomdalgraslanden zijn dus:

- de humusophoping in de bodem (die voorkomen moet worden),
- de basenvoorziening van de zandige bodem (die via overstroming of via capillaire opstijging van het grondwater op peil dient te blijven)
- het beheer (open houden van de vegetatie, tegengaan successie).

Voor de glanshaverhooilanden is een hooilandbeheer, dat ophoping van humus voorkomt, bepalend.

Sleutelproces voor kleine modderkruipers en kamsalamanders is het beheer van de wateren (dat regelmatig de natuurlijke successie terugzet) en voor kamsalamanders ook het beheer van de landbiotoop, de oppervlakte van het waterbiotoop en de mogelijkheid om ongehinderd (met weinig mortaliteit) tussen land- en waterbiotoop te migreren.

Hieruit volgen de belangrijkste aangrijpingspunten voor de gewenste ontwikkelingen: het rivierkundig beheer (overstromingen) en het reguliere vegetatiebeheer.

4 UITGANGSSITUATIE BELEID EN BESTAAND GEBRUIK

4.1 Plannen en beleid

In en rondom Oeffelter Meent is het beleid van diverse instanties van toepassing. Daarnaast bestaan er plannen voor ingrepen in het landschap. Beide kunnen van invloed zijn op het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen. Daarom is er een inventarisatie gedaan om alle ontwikkelingen in beeld te brengen zodat een eventuele negatieve invloed van beleid of plannen opgenomen kan worden of met maatregelen kan worden gekeerd.

Nationaal beleid

De Oeffelter Meent geniet al sinds de jaren '80 bescherming door de rijksoverheid vanwege de natuur- en cultuur historische waarden in dit gebied. De Oeffelter Meent is onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en de Oeffelter Meent behoort tot het Belvédèregebied Maasvallei⁹. Deze nota's zijn verder uitgewerkt op provinciaal niveau.

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) heeft als doel dat alle wateren in 2015 in goede ecologische en chemische toestand verkeren. In de periode tot 2009 moeten waterbeheerders en overheden in het stroomgebied van de Maas deels zelf de doelen vaststellen om ervoor te zorgen dat de waterkwaliteit in dit stroomgebied voldoet aan de Europese eisen. Tevens moeten zij vaststellen welke maatregelen zij willen uitvoeren om deze doelen te bereiken. De doelen en maatregelen met betrekking tot de waterkwaliteit komen uiteindelijk te staan in een stroomgebiedsbeheersplan (SGBP). De uitwerking van de KRW moet er ook voor zorgen dat het water een goede uitgangssituatie biedt voor de natuur.

Provinciaal beleid

In de Interim structuurvisie 'Brabant in ontwikkeling' (provincie Noord-Brabant, 2008) valt de Oeffelter Meent volledig onder de Groene Hoofdstructuur (GHS)-natuur. De provincie beschermt de EHS via het instrument GHS-natuur met het 'nee-' en 'nee-tenzij principe'. Dat betekent dat er geen ruimtelijke ontwikkelingen zijn toegestaan die de natuur aantasten.

In het reconstructieplan Peel en Maas zijn voor de Oeffelter Meent elementen opgenomen om de natuur- en landschapswaarden te herstellen. Aanknopingspunten daarbij zijn dat dit gebied in de eerste planperiode wordt uitgewerkt als onderdeel van het Belvédèregebied Maasvallei. Ook wordt het gebied de Maasvallei benoemd als extensiveringsgebied. Ontwikkeling van intensieve landbouw is daardoor niet mogelijk. In het gebied lopen belangrijke beken die, in combinatie met regionale waterberging, worden hersteld. Voor Oeffelter Meent geldt dit voor de Oeffeltse Raam (Provincie Noord-Brabant, 2005; DLG, 2008). In het kader van het plan Meerkampen wordt de zuidelijke kade verlegd. Ook wordt stortsteen, dat nu in de monding ligt, verwijderd. Het waterschap is van plan om natuurvriendelijke oevers in te richten. Of hierdoor de habitat voor de kleine modderkruiper verbeterd valt vooralsnog niet te zeggen. Door de stortsteen te verwijderen wordt de beek beter optrekbaar voor doelsoorten van Natura 2000 (Waterschap Aa en Maas, 2008). In het kader van het Integrale project Maasheggen wordt er een inrichtingsvisie opgesteld. Hierin wordt beschreven welke soorten hagen er ontwikkeld worden en op welke plaatsen, hoe deze met elkaar verbonden worden, waar gronden ('vlakdekkend' of stroken grond) worden verworven en waar particulier of agrarisch natuurbeheer een rol kan spelen (DLG, 2009). Het soortbeschermingsplan voor de kamsalamander van de Provincie Noord-Brabant is in 2007 vastgesteld en voorziet in een aantal maatregelen, ook voor de Oeffelter meent. In het soortbeschermingsplan is aangegeven dat de maatregelen via dit beheerplan uitgevoerd gaan worden.

Plannen en projecten Rijkswaterstaat

Rondom de Oeffelter Meent speelt een aantal plannen die in de nabije toekomst uitgevoerd gaan worden, die van invloed kunnen zijn op de instandhoudingsdoelstellingen. Voor de Maas is het project Zandmaas-Maasroute¹⁰ van belang. De doelstellingen van dit project zijn de volgende:

⁹ De Nota Belvédère van 1998 geeft richting aan hoe er moet worden omgegaan met cultuurhistorie.

¹⁰ Bescherming tegen hoogwater is het belangrijkste element in het Zandmaasproject. De Maasroute is de vaarroute die begint bij de sluis Ternaaien ten zuiden van Maastricht en dan via de Maas, het Julianakanaal en het Lateraalkanaal zijn route vervolgt via de Maas stroomafwaarts. In westelijke richting naar Den Bosch en in noordelijke richting via het Maas-Waalkanaal richting de Waal.

- Het verbeteren van de Maasroute van Weurt tot Ternaaien, waarbij de vaarroute minimaal geschikt is voor schepen met een diepgang van 3,5 m.
- Het realiseren van een beschermingsniveau langs de onbedijkte Maas van 1:250 achter de kaden. Dat wil zeggen dat er eens in de 250 jaar een kans is op overstroming.
- Het realiseren van beperkte natuurontwikkeling langs de Maas (Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 2006).

Om de doelstellingen voor het project Zandmaas/Maasroute te bereiken worden verschillende maatregelen getroffen. Eén van deze maatregelen is de zomerbedverdieping in stuwpand Grave. Hiermee wordt het beschermingsniveau langs de Maas verbeterd. De zomerbedverdieping zorgt voor een vermindering van het verhang binnen het stuwpand en daarmee een verlaging van de waterstanden. Deze verlaging is vrij structureel en treedt niet alleen op in geval van hoogwatersituaties, maar ook bij lagere afvoeren. Deze waterstanddalingen leiden tot (nagenoeg) structurele dalingen van de grondwaterstanden aan weerszijden van de Maas, met name in het bovenstroomse deel van het stuwpand. Door deze grondwaterstanddaling kan schade optreden aan grondwaterafhankelijke natuurgebieden. Als mitigerende maatregel is gekozen voor peilopzet bij Grave. Met deze peilopzet kunnen deze grondwaterstanddalingen, en daarmee de schade aan natuurgebieden, worden voorkomen.

Aanvankelijk zou het peil 50 cm verhoogd worden bij Grave (Tracébesluit 2002). Naar aanleiding van een uitspraak van de Raad van State in 2003 is de peilopzet door Rijkswaterstaat in heroverweging genomen. Uiteindelijk heeft men gekozen voor een peilopzet van 30 cm. Ter hoogte van de Oeffelter Meent resulteert een peilopzet van 30 cm in een stijging van de gemiddelde hoogste grondwaterstand (GHG) van 5 – 10 cm voor een deel van het gebied en een stijging van de gemiddelde laagste grondwaterstand (GLG) met 10 – 20 cm in het grootste deel van het gebied (dicht bij de Maas is de stijging groter, bij Oeffelt is de stijging kleiner). Volgens Rijkswaterstaat zullen de peilveranderingen geen invloed hebben op de instandhoudingsdoelstellingen. Als gevolg van de verdieping van het zomerbed zal de inundatiefrequentie afnemen. De overstromingsfrequentie van de bestaande stroomdalgraslanden zal afnemen. Mogelijk zal dit ook een effect hebben op de te ontwikkelen vegetatie op de oostoever van de zomerdijk.

Om bij de verwachte klimaatsveranderingen de veiligheid ook in de toekomst te kunnen garanderen is gekeken naar mogelijke maatregelen. Deze maatregelen zijn neergelegd in het rapport *Integrale Verkenning Maas 2*. Voor maatregelen in dit rapport is nog geen financiering. Ook zijn deze plannen nog niet verankerd in bestemmingsplannen of RO-plannen. Eén van de maatregelen is een hoogwatergeul door de Oeffelter Meent, die aansluit op de geplande ontkleiing Meerkampen. Of en wanneer dit plan uitgevoerd wordt is nu nog niet bekend (Ministerie van V&W, Rijkswaterstaat Dienst Limburg, 2006).

Natuurvriendelijke oevers

Onder het project natuur en veiligheid Maas valt ook het creëren van natuurvriendelijke oevers. Hiervoor wordt de bestaande betonnen oeververdediging van de Maas plaatselijk verwijderd zodat oevererosie plaats kan vinden (Rijkswaterstaat, 2009). Hierdoor zal er bij een overstroming makkelijker zand worden afgezet in de Oeffelter Meent, wat potenties biedt voor de vestiging van stroomdalgraslanden.

Beleid en plannen van het waterschap

Het waterschap neemt het beleid rond de EVZ over in eigen beleid en werkt het verder uit. In de Oeffelter Meent worden de oevers langs het buitendijkse deel van de Oeffeltse Raam natuurvriendelijk gemaakt. Ook werkt het waterschap aan het herstel van beekmondingen. Voor de monding van de Oeffeltse Raam wordt een inrichtingsplan opgesteld waarin de volgende maatregelen worden voorgesteld: waar mogelijk stopzetten schone beekmonding, verbeteren waterkwaliteit, verbeteren omringende terreinbeheer, vrije bos- en vegetatieontwikkeling, aanpassen breuksteendrempel, aanpassen steile kades (natuurvriendelijke beekoeverontwikkeling is nu onmogelijk), aanpassen bekade rechte loop door oude stroomdalgraslanden. Hierbij zal rekening gehouden worden met de habitateisen voor de kleine modderkruiper (Waterschap Aa en Maas, 2008).

Winning klei

In het kader van de *Integrale Verkenning Maas* (Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 2006b) is bij Oeffelt de hoogwatergeul Meerkampen aangegeven. Ten zuiden van de Oeffeltse Raam is een overeenkomst om in de toekomst klei te winnen. Het maaiveld zal netto met 1.80 m

verlaagd worden. Het nieuwe maaiveld ligt 75 cm boven de GLG. Er zal meer klei afgegraven worden, maar de bouwvoor wordt teruggestort. Deze winning ligt buiten het gebied waar nu de glanshaverhooilanden voorkomen. In dit plan wordt de zuidelijke kade langs de Oeffeltse Raam verlegd (van Elk & Zn en van de Wetering, 2001).

Winning grondwater

Er vindt onderzoek plaats naar de verplaatsing van de grondwaterwinningen bij Boxmeer en Vierlingsbeek naar Veghel en Loosbroek (Arcadis, 2008). Lokaal heeft dit invloed op de grondwaterstanden. Hierdoor neemt de watervoerendheid van de sloten toe (Arcadis, 2008). Het heeft echter geen invloed op de basisafvoer van de Oeffeltse Raam en dus ook niet op de samenstelling van het sediment (mededeling waterschap Aa en Maas).

Beleid en plannen gemeente Boxmeer

In het ontwerpbestemmingsplan buitengebied van Boxmeer is de Oeffelter Meent opgenomen als Groene Hoofd Structuur (bos- en natuurgebied). Het gebied heeft verder de landschappelijke waarden 'aardkundig waardevol' en 'maasheggengebied' meegekregen en de natuurwaarden 'Dassen, Struweelvogels en Planten/plantengemeenschappen' (Gemeente Boxmeer, 2008).

4.2 Bestaand gebruik

Voor het beheerplan is het van belang om die activiteiten te beschrijven waarvan redelijkerwijs (bijvoorbeeld op basis van onderzoeksgegevens of expert-judgement) aangenomen kan worden dat ze van invloed zijn op de wettelijk beschermde waarden van een Natura 2000-gebied. Het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen wordt immers beschreven mede in samenhang met het bestaande gebruik. De definitie van bestaand gebruik, volgens de Natuurbeschermingswet 1998, wordt in onderstaand kader beschreven.

Onder "bestaand gebruik" wordt op grond van artikel 1, onder m, van de Natuurbeschermingswet 1998 het volgende verstaan:

1. iedere handeling die op 1 oktober 2005 werd verricht en sedertdien niet of niet in betekenende mate is gewijzigd.
2. iedere handeling die op het moment van aanwijzing van een gebied als beschermd natuurmonument of ter uitvoering van richtlijn 79/409/EEG dan wel op het moment van aanmelding bij de Europese Commissie van een gebied ter uitvoering van artikel 4, eerste lid, van richtlijn 92/43/EEG werd verricht en sedertdien niet of niet in betekenende mate is gewijzigd, voor zover die aanwijzing of aanmelding plaatsvindt na 1 oktober 2005.

De Natuurbeschermingswet 1998 verplicht dus om gebruik dat op 1 oktober 2005 in of, voor zover relevant, buiten een Natura 2000-gebied plaatsvond in het beheerplan te beschrijven. Deze datum geldt ook voor beschermde natuurmonumenten. Daarnaast kan het beheerplan beschrijven welke andere activiteiten en ontwikkelingen het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengen. Daarmee kunnen ook activiteiten die ná 1 oktober 2005 zijn aangevangen, maar nog niet eerder in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 zijn getoetst, in dit beheerplan worden beschreven.

In dit beheerplan worden daarom die activiteiten beschreven, die bij het vaststellen van dit beheerplan bekend zijn en in redelijke mate toetsbaar zijn binnen het kader van het beheerplan. Deze beoordeling strekt zich dus uit tot "bestaand gebruik" zoals dat is gedefinieerd in de Natuurbeschermingswet 1998 en huidig gebruik zoals dat op het moment van vaststelling van het beheerplan plaatsvindt. Op deze manier wordt ook voor gebruik dat ná 1 oktober 2005 is aangevangen duidelijk of dit schade toebrengt aan de natuurwaarden van een Natura 2000-gebied en of daarvoor misschien een vergunning nodig is.

4.2.1 Huidig natuurbeheer en onderhoud

De beheer- en onderhoudswerkzaamheden, afgestemd op de instandhoudingsdoelstellingen, worden voornamelijk uitgevoerd door Staatsbosbeheer. Het beheer is primair gericht op de functie natuur, met ruimte voor recreatie (via routes en paden beleven van natuur en landschap).

Het terreinbeheer wordt verricht binnen het kader van de Flora- en Faunawet ¹¹ en de daarmee samenhangende gedragscodes. Ook bij maatregelen buiten het Natura 2000-gebied houdt Staatsbosbeheer rekening met de instandhoudingsdoelstellingen (versterking van habitattypen binnen het gebied; ecologische verbindingen).

Opgemerkt kan worden dat het natuurbeheer van een andere orde is dan “gewone” vormen van gebruik en na toetsing geen negatieve gevolgen kan en mag hebben voor de instandhoudingsdoelstellingen. Voor eventuele toekomstige grootschalige beheersingrepen blijft echter een aparte toetsing nodig (vergunning).

Het huidige beheer is nog niet volledig toegesneden op de doelen van Natura 2000. De tabel geeft een overzicht van het huidig natuurbeheer en onderhoud. De knelpunten die voortkomen uit het beheer worden in hoofdstuk 5 genoemd.¹²

Tabel 6 Huidig natuurbeheer en onderhoud

Activiteit		Frequentie	Locatie
Natuurbeheer	Maatregel		
Vegetatiebeheer stroomdalgraslanden	Beweiden met paarden en runderen	Jaarlijks	Gehele oppervlakte stroomdalgraslanden
	Maaïen (plaatselijk)	Alleen als er voldoende biomassa is	Noordoostelijk deel
	Plaatsen/onderhouden rasters (permanent of tijdelijk)	Wanneer nodig	
	Kleinschalig plaggen	Wanneer nodig	
	Verwijdering zwerfvuil	Wanneer nodig	
Vegetatiebeheer overig grasland	Beweiden met runderen en/of maaïen	Jaarlijks	Hele gebied
	Plaatsen/onderhouden rasters (permanent of tijdelijk).	Wanneer nodig	
	Verwijderen zwerfvuil	Jaarlijks	
Poelen	Schonen (verwijdering van waterplanten, bladeren en slib)	Ca. 1 keer in de vijf jaar	Gebied ten noorden van stroomdalgraslanden
Maasheggen	Snœien en/of terugzetten.	1 keer per 10 jaar	Gebied ten noorden en oosten van stroomdalgraslanden
	Vlechten van heggen	Periodiek	Verspreid over gebied ten noorden en oosten van gebied
Dassenvluchtplaats	Verwijderen van begroeiing	1 keer per 5 jaar	Perceel langs openbare weg
Onderzoek en inventarisatie			
Monitoring	Betreden voor registratie flora en fauna.	Periodiek en structureel	Hele gebied
Onderzoek	Betreden (inrichten proefvlakken, nemen bodemonsters, e.d.)	Periodiek en incidenteel	Hele gebied

¹¹ Een gedragscode is een uitvloeisel van de FF-wet, en heeft daarom een ander doel dan de NB-wet. De FF-wet gaat uit van het niet verstoren (van individuen) van soorten. De NB-wet beschermt ook hun leefgebied.

¹² De Nb-wet is op 1-2-09 gewijzigd. De wijziging houdt onder meer in dat bestaand beheer gericht op het bereiken van de doelen niet onder een eventuele vergunningplicht valt. Daarom is in H6 geen toetsing van het bestaande beheer opgenomen. De knelpunten in het beheer komen in H5 aan bod, de maatregelen in hoofdstuk 7.

Surveillance			
Algemeen toezicht	Betreden	Periodiek	
Eigendomscontrole	Plaatsen en handhaven grensmarkeringen	Wanneer nodig	Hele gebied
Controle op calamiteiten, bijv. stormschade, illegale stort	Toegankelijk houden van paden, opruimen hout, afval en verontreiniging	Jaarrond, incidenteel	Hele gebied
Controle op bacterievuur		Jaarlijks	Hele gebied

Toelichting

- Alle gronden van Staatsbosbeheer worden beheerd volgens een door de directeur van Staatsbosbeheer vastgesteld plan, cf. de overeenkomst met en de opdracht van het ministerie van LNV (doelen, realisatie en verantwoording). Tevens wordt rekening gehouden met het overige landelijke en provinciale natuurbeleid (behoud biodiversiteit, soortbescherming, leefgebiedsplannen, e.d.).
- Een strook grond langs de Maas is in eigendom van Rijkswaterstaat en wordt beheerd door Staatsbosbeheer. Er is hiervoor een gebruiksovereenkomst tussen beide partijen afgesloten. Door Rijkswaterstaat worden grenzen gesteld aan de mate van begroeiing langs de Maas. De weerstand mag niet te hoog worden, dit houdt in dat de begroeiing voldoende water door moet laten in geval van hoogwater. Rijkswaterstaat is momenteel bezig met het project natuurvriendelijke oevers. Naast de waterkerende functie krijgen de oevers ook een functie voor natuur en landschap. Aan natuurlijke processen wordt een grotere rol toegekend.
- Het waterschap Aa en Maas heeft het voornemen om – in het kader van de ecologische verbindingszone - de monding van de Oeffeltse Raam aan te passen. De inrichting zal meer gericht zijn op de ontwikkeling van actuele en potentiële natuurwaarden. Dat betekent concreet dat er langs de Oeffeltse Raam over een lengte van ca 500 meter de zuidelijke dijk in zuidelijke richting wordt verschoven en er een natuurvriendelijke oever wordt ingericht.
- Naast het reguliere onderhoud van heggen, moeten vrijwel jaarlijks struiken die geïnfecteerd zijn door bacterievuur worden verwijderd.

4.2.2 Huidige recreatie (beheer en gebruik)

Tabel 7 Huidige recreatie

Activiteit		Frequentie	Locatie
Beheer	Maatregel		
Wegen en paden	Begaanbaar houden (snoeien, egaliseren, e.d.)	Wanneer nodig	Hele gebied
	Plaatsen en onderhouden van afsluitingen	Wanneer nodig	
	Plaatsen en onderhouden van overstappen en tourniquets	Wanneer nodig	
Veiligheid	Plaatsen en onderhouden van (vee)rasters	Wanneer nodig	Hele gebied
Meubilair	Routemarkeringen	Wanneer nodig	Hele gebied
Voorlichting	Plaatsen en onderhouden van infopanelen, borden, e.d.	Wanneer nodig	Hele gebied

Gebruik	Reglementen		
Wandelen	Op aangegeven routes en wegen en paden	Dagelijks, tamelijk extensief	Geheel gebied
Uitlaten honden	Op wegen en paden	Extensief	Doorgaande wegen gebied
Fietsen	Alleen toegestaan op openbare wegen	Extensief	Idem
Paardrijden	Alleen toegestaan op openbare wegen	Weinig	Idem
Excursies	Betreding, begeleid	Incidenteel	Hele gebied

Toelichting

- In het gebied zijn drie wandelroutes uitgezet (een witte, rode en blauwe route). Het gaat hierbij om zogenaamde laarzenpaden. Staatsbosbeheer heeft het voornemen om dit terug te brengen tot twee wandelroutes en de toegankelijkheid voor de recreant te verbeteren. Door de stichting Lange Afstandswandelingen is de zogenaamde Maas-Peellinie uitgezet.
- Over de openbare wegen lopen fietsroutes, t.w. Ossenbroekroute en Herrensitzroute. Deze laatste route is aangelegd in kader van Euregio Rijn-Waal.
- Door het gebied loopt ook een rutteroute: Grenzeloos Paardrijden in de Euregio Rijn-Waal. Deze route maakt gebruik van openbare wegen.
- In het gebied zijn twee infopanelen geplaatst.

4.2.3 Landbouw

Landbouwactiviteiten binnen Natura 2000-begrenzing

In Oeffelter Meent liggen er twee particulieren in het gebied met twee percelen. Eén perceel ligt er geheel binnen (0,95 ha) en één perceel ligt er gedeeltelijk binnen. Dit perceel is totaal 2,73 ha groot, het deel binnen het Natura 2000-gebied is 1,99 ha groot. In onderstaande tabel worden de activiteiten vermeld die plaatsvinden op deze percelen.

Tabel 8 Landbouwactiviteiten binnen Natura 2000-begrenzing

Activiteit	Frequentie	Locatie
Beweiding met runderen	Jaarrond	Perceel ten noordwesten in het gebied en perceel ten oosten van het gebied
Bestrijdingsmiddelen	Incidenteel	

Landbouw buiten Natura 2000-begrenzing

De landbouw rond het Natura 2000-gebied Oeffelter Meent bestaat uit melkveebedrijven en akkerbouwbedrijven. Daarnaast komen ook combinatiebedrijven, boomteeltbedrijven en tuinbouwbedrijven voor. Hier komen activiteiten voor als grondbewerking, oogsten akkerbouwgewassen, beweidingen, waterhuishouding. Landbouwkundige activiteiten staan beschreven in de Sectornotitie landbouw (Steunpunt, 2008).

Stikstofdepositie

De huidige stikstofdepositie op de Oeffelter Meent ligt tussen de 2500 en 3000 mol N/ha/jr en is afkomstig van landbouw, verkeer en industrie.

4.2.4 Overige bestaande activiteiten

Tabel 9 Overige bestaande activiteiten

Activiteit		Frequentie	Locatie
beheer	maatregel		
Onderhoud winterdijk	Begrazing met schapen Onderhoud schapenrasters	Wanneer nodig Wanneer nodig	Kade waterschap
Waterlopen	Schonen (verwijdering van waterplanten, bladeren en slib)	Twee maal per jaar	Bovenloop Oeffeltse Raam, Viltse Graaf
Bestaande wegen	Schaven en egaliseren	Jaarlijks	Verspreid over gebied
Natuurontwikkelingsproject waarbij vermarktbaar delfstoffen vrijkomen	Afgraven kleigrond tot diepte van ca 1.80 m	Dagelijks	Gebied ten oosten van Oeffeltse Raam
Duikers	Opschonen en verwijderen vuil	Incidenteel (na overstroming van de Maas)	Oeffeltse Raam, Viltse Graaf

Toelichting

De aanwezige kade is in beheer en eigendom bij het waterschap Aa en Maas. Om de kade niet te beschadigen wordt een begrazingsbeheer met schapen toegepast.

Aanwezige wegen zijn in beheer en eigendom van de gemeente Boxmeer.

Het gebied ten oosten van de Oeffeltse Raam zal voor een belangrijk gedeelte ontgrond worden (zoals in paragraaf 4.1 beschreven).

Na calamiteiten worden de duikers opgeschoond door het waterschap Aa en Maas.

Het waterschap Aa en Maas is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de hoofdwatervgangen en bijbehorende bouwwerken zoals duikers.

5 INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN IN OMVANG, RUIMTE EN TIJD

5.1 Uitwerking van instandhoudingsdoelstellingen in omvang, ruimte en tijd

5.1.1 Habitattypen

Het voorkomen van de habitattypen stroomdalgraslanden en glanshaverhooilanden wordt bepaald door bodemgesteldheid, door overstroming en door rivierdynamiek. Zowel het huidige als het potentiële voorkomen is daarmee in principe landschappelijk bepaald. Doordat het bestaan van het huidige rivierduin geen relatie heeft met de huidige ligging en omvang van de Maas is het voortbestaan van de karakteristieke vegetatie op het duin afhankelijk geworden van een juist, dynamiekvervangend, beheer. Kaartbijlage 4 laat de huidige verspreiding van de habitattypen zien, kaartbijlage 5 de potentiële situatie.

**Stroomdalgraslanden (H6120)*

De potentiële oppervlakte voor stroomdalgraslanden is beperkt tot het huidige rivierduin en tot de oeverwal langs de Maas. Op het rivierduin is een kleine oppervlakte stroomdalgrasland aanwezig en een groter oppervlakte daaromheen die zich niet kwalificeert. Met maatregelen moet dit te ontwikkelen zijn tot stroomdalvegetatie. Complicerende factor is dat het rivierduin niet bij het huidige Maassysteem hoort, maar een relict uit de ijstijden is; dat heeft vooral gevolgen voor de kwaliteit van het habitat (zie hierna). Verder is er een kleine uitbreiding mogelijk op kleinere oppervlakten aan met name de oostzijde: het gaat daar om iets voedselrijkere gronden waar door plaggen en vergraven (bloot leggen van de zandondergrond) mogelijkheden gecreëerd kunnen worden voor de ontwikkeling van stroomdalgrasland.

Daarnaast liggen er nieuwe kansen dichterbij de rivier, waar nu nog slechts op beperkte schaal zand wordt afgezet. Omdat Rijkswaterstaat de stortsteen langs een aantal rivieroeveren gaat verwijderen neemt de zanddepositie ook in de Oeffelter Meent mogelijk toe. Bij een daarop gericht beheer (hooilandbeheer) kan de potentie voor stroomdalgraslanden, een prioritaire habitatype, tot uiting komen.

Herontwikkeling van stroomdalgraslanden is net ten westen van het Natura 2000-gebied in potentie mogelijk op de plek waar vroeger het westelijke deel van het voormalige rivierduin gelegen heeft. Het tempo van de areaalvergroting hangt vooral af van de mate waarin dynamiek kan optreden.

Hoewel de kwaliteit van het huidige stroomdalgrasland aanzienlijk is, is die verre van optimaal. De sleutelfactoren daarin zijn dynamiek en basenaanrijking van de wortelzone.

De mogelijkheden voor verbetering van de kwaliteit is allereerst gelegen in een vergroting van dynamiek. Er wordt dan bereikt dat er een open vegetatiestructuur is, waarbij geen humus aan het oppervlak of in de bovenste bodemlagen ophoopt. Meer dynamiek kan hier onder andere bereikt worden door graaactiviteiten van het vee en konijnen, door te plaggen of door intensiever te begrazen. Meer dynamiek door de rivier is niet aan de orde – het rivierduin is een ijstijdrelict en ligt daarvoor op de verkeerde plaats in het rivierdal van de Maas.

Voor de basenvoorziening van de wortelzone is de invloed van overstromingswater uit de Maas gewenst. Echter omdat overstromingen, op deze plek in het rivierbed, eerder kleiig materiaal dan zandig materiaal zal afzetten is het te simpel om door bijvoorbeeld het weghalen van zomerkaden en andere dijkes in het winterbed een hogere overstromingsfrequentie te genereren. Het systeem van kleine kaden (langs de Oeffeltse Raam, dwars door het rivierduin) dient daarom in de huidige vorm gehandhaafd te blijven. Daarnaast neemt de overstromingsfrequentie in de nabije toekomst af. Een hoge waterstand die nu eens in de twee jaar voorkomt zal in de toekomst als gevolg van de Zandmaaswerken slechts eens in de tien jaar voorkomen. Door een hoge waterstand van één maal per twee jaar kan in principe het stroomdalgrasland overstromen, maar in de praktijk blijkt dat dit maar één maal per 15 jaar voorkomt vanwege de korte piek van de afvoergolf. Als de frequentie van deze waterhoogte in de toekomst afneemt zal ook de overstromingsfrequentie van het stroomdalgrasland verder afnemen. Vanuit de optiek van stroomdalgraslanden is de nieuwe frequentie erg laag en een verslechtering ten opzichte van de huidige situatie. Het binnendijkse gedeelte van het rivierduin kwalificeert zich nu niet als stroomdalgrasland en blijft voorgoed buiten het bereik van het rivierwater waardoor het perspectief slechter is. De basenverzadiging van de wortelzone kan daarnaast ook bevorderd worden door hogere grondwaterstanden waarbij de

invloed van het grondwater tot in de wortelzone reikt. Die situatie treedt op bij hoge waterstanden in de Maas; een schatting van de frequentie komt ook uit op ca. eens in de twee jaar.

Op nieuwe locaties vlak langs de Maas is wel dynamiek door rivierwater gewenst, maar ook daar hoort een aangepast beheer – een hooilandbeheer – te worden toegepast. Het is nu onmogelijk om te zeggen waar de nieuwe stroomdalpotenties exact komen te liggen. Ze staan dan ook niet aangegeven op de kaart met potenties.

Verwacht kan worden dat er al in de eerste beheerplanperiode een kwaliteitsverbetering voor dit prioritaire habitattype kan optreden door aanpassing van het beheer op beide buitendijkse plaatsen. Dat komt vooral tot uiting in het minder optreden van concurrentiekrachtige grassen en het vormen van open plekken. Op de langere termijn wordt gestreefd naar vooral behoud en beperkte uitbreiding van het areaal dat in de eerste beheerplanperiode ontstaat. Op de kaart met potenties voor de habitattypen is onderscheid gemaakt binnen de stroomdalgraslanden. Op grond van het bovenstaande is aangenomen dat de kwaliteit van het bestaande stroomdalgrasland goed blijft. Voor de nieuw te ontwikkelen stroomdalgraslanden in het buitendijkse gebied is dat minder zeker, gezien de onzekerheden in de basenvoorziening en verwacht mag worden dat een mindere kwaliteit het hoogst haalbare zal zijn – het onderscheid is op de kaart te zien door een lichtere kleurtint (zie kaartbijlage 5). Het binnendijkse gedeelte heeft een te slechte uitgangssituatie om stroomdalgrasland van enige kwaliteit op langere termijn te handhaven.

Glanshaverhooilanden (H6510_A)

De oppervlakte glanshaverhooilanden is in potentie vrij groot, maar in de huidige situatie is het habitattype vrijwel afwezig. Het habitattype is bij een aangepast beheer goed te ontwikkelen in een ruime iets hoger gelegen strook langs de Maas.

De ontwikkeling van de basiskwaliteit van de glanshaverhooilanden zal bij aanpassing van het beheer vrij snel kunnen gaan omdat de betreffende soorten wel aanwezig zijn. Het voorkomen van meer kenmerkende, maar zeldzamere soorten zal langer op zich laten wachten omdat ze van elders moeten komen. De ontwikkeling van de kwaliteit zal daarmee achterblijven op de ontwikkeling van het areaal.

Een kwantitatieve schatting van het doelbereik in de eerste beheerplanperiode en daarna staat in tabel 10.

Tabel 10 Schatting van het areaal van de habitattypen nu en in de toekomst. Oppervlaktes in hectares.

Habitattypen		Huidige situatie	Doelen 1e beheerplanperiode (6 jaar)	Doelen op termijn van 15 jaar	Potentie
*Stroomdalgraslanden	H6120	3,3	10 ¹³	16,5 ¹³	16,5 ¹³
Glanshaverhooilanden	H6510_A	< 1	13	13	13
Overige		100	81	74	74
Totaal		104	104	104	104

De bijdrage van Oeffelter Meent aan het landelijke streefbeeld per habitattype is (gebaseerd op het profielendocument van 1 september 2008):

- Stroomdalgrasland: Landelijk wordt gestreefd naar een oppervlakte van 160 ha. In Oeffelter Meent is een uitbreiding van het areaal tot 16,5 ha voorzien. De kwaliteit van de areaaluitbreiding zal vanwege de omstandigheden matig zijn.
- Glanshaverhooilanden: In het profielendocument staan geen gegevens over het huidig en potentieel voorkomen. Daarom kan niet worden aangegeven wat de bijdrage is.

¹³ De kwaliteit in de nieuw toe te voegen hectares blijft beperkt (voor toelichting zie tekst).

5.1.2 Soorten

Kleine modderkruiper (H1149)

Het potentiële areaal van de kleine modderkruiper is in de huidige situatie beperkt tot de laatste 400 m van de Oeffeltse Raam en dus tot het gedeelte waarin de waarnemingen gedaan zijn. Bij gelijkblijvend onderhoud zal de omvang en de kwaliteit van het leefgebied niet veranderen en zal de populatieomvang stabiel blijven. Een uitbreiding van dit areaal is wel wenselijk omdat het nu om een erg beperkt gebied gaat waarin de modderkruipers leven. De mogelijkheid voor uitbreiding van het areaal is er indien de huidige bovenloop van de Oeffeltse Raam binnen het Natura 2000-gebied wordt omgevormd. Daarvoor is een bredere bedding van de huidige loop nodig in combinatie met een extensief en gefaseerd beheer.

Het is niet mogelijk om een beeld te geven van de te verwachten populatieontwikkeling omdat het huidige voorkomen nog onvoldoende bekend is.

Kamsalamander (H1166)

Het voorkomen van kamsalamanders is nu in het Natura 2000-gebied beperkt tot slechts drie poelen. Ten westen van het Natura 2000-gebied komen ze ook nog voor in een aantal poelen. De poelen in het Natura 2000-gebied zijn relatief klein. Het onderhoud bestaat nu uit periodieke schoning van steeds de hele poel in een keer (in plaats van in gedeelten), waardoor de kwaliteit van het waterhabitat door het dan optredende gebrek aan enige vegetatie steeds sterk vermindert. De kwaliteit van het leefgebied van de kamsalamanders in het Natura 2000-gebied is dus niet optimaal en dus bestaat het risico dat er achteruitgang in areaal en populatieomvang plaatsvindt. Bij een aangepast beheer van de poelen in het Natura 2000-gebied (naast de drie poelen met kamsalamanders ook de overige) kan het areaal vergroot worden, waardoor de perspectieven voor kamsalamanders in de Oeffelter Meent duurzamer worden. Aandacht moet er ook zijn voor poelen buiten het Natura 2000-gebied om een metapopulatie te ontwikkelen en te behouden.

Het is niet mogelijk om een beeld te geven van de te verwachten populatieontwikkeling omdat het huidige voorkomen nog onvoldoende bekend is.

De bijdrage van Oeffelter Meent aan het landelijke streefbeeld per soort is (gebaseerd op het profielendocument van 1 september 2008):

- Kleine modderkruiper: Het landelijke streefbeeld is een natuurlijk verspreidingsgebied: 232 10x10 km-hokken en een populatie in 7293 1x1 km-hokken. In Oeffelter Meent is er een verspreidingsgebied binnen één 10x10 km-hok en is er nu een populatie binnen een 1x1 km-hok en dat gaat toenemen naar twee 1x1 km-hokken.
- Kamsalamander: Het streefbeeld bij de landelijke instandhoudingsdoelstelling is een natuurlijk verspreidingsgebied van 219 10x10 km-hokken en een populatie met voortplantende Kamsalamanders in 6000 wateren. In Oeffelter Meent leven nu de kamsalamanders in één 10x10 km hok. Buiten het Natura 2000-gebied hebben ze een landhabitat waarmee een verbinding wordt verbeterd via een faunapassage. Momenteel leeft de kamsalamander in drie poelen in het Natura 2000 gebied en voor zover bekend in enkele poelen daarbuiten. In het beheerplan is voorzien in de aanleg van 5 nieuwe poelen binnen de Natura 2000-begrenzing en een betere inventarisatie van het poelennetwerk daarbuiten om de metapopulatie in kaart te brengen.

5.2 Knelpunten en kansen voor de instandhoudingsdoelstellingen

Voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen doen zich knelpunten en kansen voor, die te maken kunnen hebben met bestaand gebruik en beheer in relatie tot de ecologische vereisten van de habitattypen en soorten. In de Oeffelter Meent doen zich vooral knelpunten en kansen voor met betrekking tot het bestaand beheer.

5.2.1 Knelpunten

Knelpunten met betrekking tot beheer en vegetatiestructuur

De bescherming als natuurreserveaat heeft tot gevolg gehad dat de dynamiek als gevolg van menselijk gebruik (vergravingen) is verminderd. Die menselijke dynamiek heeft de natuurlijke dynamiek vervangen die uitging van de rivier. Het huidige beheer (begrazing met koeien en

paarden) en de intensiteit daarvan zorgt nu in onvoldoende mate voor vervanging van die dynamiek, waardoor er een humeus profiel wordt opgebouwd.

Het huidig begrazingsbeheer van een brede hooggelegen strook op de Maasoeveren leidt niet tot glanshaverhooilanden.

Het onderhoud van een aantal recent aangelegde poelen in het buitendijkse deel van het Natura 2000-gebied gebeurt nu door de hele poel in een keer op te schonen. Kamsalamanders hebben voor de voortplanting watervegetatie nodig met enige open plekken daarin; indicatief zijn dat vaak jonge verlandingsstadia. Volledig opgeschoonde poelen zijn ongeschikt voor de soort. Daarnaast zijn een aantal van die recente poelen relatief klein ($<150 \text{ m}^2$) en is het gewenst om deze groter te maken (tot 500 m^2) indien dat niet anderszins problemen oplevert, zoals bijvoorbeeld een aantasting areaal stroomdalgrasland.

Knelpunten met betrekking tot de Maas

De Maas is nu nagenoeg geheel voorzien van versteende oevers om erosie van het zomerbed te voorkomen. Het gebrek aan erosie is er tevens een oorzaak van dat er langs de Maas geen nieuwe zandafzettingen plaatsvinden in de vorm van oeverwallen. Dergelijke zandige milieus zijn de natuurlijke groeiplaatsen van stroomdalvegetaties.

De voorgenomen Zandmaasprojecten (peilverhoging, verdieping) hebben als neveneffect dat er in de toekomst minder overstromingen van het winterbed gaan optreden. Een globale schatting is als volgt: De huidige overschrijdingsfrequentie van het stroomdalgrasland is nu ongeveer 1 keer per 2 jaar; na uitvoering van de Zandmaasprojecten wordt dat een gemiddelde van 1 maal per 10 jaar. De feitelijke overstromingsfrequentie zal iets anders liggen vanwege de tussenliggende zomerkaden, maar een duidelijke afname is de toekomst. Een geringere overstromingsfrequentie betekent minder aanvulling van de basenvoorraad in de bodem.

Knelpunten met betrekking tot de infrastructuur

De weg 'de Rijtjes' scheidt het voortplantingsbiotoop van kamsalamanders (en andere amfibieën) van een overwinteringsbiotoop ten zuiden van de weg. Op deze weg worden jaarlijks verkeersslachtoffers aangetroffen (mededeling M. Grutters). Zoals uit paragraaf 3.3 bleek is het aantal aangetroffen kamsalamanders in het gebied gering. Sterfgevallen door het verkeer vormen daarom een bedreiging voor een duurzame populatie.

Knelpunten met betrekking tot de depositie van vervuilende stoffen

Stikstof (waaronder ammoniak) leidt tot verzurende en te voedselrijke omstandigheden voor met name de waardevolle stroomdalgraslanden. De huidige stikstofdepositie (tussen de 2500 en 3000 mol N/ha/jr) is groter dan wat de habitats maximaal kunnen verdragen (max. 1250-1400 mol N/ha/jr). Doordat het sediment van het rivierduin maar in geringe mate door overstromingen wordt aangerijkt met basische stoffen, is het extra gevoelig voor uitloging als gevolg van zuurdepositie.

5.2.2 Kansen

Kansen met betrekking tot het beheer en vegetatiestructuur

Door intensivering van de begrazing van de stroomdalvegetatie kunnen er kleinschalige open plekken in de bestaande vegetatie ontstaan en dit schept omstandigheden voor vernieuwing van de vegetatie. De overheersing van de algemenere productievere grassen neemt daardoor af en er ontstaat ruimte voor de meer bijzondere soorten. Doordat minder vegetatie aanwezig is bij een intensiever beheer ontstaat ook een microklimaat dat voor veel stroomdalsoorten gunstig is.

Een kleinschalig plagbeheer werkt op dezelfde wijze. Bovendien kunnen opgebouwde humuslagen in de bodem op die manier verwijderd worden. Dat is zowel van nut voor de kwaliteitsverbetering als voor de uitbreiding rond het oude rivierduin.

Omzetting van een grasbeheer van de strook langs de Maasoeveren naar een beheer van maaien en naweiden biedt uitstekende kansen voor de ontwikkeling van glanshaverhooilanden.

Gedeeltelijk en gefaseerd schonen van poelen zorgt ervoor dat in alle poelen altijd vegetatie aanwezig is, waardoor die poelen geschikt zijn voor kamsalamanders. Daardoor kan de populatie groeien en ontstaat een sterkere, duurzamere en minder kwetsbare situatie voor de

kamsalamanders in het gebied. Als de kleinere poelen worden vergroot (tot 200 – 500 m²) worden ook die poelen geschikter voor kamsalamanders.

Herprofilering van de Oeffeltse Raam kan een uitbreiding betekenen van het toch beperkte areaal voor kleine modderkruipers. De lengte aan geschikte watergang neemt in potentie toe van 400 m naar ca 700 m. Bij de herprofilering dienen de dijkjes aan weerszijden te worden gehandhaafd ter bescherming van de omliggende stroomdalgraslanden.

Kansen met betrekking tot de Maas

Projecten in het kader van de Zandmaas gaan in het komende decennium onder meer voorzien in het opruimen van veel van de versteende oevers. Verwacht wordt dat er daarna op meerdere plaatsen langs de Maas zandafzettingen zullen plaatsvinden en er een ontwikkeling van stroomdalvegetaties plaats zal kunnen vinden. De plaatsen waar dat zal gebeuren zijn minder goed voorspelbaar; mogelijk zal dat ook binnen het Natura 2000-gebied Oeffelter Meent zijn. Vanwege de onvoorspelbaarheid is in de berekening van de potentiële oppervlakten van de habitattypen (paragraaf 5.1, tabel 10) hiermee geen rekening gehouden. De ontwikkeling moet in de komende jaren gemonitord worden.

Kansen met betrekking tot het beheer van een poelennetwerk rond Oeffelt

Het aantal poelen in de Oeffelter Meent met kamsalamanders is gering en het risico van uitsterven in een bepaalde poel ligt daarom dicht bij het uitsterven van een lokale populatie. Enerzijds is een aantal bestaande poelen in de Oeffelter Meent geschikter te maken door een aangepast beheer en oppervlaktevergroting, anderzijds is er een grensoverschrijdend belang voor het beheer van poelen in de omgeving van het Natura 2000-gebied. In aanmerking komt de serie poelen die recentelijk stroomopwaarts van de Oeffeltse Raam zijn aangelegd.

Kansen met betrekking tot de depositie van vervuilende stoffen

De aanpak van stikstofdepositie heeft een positieve werking op de algehele milieukwaliteit en in het bijzonder op de stroomdalvegetaties in het gebied.

6 EFFECTEN VAN BESTAAND GEBRUIK OP DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

In dit hoofdstuk worden bestaande activiteiten die bij vaststelling van het aanwijzingsbesluit plaatsvinden in en om het Natura 2000-gebied Oeffelter Meent getoetst aan hun effect op de instandhoudingsdoelstellingen. Concluderend kan gezegd worden dat de meeste vormen van bestaand gebruik geen (significant) negatief effect hebben en in de huidige vorm zonder enig probleem doorgang kunnen vinden.

6.1 Inleiding

Toetsing van bestaand gebruik aan de instandhoudingsdoelstellingen is nodig omdat volgens de Nb-wet 1998 de volgende zekerheden verkregen moeten worden:

De zekerheid dat de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet worden aangetast en dat verslechtering van de kwaliteit van natuurlijke habitats of significante verstoring van soorten waarvoor het Natura 2000-gebied is aangewezen niet optreedt. Dit moet worden beoordeeld in relatie tot de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied. In dit hoofdstuk worden bestaande activiteiten¹⁴ die bij de vaststelling van dit beheerplan plaatsvinden in en om het Natura 2000-gebied Oeffelter Meent getoetst aan hun invloed op de instandhoudingsdoelstellingen.

De procedure voor beoordeling en eventueel vergunningaanvraag voor nieuwe activiteiten wordt toegelicht in de paragrafen 6.4 en 6.5 en in bijlage 3.

De inventarisatie van bestaand gebruik richt zich op alle activiteiten die momenteel in en in de directe omgeving van het Oeffelter Meent plaatsvinden. Deze zijn beschreven in hoofdstuk 4. In dit hoofdstuk zijn alle activiteiten die bij vaststellen van het beheerplan in en buiten het Oeffelter Meent plaatsvonden, beoordeeld en op basis daarvan als volgt ingedeeld:

De bestaande activiteit kan worden voortgezet

Bestaande activiteiten die geen negatief effect hebben op het realiseren en/of de handhaving van de instandhoudingsdoelstellingen van habitattypen en soorten in het gebied kunnen in het beheerplan worden opgenomen. In dat geval kunnen deze activiteiten zonder vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 voortgezet worden.

De bestaande activiteit kan worden voortgezet onder voorwaarden

In een aantal gevallen kunnen aan het gebruik voorwaarden worden verbonden om te voorkomen dat de activiteit negatieve gevolgen heeft voor het gebied. Voor zover mogelijk zijn deze voorwaarden vastgelegd in dit beheerplan. Het betreft hier vooral activiteiten die beperkte negatieve effecten hebben.

Voor de bestaande activiteit is een vergunning in het kader van Natuurbeschermingswet 1998 vereist

Voor bestaande activiteiten die mogelijk significant negatieve effecten hebben op het realiseren en/of de handhaving van de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied is een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig. Wanneer sprake is van een project geldt daarbij dat een vergunning alleen mag worden verleend als een passende beoordeling is uitgevoerd en daaruit de zekerheid is verkregen dat de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet worden aangetast. In deze vergunning kunnen eventueel nadere voorwaarden worden gesteld aan de betreffende activiteit.

De bestaande activiteit is niet langer mogelijk

Bestaand gebruik is alleen in uitzonderlijke gevallen in deze categorie te plaatsen. Dit geldt alleen als de activiteit leidt tot significant negatieve effecten op het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen die niet door het nemen van aanvullende maatregelen kunnen worden beperkt of geneutraliseerd. In voorkomend geval zal een aanvullende toets (uitgevoerd buiten het kader van dit beheerplan) uitsluitel moeten geven over de aanwezigheid van alternatieven, het maatschappelijke belang van de activiteit en mogelijkheden voor compensatie.

¹⁴ Activiteiten die vallen onder het begrip bestaand gebruik uit de Nb-wet 1998 en activiteiten die momenteel plaatsvinden. Daarmee worden alleen legale activiteiten bedoeld.

6.2 Methodiek

Allereerst is een overzicht gemaakt van de gevoeligheid van de aangewezen habitats voor diverse verstoringsfactoren. Hiervoor is gebruik gemaakt van de effectenindicator van het Ministerie van LNV (zie bijlage 4).

De volgende storingsfactoren zijn relevant voor het Oeffelter Meent:

- oppervlakte verlies,
- versnippering,
- verzuring,
- vermesting,
- verontreiniging,
- verandering overstromingsfrequentie en
- mechanische effecten.

Dit zijn factoren die de ecologische randvoorwaarden (of sleutelprocessen) negatief kunnen beïnvloeden. De sleutelprocessen staan beschreven in paragraaf 3.5. De andere storingsfactoren zijn voor dit gebied en de hier voorkomende vormen van bestaand gebruik niet van belang.

Op basis van de laatste wetenschappelijke kennis en gebruik makend van eerder onderzoek zijn de verschillende vormen van gebruik beoordeeld. Deze beoordeling is niet alleen afhankelijk van de aard van het effect, maar ook van de omvang en de cumulatie met ander gebruik. Deze bepalen samen, afhankelijk van de doelstelling, de ernst van het effect. Bijvoorbeeld: de kleine modderkruiper is bestand tegen een beperkte mate van verontreiniging van het oppervlaktewater. Indien de verontreiniging te groot wordt, zal door het ontbreken van voedsel (door te weinig zuurstof) de situatie voor de kleine modderkruiper onleefbaar worden. Om de beoordeling handen en voeten te geven, is gekeken of een bepaalde activiteit plaatsvindt op of uitstraalt naar de locaties waar de habitattypen voorkomen. Zowel bij de inventarisatie van bestaand gebruik als bij de beoordeling is gebruik gemaakt van de sectornotities. Deze zijn voor dit gebied specifiek op hun verdienste beoordeeld.

6.2.1 Toelichting beoordeling activiteiten

De omgeving van het Oeffelter Meent, is zoals in de gebiedsbeschrijving is aangegeven, geen onbeschreven blad. De aanwezigheid van bijvoorbeeld bebouwing, landbouw en recreatie zijn van invloed op het realiseren van potenties. Daarom wordt er niet uitgegaan van potenties op basis van de ideale abiotische situatie. We gaan uit van de potenties die aanwezig zijn met inbegrip van de ruimtelijke ontwikkeling op het gebied van bijvoorbeeld water (de Maas) die de afgelopen decennia buiten het gebied hebben plaatsgevonden. In het algemeen kan gesteld worden dat het bestaand gebruik dat niet leidt tot vermindering van oppervlakte en/of kwaliteit van een habitat ook in de toekomst voortgezet kan worden.

In tabel 11 vindt u de samenvatting van de beoordelingstabel van bijlage 4. Zoals uit deze tabel blijkt heeft het merendeel van de activiteiten die plaatsvinden in het Oeffelter Meent geen effect op de instandhoudingsdoelstellingen (kleur groen). Het bestaand gebruik kan zonder verdere maatregelen of Nb-wetvergunningen voortgezet worden. **Pm Daarnaast zijn er een klein aantal activiteiten waarvan mogelijk (negatieve) effecten zijn te verwachten of waarvan de effecten niet duidelijk zijn (kleur oranje). Deze activiteiten staan nu nog niet in de tabel, maar ammoniak valt daaronder.**

Bij de beschrijving van de beoordeling van de activiteiten die hierna volgt, zal dezelfde volgorde als in tabel 11 worden aangehouden.

Tabel 11 Beoordeling bestaand gebruik Oeffelter Meent

	Stroomdalgraslanden	Glanshaverhooilanden	Kamsalamander	Kleine modderkruiper
Activiteit				
Recreatie				
<i>Beheer</i>				
Begaanbaar houden wegen/paden	■	■	■	■
Plaatsen en onderhouden afsluitingen	■	■	■	■
Plaatsen en onderhouden overstappen en tourniquettes	■	■	■	■
Routemarkeringen	■	■	■	■
Plaatsen en onderhouden van infopanelen, borden, e.d.	■	■	■	■
<i>Gebruik</i>				
Wandelen op wegen en paden	■	■	■	■
Honden uitlaten op wegen en paden (aangelijnd)	■	■	■	■
Fietsen op bestaande wegen/fietspaden	■	■	■	■
Paardrijden op ruiterroute	■	■	■	■
Excursie onder leiding van boswachter	■	■	■	■
Landbouw				
<i>Binnen N2000 begrenzing</i>				
Beweiding met runderen	■	■	■	■
Besputtingen	■	■	■	■
<i>Buiten N2000 begrenzing</i>				
Normale agrarische bedrijfsvoering op percelen met bestemming landbouw (m.u.v NH3)	■	■	■	■
Overig				
Onderhoud winterdijk	■	■	■	■
Begrazing met schapen	■	■	■	■
Onderhoud schapenrasters	■	■	■	■
Waterlopen schonen	■	■	■	■
Bestaande wegen schaven en egaliseren	■	■	■	■
Natuurontwikkelingsproject waarbij vermarktbare delfstoffen	■	■	■	■
Onderhoud duikers	■	■	■	■
Legenda				
activiteit heeft geen (negatief) effect	■			
activiteit heeft een mogelijk negatief effect	■			
activiteit heeft een mogelijk significant (negatief) effect, informatie ontbreekt	■			

6.3 Uitwerking beoordeling bestaand gebruik

6.3.1 Toelichting activiteiten recreatie

De recreatie activiteiten zijn verdeeld in activiteiten die worden uitgevoerd voor het beheer van recreatieve voorzieningen en het recreatiegebruik zelf. Onder beheer vallen de volgende activiteiten:

- Wegen en paden: begaanbaar houden wegen en paden en plaatsen en onderhouden afsluitingen
- Veiligheid: plaatsen en onderhouden overstappen en tourniquets
- Meubilair: routemarkeringen
- Voorlichting: plaatsen en onderhouden van infopanelen, borden, e.d.

Onder gebruik vallen de volgende activiteiten:

- Wandelen op wegen en paden

- Honden uitlaten op wegen en paden (aangelijnd)
- Fietsen op bestaande wegen/fietspaden
- Paardrijden op rutteroute
- Excursie onder leiding van boswachter

Beheer voor recreatie

Beheer- en onderhoudswerkzaamheden ten behoeve van de recreatie hebben geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen. De beheer- en onderhoudswerkzaamheden ten behoeve van de recreatie vinden plaats buiten de standplaats van de habitattypen er vindt geen verstoring plaats (vegetatie wordt niet betreden of weg gegraven) en zijn daarom niet vergunningplichtig. Ze worden op zodanige wijze uitgevoerd dat er geen negatieve effecten ontstaan.

Wandelen (incl. rolstoelgebruik), honden uitlaten, fietsen, paardrijden

Toegestaan op wegen en paden en rutteroutes. Zolang het daarop plaatsvindt zijn er geen negatieve effecten te verwachten op de instandhoudingsdoelstellingen. Planten worden niet beschadigd, de bodem blijft intact en ook andere omstandigheden wijzigingen niet. De stroomdalgraslanden zijn niet vrij toegankelijk en fysiek middels prikkeldraad ook van het wandelpad afgeschermd. Maatregelen of een vergunning in het kader van de Nb-wet zijn dan ook niet vereist.

Excursie onder leiding van boswachter

De excursies vinden plaats onder leiding van een deskundige gids. Deze draagt de verantwoordelijkheid voor een zorgvuldig gebruik van het gebied en kent de kwetsbare perioden en locaties. Excursies leiden niet tot schade aan de habitattypen en soorten en staan het bereiken van de doelen niet in de weg. Een vergunning in het kader van de Nb-wet is dan ook niet vereist.

6.3.2 Landbouw

Toelichting beoordeling landbouw binnen Natura 2000-begrenzing

Er liggen twee percelen van particuliere eigenaren binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied. Deze percelen worden gebruikt voor beweiding. De percelen liggen buiten de standplaats van de instandhoudingsdoelstellingen. Er vindt geen bemesting plaats op de percelen, wel wordt er incidenteel gebruik gemaakt van bestrijdingsmiddelen. Zie hiervoor onderstaande paragraaf.

Gebruik bestrijdingsmiddelen

Zowel binnen als buiten de Natura 2000-begrenzing wordt er gebruik gemaakt van bestrijdingsmiddelen. Door gebruik van bestrijdingsmiddelen is er in principe mogelijk effect op alle instandhoudingsdoelstellingen. Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is geregeld in de wet gewasbescherming en biociden. Die wet gaat onder andere over het toelatingsbeleid van middelen, waarbij o.a. wordt gekeken naar de externe effecten. Grondgebruikers en handelaren hebben een spuitlicentie nodig om middelen te kunnen gebruiken. In het zogenaamde Lozingsbesluit wordt per middel een spuitvrije zone aangegeven t.o.v. de randen van het perceel. Het middel mag namelijk geen externe werking hebben. In het Lozingsbesluit staan ook een aantal maatregelen om verwaaiing te voorkomen (is driftbeperking). Bekend is dat installaties tegenwoordig technisch gezien verwaaiing kunnen voorkomen.

Door middel van de huidige regelgeving wordt dus het gebruik van bestrijdingsmiddelen voorgeschreven en wordt verwaaiing tot een minimum beperkt en daarmee de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen. Stroomdalgraslanden en de kleine modderkruiper. Volgens De Jong, De Snoo & Van de Zande (2008) is er bij de huidige toepassing (voorschriften, afstanden tot perceelsgrens) geen effect op naastgelegen percelen. In Oeffelter meent vindt dit gebruik op grotere afstand van bijvoorbeeld de stroomdalgraslanden plaats – er zit minstens een perceel tussen. Daarnaast zijn er in de huidige situatie geen aanwijzingen dat de instandhoudingsdoelstellingen aangetast zijn door bestrijdingsmiddelen en hebben ze zich ontwikkeld onder een minder streng gebruiksregime dan het huidige. De activiteit kan daarom zonder Nb-wetvergunning doorgang vinden.

Toelichting beoordeling landbouw buiten Natura 2000-begrenzing

De meeste landbouwkundige activiteiten vinden plaats buiten de Oeffelter Meent. De normale agrarische bedrijfsvoering zoals bewerken van de bodem met machines, zaaien, beweiden en

dergelijke (met uitzondering van ammoniak emissie), beïnvloeden niet de processen in het natuurgebied en leiden niet tot negatieve effecten in de Oeffelter Meent. Alleen activiteiten die van invloed zijn op de waterkwaliteit van de Oeffelter Meent en/of depositie van verzurende / vermestende stoffen veroorzaken, kunnen in principe een negatief effect hebben. Het bestaand gebruik met uitzondering van deze activiteiten kunnen zonder Nb-wetvergunning doorgang vinden.

Stikstof

De huidige stikstofdepositie op de Oeffelter Meent ligt tussen de 2500 en 3000 mol N/ha/jr en is hoger dan de kritische depositiewaarde van 1250 mol/ha/jr (Van Dobben & Van Hinsberg, 2008). Dat betekent dat er meer stikstof in de Oeffelter Meent terecht komt dan goed is voor de natuur.

Ten tijde van het samenstellen van het dit concept van dit beheerplan (maart 2009) zijn op landelijk niveau de ministeries van LNV en VROM, de provincies en de belangenorganisaties landbouw en natuur met elkaar in gesprek over hoe om te gaan met stikstof (waaronder ammoniak) in relatie tot Natura 2000. De handreiking die hieruit voortvloeit zal gebruikt worden om de stikstofparagraaf in dit beheerplan verder in te vullen.

6.3.3 Toelichting overige activiteiten

Onder overige activiteiten vallen:

- Winterdijk: onderhoud, begrazing met schapen, onderhoud schapenrasters
- Waterlopen schonen
- Wegen: schaven en egaliseren
- Natuurontwikkelingsproject waarbij vermarktbare delfstoffen vrijkomen: afgraven kleigrond tot diepte van ca 1.80 m
- Onderhoud duikers: opschonen en verwijderen vuil

Op de locatie waar de winterdijk gelegen is bevinden zich geen habitattypen, er is geen overlap in ruimte en/of tijd. Beheer en onderhoud heeft daarom nu en in de toekomst geen invloed op de doelen. Voor de kamsalamander is er mogelijk wel overlap met zijn landbiotoop, maar de effecten zowel in ruimte als in tijd zullen beperkt zijn.

Het waterschap schoont de waterlopen gefaseerd ten behoeve van de kleine modderkruiper, en hanteert hierbij de gedragscode van de Flora- en faunawet. Het onderhoud aan de duikers vindt incidenteel plaats de kleine modderkruiper wordt hierdoor niet verstoord.

Het schaven en egaliseren van wegen heeft geen overlap in ruimte en/of tijd met de instandhoudingsdoelstellingen.

Het natuurontwikkelingsproject waarbij vermarktbare delfstoffen vrij komen omvat de vergraving van het laaggelegen gedeelte tussen het rivierduin enerzijds en de rug langs de Maas anderzijds. Er is geen overlap met de standplaats van de aangewezen habitats of aangewezen soorten, noch beïnvloeden de activiteiten de aangewezen doelen anderszins. Voor het project is een NB-wetvergunning verleend.

Een duiker is gelegen in het leefgebied van de kleine modderkruiper (bij het jaagpad), andere duikers zijn gelegen in het potentiële leefgebied van de kleine modderkruiper. Het onderhoud vindt incidenteel plaats en de kleine modderkruiper wordt niet verstoord door dit onderhoud. Hierom is er geen vergunning in het kader van de NB-wet voor dit onderhoud vereist.

Wegverkeer

Wegverkeer kan op verschillende manieren invloed hebben op het Natura 2000-gebied. Zo leveren de uitlaatgassen die het verkeer uitstoot een bijdrage aan de totale depositie van voornamelijk stikstof. Landelijk gezien draagt verkeer momenteel 8% bij aan de totale depositie aan verzurende en vermestende stoffen op natuur (Klasberg, 2008). Verkeer kan door deze bijdrage aan de atmosferische stikstofdepositie een negatief effect hebben op de instandhoudingsdoelstellingen. Dat kan met name gelden voor habitattypen die gebaat zijn bij voedselarme omstandigheden. Daarnaast zorgt het verkeer op de Rijtjes voor een verhoogde sterfte onder kamsalamanders die hun voortplantingsbiotoop aan de ene kant van de weg hebben en het landbiotoop aan de andere kant. Gezien de beperkte populatie kamsalamanders draagt die sterfte door het verkeer in aanzienlijke mate bij aan de beperking van de populatieomvang.

Voor normaal gebruik van wegen is vooraf geen toestemming vereist. Verkeersbewegingen zijn daarom geen handelingen die door een vergunning kunnen worden gereguleerd. Ook de toename van verkeer op een weg, zonder dat de inrichting van de weg wijzigt of er sprake is van een verbreding of andere wijziging, is niet aan te merken als een handeling en evenmin als project en valt dus buiten de reikwijdte van de vergunningplicht van de Natuurbeschermingswet 1998. Verkeersbewegingen zijn daarmee dus niet vergunningplichtig.

Wijzigingen aan bestaande wegen en de aanleg van nieuwe wegen dienen wel te worden getoetst aan de bepalingen van de Natuurbeschermingswet en zijn vergunningplichtig wanneer deze significante gevolgen kunnen hebben voor het Natura 2000-gebied.

Wanneer sprake is van een verslechtering van de kwaliteit van het Natura 2000-gebied moeten passende maatregelen worden genomen om deze verslechtering te voorkomen. Deze verplichting geldt ook voor effecten als gevolg van wegverkeer. Het terugdringen van de uitstoot van verkeer wordt in de eerste plaats door landelijk generiek beleid opgepakt, bijvoorbeeld door het op Europese schaal aanscherpen van eisen aan auto's (Wing & IAR, 2008). Omdat het verkeer ca 8 % bijdraagt aan de depositie van verzurende en vermestende stoffen en de totale depositie in de Oeffelter Meent nu tussen de 2500 en 3000 mol/ha/jaar is, zal de ontwikkeling ten aanzien van de verkeersemisies niet alleen voor het bereiken van de hier vereiste maximum-depositie van 1250 mol/ha/jaar kunnen zorgen.

6.4 Procedures toekomstige activiteiten

Voor toekomstige ontwikkelingen in gebruik van de Oeffelter Meent die niet in het beheerplan zijn opgenomen, geldt dat eerst in kaart moet worden gebracht of deze activiteiten negatieve effecten kunnen hebben op het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen.

Afhankelijk van het oordeel of er een kans is op significant negatieve gevolgen is eventueel een vergunning nodig. De procedures voor het beoordelen van natuureffecten en voor het aanvragen van een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 staan in de volgende paragraaf (zie tevens bijlage 3).

Bij nieuwe activiteiten valt te denken aan functieverandering agrarische bedrijfsvoering, uitbreiding recreatieve en landbouwkundige activiteiten, uitbreiding woonwijk of ingrijpende beheers- en inrichtingsmaatregelen door terreinbeheerder of waterschap. Het betreft met name die activiteiten die een verandering in grond- en oppervlaktewaterpeil of vermesting tot gevolg hebben.

6.5 Regime Natuurbeschermingswet: beoordeling van natuureffecten

Van activiteiten waarvoor mogelijk een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is, moet eerst beoordeeld worden wat de gevolgen zijn voor de instandhoudingsdoelstellingen die in de Oeffelter Meent gelden. Zie bijlage 4 voor het stappenplan van de beoordeling.

De eerste, aan te bevelen, stap in deze beoordeling is een vooroverleg tussen initiatiefnemer en bevoegd gezag. Wanneer het bevoegd gezag op grond daarvan negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen volledig kan uitsluiten, is het niet nodig om de vergunningprocedure te doorlopen. Bij het toetsen van activiteiten moet rekening gehouden worden met de knelpunten voor de habitats die in het Oeffelter Meent gelden.

Een vergunning kan alleen worden verleend wanneer zekerheid is verkregen dat de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet zullen worden aangetast.

Wanneer op grond van de passende beoordeling niet kan worden uitgesloten dat een activiteit significant negatieve gevolgen heeft voor de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied, wordt gekeken of aan de ADC-criteria (alternatieven, dwingende redenen en compensatie) wordt voldaan. Alleen als alternatieven ontbreken en de activiteit doorgang moet vinden om dwingende redenen van groot openbaar belang kan een activiteit alsnog doorgang vinden en kan een vergunning worden verleend onder de voorwaarde dat tijdig compenserende maatregelen worden getroffen.

De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het leveren van de informatie die het bevoegd gezag nodig heeft om de natuureffecten te kunnen beoordelen en eventueel een vergunning te kunnen verlenen. Meer informatie hierover is te vinden op de website van LNV (www.minlnv.nl/natuurwetgeving). Via deze website zijn verschillende handreikingen en andere relevante informatie beschikbaar. Via de website van de provincie Noord-Brabant

(www.brabant.nl) is informatie beschikbaar ten aanzien van vergunningverleningprocedures in het kader van de Natuurbeschermingswet.

7 REALISATIE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

7.1 Ontwikkelingsstrategie

In hoofdstuk drie zijn de sleutelprocessen voor zowel de habitattypen als de soorten besproken. De ontwikkelingsstrategie richt zich op het realiseren van de essentiële voorwaarden voor het voorkomen van stroomdalgraslanden, glanshaverhooilanden, kleine modderkruiper en kamsalamander te weten:

- realiseren basenvoorziening
- voorkomen humusophoping in de bodem
- openhouden vegetatie en tegenaan successie
- in stand houden kleine landschapselementen
- opheffen barrièrewerking in het leefgebied kamsalamander

Voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen is het nodig om maatregelen te nemen in de Oeffelter Meent. Gezien de zeer ongunstige landelijke staat van instandhouding en de aanduiding als prioritaire habitat zullen de maatregelen voor de kwaliteits- en oppervlaktevergroting van de stroomdalgraslanden de meeste aandacht en prioriteit te krijgen.

Het doel is om een haalbaar en betaalbaar pakket aan maatregelen te presenteren waarmee de instandhoudingsdoelstellingen op termijn gerealiseerd kunnen worden. Vanwege de haalbaarheid is gekozen om alle maatregelen te lokaliseren binnen de terreinen van Staatsbosbeheer.

Stroomdalgraslanden.

Voor de stroomdalgraslanden staan twee aspecten centraal: de basenvoorziening in de bodem en de vegetatiestructuur. Stroomdalgraslanden liggen normaliter binnen het bereik van eroderende krachten van de rivier; er komt dan zowel erosie als zanddepositie voor. Het rivierduin van de Oeffelter Meent ligt echter te ver van de rivier, het is een ijstijdrelict uit een ander riviersysteem dan de Maas. Dat betekent dat alleen met beheermaatregelen in dit proces kan worden voorzien. Het huidige beheer van de stroomdalgraslanden is nu te extensief in verhouding tot de gewenste invloed en er treedt daardoor ophoping van humus in de vegetatie en in de bodem op. Het beheer moet om die reden bijgesteld en geïntensiveerd worden. Ten behoeve van de precieze afstemming van dat beheer is een kartering vereist van de bodem met betrekking tot humusophoping, kleiafzetting en basenvoorziening. Voor stroomdalgraslanden is een goede basenvoorziening in de bodem vereist; die wordt normaliter door overstromingen van de rivier op peil gehouden. Het rivierkundig beleid voor de Maas is echter gericht op minder overstromingen. Daarnaast leveren overstromingen op dit punt in het winterbed eerder depositie van klei op dan van zand. Er zijn in het Zandmaasproject geen maatregelen opgenomen om de ontwikkeling van zandige milieus langs het zomerbed nieuw te ontwikkelen. De Zandmaasprojecten genereren weliswaar een grotere kans op de ontwikkeling van de habitats direct tegen de rivier aan. Of dit ook binnen het Natura 2000 gebied van de Oeffelter meent plaats zal vinden, blijft een onzeker punt. In de berekening van de potentiële oppervlakten is daarom ook niet met dergelijke nieuwe ontwikkelingen rekening gehouden.

Glanshaverhooilanden

De doelstellingen voor de glanshaverhooilanden zijn relatief eenvoudig te bereiken door een hooilandbeheer in te voeren in plaats van het huidige grasbeheer.

Kleine modderkruiper en kamsalamander

De instandhoudingsdoelstellingen voor de kleine modderkruiper en kamsalamander zijn behoud van de huidige populatie. Echter is voor beide soorten relatief weinig bekend over de huidige populatie, zodat een onderzoek hiernaar in de eerste beheerplanperiode nodig is. Voor de kamsalamander dient dat onderzoek zich uit te strekken buiten het Natura 2000-gebied ten einde zicht te krijgen op de meta-populatie¹⁵ en dus op het vermogen van de populatie in de streek om calamiteiten (lokaal uitsterven) op te vangen. Daarnaast dient het leefgebied voor de kamsalamanders binnen het Natura 2000-gebied op orde gebracht te worden. Voor een aantal poelen is een betere inrichting vereist en het aantal

¹⁵ Groep van gescheiden populaties, welke min of meer in contact staan met elkaar

poelen dient te worden uitgebreid. Het beheer van zowel het landbiotoop (houtige opslag in de buurt van de poelen) als het voortplantingsbiotoop (poelen) moet bijgestuurd worden. Voor de landbiotoop van de kamsalamander is het van belang dat de kleine landschapselementen in stand worden gehouden.

Het beheer van het leefgebied van de kleine modderkruiper is op orde, maar er moet gewaarborgd worden dat de situatie op orde blijft. Het areaal waar de kleine modderkruiper kan leven is echter wel beperkt, voor het behoud van een levensvatbare populatie en zal het leefgebied daarom uitgebreid moeten worden.

'Oude waarden'

Naast de habitattypen en soorten wordt in dit beheerplan ook beschreven hoe met de oude waarden van het beschermde natuurmonument omgegaan wordt.

De maatregelen voor stroomdalgraslanden zullen er ook toe leiden dat de soorten van de aanwijzing tot beschermd natuurmonument beter zullen gedijen, omdat die ook in stroomdalvegetaties voorkomen. Het gaat om rapunzelklokje, klein tasjeskruid, echte kruisdistel groot schapegras, muizeoortje, grasklokje, wilde tijm en gewone agrimonie. De vogelpootjesassociatie komt nu ook voor op kleine delen van het rivierduin en is gebaat bij eenzelfde beheer als de stroomdalvegetaties.

De geomorfologische structuur wordt door onderstaande maatregelen en door het huidige gebruik niet veranderd. De huidige waarden blijven daarom behouden.

7.2 Beschrijving maatregelen

Stroomdalgraslanden

- Momenteel wordt het huidige stroomdalgrasland begraasd met paarden en runderen. Daarnaast zal er in de voorjaarsperiode drukbegrazing worden toegepast ten einde de ophoping van humus te voorkomen. Naar verwachting zal ook het aantal kale plekken bij drukbegrazing worden vergroot, waardoor een kiemmilieu ontstaat voor de kenmerkende soorten.
- Om het beheer van het stroomdalgrasland op een effectieve wijze te kunnen uitvoeren, zal in het huidige en potentiële areaal van het stroomdalgrasland een kartering uitgevoerd gaan worden. Hierbij zullen de volgende zaken worden onderzocht: humusvorming, zuurgraad, kalkgehalte en de basenvoorziening in de bodem. Deze kartering is een instrument om te bepalen waar plaggen en graven de gewenste abiotische situatie opleveren. Staatsbosbeheer heeft de verantwoordelijkheid voor dit onderzoek.
- Op de meest kansrijke plekken (gedeelten met weinig bodemvorming en waar basen nog aanwezig zijn) zal kleinschalig en gevarieerd geplagd en gegraven worden. Het plaggen zal plaats te vinden tot op de minerale bodem. Humus en overige organisch materiaal worden zoveel mogelijk verwijderd. Bij graven wordt gedacht aan kleine oppervlakten (enkele vierkante meters) met een diepte van maximaal enkele decimeters. De locaties zullen zorgvuldig bepaald worden waarbij aandacht is voor de 'oude waarden' die stellen dat het microreliëf en de geomorfologische structuur in tact moeten blijven.
- De Maasoevers vanaf de brug Gennep – Oeffelt worden, binnen de beperkingen in verband met veiligheid, ontdaan van stortstenen. De daaropvolgende erosie van het rivierbed genereert in principe stroomruggen langs het zomerbed van de Maas en dus groeiplaatsen voor stroomdalgrasland.

Glanshaverhooilanden

- De graslanden op de oeverwal krijgen een hooilandbeheer. Uitgangspunt is jaarlijks twee keer maaien. Bij voldoende verschraling kan eventueel de tweede maaibeurt vervallen en worden vervangen door naweiden.

Kamsalamander

- Onderzocht wordt de verspreiding van kamsalamanders en de omvang van de populatie in het Natura 2000-gebied en daarbuiten in de verbindingszone langs de Oeffeltse Raam.
- Het aantal poelen voor de kamsalamander wordt uitgebreid (zie kaartbijlage 7). Het gaat om 5 poelen in de komende beheerplanperiode.

- Een aantal bestaande poelen zal door gefaseerde herinrichting worden verbeterd. De verbeteringen hebben betrekking op verontdiepen en vergroten van deze poelen. De minimale grootte van de poelen moet minimaal 200 m² zijn en maximaal 500 m². Hierbij geldt de randvoorwaarde dat bij het graven geen bestaande instandhoudingsdoelstellingen verloren gaan en dat bestaande structuren van het landschap blijven bestaan. Daarbinnen is de ruimte op te zoeken.
- De poel ten noorden van de dassenterp is te dicht begroeid geraakt. Opslag van bomen en struiken zal hier verwijderd worden. Bij de overige poelen moet periodiek worden ingegrepen om opslag te verwijderen.
- De poelen zullen regelmatig geschoond worden. Dat zal gefaseerd gebeuren, doordat niet de hele poel in een keer geschoond wordt, maar steeds slechts gedeeltelijk: er blijft altijd vegetatie staan op de oevers en in het water. Niet alle vegetatie mag worden verwijderd om te voorkomen dat de kamsalamanders hun eieren niet kunnen afzetten. Er is ook sprake van een andere zonering in de tijd: niet alle poelen worden in hetzelfde jaar aangepakt.
- Indien nodig zal vis worden weggevangen om predatie van eieren en larven te voorkomen.
- In het gebied Rijtjes zal een faunapassage te worden aangelegd. De sterfte onder de kamsalamanders zal daardoor verminderen en de populatie zal duurzamer worden.
- Het landbiotoop van de kamsalamander in het Natura 2000-gebied wordt verbeterd door bij het beheer van heggen aandacht te besteden aan de ontwikkeling van zoomvegetaties. Het huidige gebruik van de aanliggende graslanden wordt daardoor in ruimte iets ingeperkt waardoor een extensiever beheer van de stroken langs de hagen mogelijk wordt. Om dit te bereiken worden de rasters, die immers het intensievere beheer van het extensievere beheer scheiden, verplaatst. Ook het raster door de stroomdalgraslanden wordt op een aantal plaatsen teruggezet om struweel- en zoomvorming te bevorderen en daardoor de migratie te verbeteren tussen biotopen in het binnendijkse gebied en biotopen in het winterbed. Aan de zuidzijde van het binnendijkse gebied (Rijtjes) wordt een haag geplant om de uitwisseling beter mogelijk te maken.

Kleine modderkruiper

- De omvang en verspreiding van de populatie kleine modderkruipers in het Natura 2000-gebied wordt onderzocht.
- Aanpassen van het onderhoud: Extensief en gefaseerd onderhoud van de Oeffeltse Raam is noodzakelijk om te voorkomen dat bij onderhoud van de waterloop de hele populatie modderkruipers in een keer verwijderd wordt, dan wel dat de biotoop ongeschikt wordt. Door eenzijdig onderhoud (over de jaren wisselend) blijft steeds een deel van de vegetatie in de waterloop staan als biotoop voor de vissen.
- In het kader van een toekomstige natuurvriendelijke inrichting van de Oeffeltse Raam worden er ondiepe oeverzones gecreëerd. Deze opgroeigebieden warmen relatief snel op, bieden voldoende voedsel en zijn moeilijker bereikbaar voor roofvissen. Hiermee wordt een uitbreiding van het areaal voor de kleine modderkruiper beoogd. Het huidige areaal is beperkt en dat maakt dat de populatie nu niet erg groot is. Omdat kleinere populaties in de regel makkelijker uitsterven dan grotere is de situatie nu niet zonder zorgen.
- De Oeffeltse Raam en de Virdse Graaf moeten regelmatig geschoond worden. Dat zal gefaseerd gebeuren, doordat niet de hele waterloop in een keer geschoond wordt, maar steeds slechts eenzijdig: er blijft altijd vegetatie blijft staan op oevers en in het water.

8 UITVOERINGPROGRAMMA

8.1 Uitvoering maatregelen: verantwoordelijkheden en kosten

Onderstaande maatregelen zijn toegelicht in paragraaf 7.2. Het totaal aan geraamde kosten die buiten het reguliere beheer vallen komt in de eerste beheerplanperiode op ca. euro.

Pm kostenoverzicht

8.2 Communicatie: verantwoordelijkheden (voor uitvoering) en kosten

Voor het behalen van de doelen van het beheerplan is het van belang dat gebruikers, ondernemers, omwonenden, maatschappelijke organisaties en overheden op de hoogte zijn van het belang van het Natura 2000-gebied en de mogelijke gevolgen die het beheerplan voor hen heeft. Om draagvlak voor de maatregelen uit het beheerplan te creëren en medewerking aan de uitvoering te krijgen is communicatie van groot belang.

8.2.1 Doelstellingen voor de communicatie

Het Natura 2000-gebied biedt ruimte aan de natuur en recreatie en in de onmiddellijke omgeving is ruimte voor wonen en bedrijvigheid. Aan de betrokkenen moet duidelijk worden gemaakt dat dit verenigbaar is met de doelstellingen van Natura 2000 en moet worden aangegeven wat het beheerplan en eventuele vergunningplicht betekenen voor de verschillende activiteiten en de verschillende doelgroepen.

De doelstellingen van communicatie rond het beheerplan zijn:

- Doelgroepen hebben inzicht in de gevolgen van het beheerplan voor de eigen situatie.
- Zij weten waar ze terecht kunnen voor informatie en met vragen.
- Betrokkenen bij de uitvoering van het beheerplan kennen nut en noodzaak van de maatregelen.

Inzicht van doelgroepen in de gevolgen van het beheerplan begint met de bekendheid van Natura 2000 en de Natuurbeschermingswet in het algemeen. Daarnaast dienen gebruikers van het gebied geïnformeerd te worden over de gevolgen van inrichtingsmaatregelen en vergunningplicht en -verlening.

Aan de realisatie van de laatste doelstelling is al tijdens de voorbereiding van het beheerplan het meeste werk verricht. Het beheerplan is opgesteld door de bevoegde gezagen in samenwerking met de organisaties die zijn betrokken bij de uitvoering. Deze hebben bijgedragen aan de inhoud en onderschrijven de beschreven maatregelen. Binnen de organisaties worden deskundigheid en betrokkenheid bevorderd door bijvoorbeeld trainingen en bijeenkomsten. Voor Staatsbosbeheer geldt het beheerplan als leidraad voor het terreinbeheer.

8.2.2 Rolverdeling in de communicatie

Het ministerie van LNV zorgt voor de algemene informatievoorziening rond Natura 2000 en de Natuurbeschermingswet en is als voortouwnemer het aanspreekpunt voor het beheerplan. Staatsbosbeheer geeft als belangrijkste beheerder van het gebied publieksvoorlichting over het gebied en over inrichtings- en beheermaatregelen.

De provincie verzorgt de communicatie over de specifieke gevolgen van het beheerplan voor de gebruikers van het gebied en de vergunningverlening op grond van de Natuurbeschermingswet. De provincie werkt de communicatie rond dit aspect nog verder uit. In ieder geval worden betrokkenen geïnformeerd met nieuwsbrieven, folders en de provinciale website. Ook kunnen gebruikers van het gebied voor informatie terecht bij de provincie.

8.3 Monitoring en evaluatie instandhoudingsdoelstellingen en maatregelen:

Om te kunnen bepalen of de maatregelen ten behoeve van de instandhoudingsdoelstellingen effectief zijn, zal monitoring en evaluatie plaatsvinden. De monitoring geeft inzicht in de staat van instandhouding van de soorten en habitattypen waarvoor het gebied Oeffelter Meent is aangewezen. Daarmee wordt tevens de effectiviteit van de maatregelen bepaald. Evaluatie van de uitkomsten van de monitoring kan leiden tot aanpassing en/of bijstelling van de

maatregelen in het volgende beheerplan. Daarnaast kunnen zo nodig op grond van monitoringsresultaten tussentijdse maatregelen worden bijgestuurd.

8.3.1 Verantwoordelijkheden

De bevoegde gezagen (het ministerie van LNV en de provincie Noord-Brabant) zijn verantwoordelijk voor de monitoring van de ontwikkeling van de habitattypen en –soorten en voor de voortgang van de maatregelen en vergunningverlening. Deze worden aan het einde van de beheerplanperiode (na 6 jaar) geëvalueerd. Het Rijk is bezig met de voorbereiding van de algemene monitoring van de instandhouding van soorten en habitats in verband met de verplichte rapportage aan de EU.

Staatsbosbeheer, waterschap en de provincie Noord-Brabant zijn verantwoordelijk voor het monitoren van maatregelen in dit beheerplan en hun effectiviteit, van veranderingen in het gebied en het gebruik in en om het gebied. Staatsbosbeheer is uitsluitend verantwoordelijk voor de inventarisatie en monitoring welke is afgesproken c.q. passend is in de offerte tussen LNV en Staatsbosbeheer. Voor extra monitoring dient aanvullende financiering gevonden te worden.

8.3.2 Taakverdeling en opzet monitoring

Voor monitoring in kader van het beheerplan wordt uitgegaan van bestaande monitoringsprogramma's. Om zicht te houden op de instandhoudingsdoelstellingen en resultaten van de maatregelen in kader van dit beheerplan dient de monitoring te worden aangepast. Aanvullende monitoring is noodzakelijk om doelen en beheersmaatregelen in kader van het onderhavige beheerplan te kunnen evalueren.

In onderstaande tabellen worden overzichten gegeven van bestaande en nieuwe monitoringsprogramma's.

Tabel 12 Reeds bestaande monitoringsprogramma's

Soort onderzoek	Verantwoordelijke instantie	Frequentie	Opmerking
Basisvegetatiekartering	Staatsbosbeheer	1 x per 10 jaar	Moet worden afgestemd op beheerplanperiode;
Doelsoortenkartering	Staatsbosbeheer	1 x per 10 jaar	5 jaar voor basisvegetatiekartering
Meetnetroute flora	Provincie Noord-Brabant	3 x per 8 jaar	
Monitoring amfibieën	RAVON	Wisselend	Afhankelijk van beschikbaarheid vrijwilligers
Monitoring vissen	RAVON	Wisselend	Idem

Tabel 13 Aanvullende monitoringsprogramma's

Soort onderzoek	Verantwoordelijke instantie	Frequentie	Opmerking
Uitbreiding oppervlakte basisvegetatiekartering	Staatsbosbeheer	1 x per 12 jaar	Tweetal particuliere percelen, winterdijk (nog niet van toepassing in deze beheerplanperiode)
Verhoging frequentie doelsoortenkartering (planten)	Staatsbosbeheer	1 x per 3 jaar	Soorten in het stroomdalgrasland en glanshaverhooiland (kosten; € 1500 in beheerplanperiode) Financiering nog niet geregeld
Monitoring kamsalamander in N2000 gebied	Staatsbosbeheer	1 x per 3 jaar	Onderzoek actuele en potentiële voortplantings-biotop en aantalsbepaling op plaatsen waar amfibieën worden overgezet Kosten: € 1000 in beheerplanperiode (samenwerking met RAVON) Financiering nog niet geregeld
Monitoring kamsalamander in aangrenzende gebieden	Provincie	1 x per 3 jaar	Idem (te financieren uit provinciaal soortbeschermingsplan)
Monitoring kleine modderkruiper	Waterschap	1 x per 3 jaar	Controleren voorkomen Kosten: € 1000 in beheerplanperiode
Monitoring zandafzetting	Staatsbosbeheer	1 x per 3 jaar	Na inrichting natuurvriendelijke oevers
Bodemonderzoek in stroomdalgrasland	Staatsbosbeheer	Eenmalig	Zie toelichting Kosten: € 10.000 in beheerplanperiode Financiering nog niet geregeld
Monitoring waterkwaliteit	Waterschap	1 x per maand	Laatste gedeelte van Oeffeltse Raam t.b.v. modderkruiper Financiering nog niet geregeld

Toelichting bestaande monitoringsprogramma's

Basisvegetatiekartering Staatsbosbeheer: Vlakdekkende flora- en vegetatiekartering door extern bureau gespecialiseerd in het uitvoeren dit soort werkzaamheden. Dit vindt standaard om de 10 jaar plaats in kader van de interne kwaliteitsbeoordeling van Staatsbosbeheer (evaluatie van doelen, terreincondities en beheersmaatregelen). De huidige frequentie van 1 maal per 10 jaar dient afgestemd te worden op de looptijd van het Natura 2000 beheerplan. Wegens praktische uitvoerbaarheid en beschikbare capaciteit denkt Staatsbosbeheer eraan deze frequentie te verlagen naar 1 maal per 12 jaar omdat de verhoging van de frequentie naar 1x per 6 jaar niet haalbaar lijkt. Omdat de laatste kartering is uitgevoerd in 2008 (parallel aan de opstelling van het beheerplan) vindt de volgende reguliere basiskartering in 2018 plaats. Gezien de 6-jarige cyclus van de Natura 2000 beheerplannen ligt het voor de hand om omstreeks 2020 een nieuwe kartering te laten uitvoeren. De uitgevoerde flora-inventarisaties zullen naar verwachting voldoende zijn om de habitattypen na de eerste beheerplanperiode te kunnen evalueren.

Doelsoortenkartering Staatsbosbeheer: Karteren van doelsoorten vindt standaard ongeveer 5 jaar na een basisvegetatiekartering plaats om – indien nodig – tussentijds te kunnen bijsturen.

Hiervoor zijn monitoringsvlakken geselecteerd die vlakdekkend onderzocht worden op rodelijst- en indicatorsoorten.

Meetnetroute flora Provincie Noord-Brabant: Lijnvormige meetnetroute nr46201; Oeffelter Meent, bestaande uit 44 vastliggende onderzoekssecties en meetnetroute 46202 (Oeffelt beheersgebied) met 18 vastliggende onderzoekssecties. Beide meetnetroutes liggen in het zuidelijk deel van het Natura 2000 gebied. Deze route werd sinds 1995 tweejaarlijks door de provincie onderzocht op aanwezige soorten en hun abundantie ten behoeve van de bepaling van trends van kwaliteitsindicatoren en indicatoren voor 'ver'-thema's. De frequentie is sinds 2007 naar beneden bijgesteld.

Door het RAVON zijn in de afgelopen 10 jaar enkele malen de actuele en potentiële voortplantingswateren in het gebied onderzocht op het voorkomen van amfibieën. Deze monitoring betrof dus ook de kamsalamander. Er was geen sprake van een vaste frequentie in de monitoring. Dit geldt ook voor de monitoring van vissen (waaronder de kleine modderkruiper).

Overig onderzoek in reguliere monitoringsprogramma's is minder relevant in het kader van de instandhoudingsdoelstellingen en maatregelen in dit beheerplan. Het gaat hierbij om broedvogelbasiskarteringen (Staatsbosbeheer) en een plot in kader van broedvogelonderzoek door de Provincie Noord-Brabant.

Aanvullende monitoring t.b.v. evaluatie beheerplan

- Een aantal percelen is geen eigendom van Staatsbosbeheer maar zijn wel van belang om te volgen in kader van de instandhoudingsdoelstellingen. Het gaat hierbij om een tweetal particuliere percelen en de winterdijk. De volgende basiskartering zal – zoals reeds hierboven is gemeld – in de volgende beheerplanperiode plaatsvinden.
- Verhoging frequentie doelsoortenkartering: Deze frequentie moet worden afgestemd op de beheerplanperiode. Normaal gesproken zou kunnen worden volstaan met een eenmalige doelsoortenkartering aan het einde van deze beheerplanperiode. Gezien voorgestelde aanpassingen in het beheer en de problematiek m.b.t. de basenvoorziening in het stroomdalgrasland is gekozen van een cyclus van drie jaar (dus twee keer in deze beheerplanperiode). In combinatie met de vegetatiebasiskartering uit 2008 moet een goede evaluatie van de habitattypen mogelijk zijn.
- De verspreiding van de kamsalamander in het Natura 2000-gebied zal in de beheerplanperiode onderzocht worden. Het gaat hierbij om onderzoek in actuele en potentiële voortplantingswateren. Bij locaties waar – in de voortplantingsperiode – amfibieën worden overgezet is het van belang dat de gevangen kamsalamanders geteld worden. Op deze wijze kan een beeld worden gekregen van de grootte van de populatie. Staatsbosbeheer is verantwoordelijk voor de monitoring in het Natura 2000-gebied.
- Het is ook van belang om te onderzoeken in hoeverre er populaties van de kamsalamander in de nabijheid van het beheerplangebied aanwezig zijn. In ieder geval gaat het hierbij om mogelijke voortplantingslocaties in een straal van 5 km. Met name het gebied ten zuidoosten van de Oeffelter Meent is slecht onderzocht. De verantwoordelijkheid voor de monitoring van de kamsalamander buiten het Natura 2000-gebied ligt bij de Provincie. Financiering is wellicht mogelijk vanuit het soortbeschermingsplan.
- De kleine modderkruiper komt voor in de Oeffeltse Raam. Deze loop is eigendom van het waterschap. Het is van belang dat de soort twee keer in de beheerplanperiode gemonitord wordt. Om de metapopulatie in kaart te brengen is het noodzakelijk dat de gehele Oeffeltse Raam (en lopen die hiermee in verbinding staan) worden onderzocht. Het voortouw van deze monitoring ligt bij het waterschap.
- Als de natuurvriendelijke oevers langs de Maas is ingericht, zal de Maas mogelijk zand en evt. grind in het gebied afzetten. Dit zijn locaties waar vegetaties behorend tot het stroomdalgrasland kunnen ontwikkelen. Het is hierdoor van belang dat deze processen goed gevolgd worden. Het gaat hierbij om de abiotische processen (depositie van zand en erosie) en de vegetatieontwikkeling die hierbij hoort. Voortouw ligt bij Staatsbosbeheer. De frequentie zal één keer per drie jaar bedragen.
- De waterkwaliteit in de Oeffeltse Raam is van belang voor de instandhouding van de populatie kleine modderkruiper. Het is noodzakelijk dat een keer per maand de waterkwaliteit van de Oeffeltse Raam wordt onderzocht. Deze monitoring valt onder de verantwoordelijkheid van het waterschap.
- Eén keer per 5 jaar opnemen nieuwe zanddeposities. Deze monitoring valt onder verantwoordelijkheid van **Staatsbosbeheer (pm nog afstemmen)**.

8.3.3 Evaluatie van het beheerplan

Het beheerplan heeft een geldigheid van zes jaar. Tegen het einde van deze planperiode evalueren de bevoegde gezagen (het ministerie van LNV en de provincie Noord-Brabant) het beheerplan om te bepalen of het voor de volgende planperiode nog voldoet. Voor de evaluatie wordt gebruikgemaakt van de resultaten van de monitoring zoals hiervoor beschreven. De evaluatie gaat in op de mate van realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen en de mate van realisatie van de in het plan opgenomen maatregelen. De staat van instandhouding worden gerelateerd aan de overige te monitoren aspecten. Inhoudelijk worden daarin de onderwerpen gevolgd die in de handreiking beheerplannen vermeld staan (ministerie van LNV, 2005).

De evaluatie is de onderbouwing voor de volgende generatie beheerplannen. Als uit de evaluatie blijkt dat het beheerplan nog steeds actueel is, dan kan het met nog eens zes jaar verlengd worden.

De ontwikkeling van de staat van instandhouding van natuurwaarden is een kwestie van lange termijn. Daarom worden er gedurende de looptijd van het beheerplan over de staat van instandhouding geen tussentijdse evaluaties gehouden.

8.4 Financiering van gehele uitvoering beheerplan

De interne bosbeheer- en waterbeheermaatregelen worden door Staatsbosbeheer gefinancierd uit haar reguliere beheerbudget.

Voor Natura 2000-doelstellingen zijn geen aparte budgetten beschikbaar gesteld door het ministerie van LNV. Financiële dekking voor de aanpassingen aan het hydrologisch systeem kunnen door Staatsbosbeheer en waterschap Aa en Maas gezocht worden in het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) dat onder regie staat van provincie Noord-Brabant of door Europese subsidies uit de programma's LIFE+ en POP2. Er is nog geen budget aangevraagd of toegezegd. De financiering van de aanvullende maatregelen is nog niet gegarandeerd.

9 LITERATUUR

- Albers, K. et al. (2003), 'Monitoring OBN flora 2002 en 2003', Ecologica
- Alterra Wageningen-UR & Directie Kennis LNV, 2007, <http://www.aardkunde.nl/map/hot/NB22.pdf>, *Cuijk / Maasterrassen*, geraadpleegd op 15 mei 2008
- Arcadis (2008), 'MER Reallocatie Grondwaterwinningen Boxmeer en Vierlingsbeek', versie concept 2008
- De Bont, C.H.M., Maas, G.L. (2005), 'Tussen Grave en Gennep en Arcen en Velden: archeologische verwachtingen langs de boorden en in het winterbed van de Maas in het stuwpand Grave en het stuwpand Sambeek vanuit fysisch- en historisch-geografisch perspectief', Alterra, rapport 1174, Wageningen.
- De Jong, F.M.W., G.R. de Snoo & J.C. van de Zande (2008), 'Estimated nationwide effects of pesticide spray drift on terrestrial habitats in the Netherlands'. *Journal of environmental Management* 86(2008): 721-730.
- Delft, J.J.C.W. van & Schuitema, W. (2005), 'Werkatlas amfibieën en reptielen in Noord-Brabant', RAVON Noord-Brabant & stichting RAVON, Tilburg/ Nijmegen.
- DLG (2008), 'Projectnota - *Integraal Gebiedsprogramma Maasheggen*', vastgesteld maart 2008, DLG, Tilburg.
- DLG (2009), <http://www.gehegdaanmaasheggen.nl>
- Dijk, H. van, et al. (1981), 'De toestand van droge stroomdalgraslanden langs de Maas van Roermond tot Loevestein in 1980', doctoraalverslag 1981
- DLO-Staring Centrum (1996), 'Actualisatie van de grondwatertrappenkaart van het Land van Cuijk met een gestratificeerde tweefasensteekproef en regressieschatters'
- Gemeente Boxmeer (2008), 'Ontwerp bestemmingsplan buitengebied 2008', versie 7 november 2008.
- Grutters, M. (2008), 'Beheerplan Oeffelter Meent', IVN Maasvallei
- Heuvel, W. van den. (2008), 'Amfibieën-monitoring Oeffelter Meent'
- Hoegen, A.C. (2003), 'Vegetatiekartering Oeffelter Meent 1991 – 1994', NWA, Staatsbosbeheer, Tilburg.
- Inberg, J.A. et al. (2008), 'Vegetatiekartering Regio Zuid 2008 - *Gewande, Makken, Oeffelter Meent, Keent en Reek*', Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Janssen, J.A.M & J.H.J. Schaminée (2004), 'Europese natuur in Nederland - *Soorten van de Habitatrichtlijn*'
- Kiwa Water Research & EGG-consult (2007), 'Knelpunten- en kansanalyse - *Natura 2000-gebied 141 – Oeffelter Meent*', Kiwa Water Research & EGG, Nieuwegein/ Groningen.
- Klasberg, M. (2008), 'Tracenota/MER-UVS Buitenring Parkstad Limburg. *Passende Beoordeling Natura 2000 Gebieden Geleenbeekdal, Brunsummerheide en Teverener Heide*. Arcadis Ruimtelijke Ontwikkeling BV, afdeling Ruimte & Milieu in opdracht van Provincie Limburg, Arnhem.
- Kleinsman, W.B., Groot Obbink, D.J. & Zegers, H.J.M. (1972), 'Ruilverkaveling Land van Cuyk: *de bodemgesteldheid*', Stichting voor Bodemkartering, rapport no. 837, Wageningen.
- Kurstjes, G., Peters, B., Calle, P. (2008), 'Maas in beeld: resultaten van 15 jaar ecologisch herstel – *succesfactoren voor een natuurlijke rivier*', Bureau Drift, Berg en dal.
- Ministerie van LNV (2006), 'Gebiedendocument – werkdokument Natura 2000 aanwijzingsbesluit *Natura 2000 gebied 141 – Oeffelter Meent*'
- Ministerie van V&W, Rijkswaterstaat Dienst Limburg 2006. *Integrale Verkenning Maas*, Advies, Hoofdrapport en Achtergronddocumenten (cd-rom)
- Ministerie van LNV (2007), 'Ontwerp-aanwijzingsbesluit - *Natura2000-gebied #141 Oeffelter Meent*', Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV (2008), 'Natura 2000 profielendocument', Ministerie van LNV, versie 1 september 2008, Ede.
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Rijkswaterstaat, Directie Limburg (2006), *Integrale Verkenning Maas 2*
- Peters, B., Herik, K. van den, Kurstjens, G. (2007a), 'Streefbeelden en herstelmaatregelen van beekmondingen in het Maasdal', Bureau Drift, Berg en Dal.
- Peters, B., Herik, K. van den, Kurstjens, G. (2007b), 'Streefbeelden en herstelmaatregelen van beekmondingen in het Maasdal – *Achtergronddocument herstelmaatregelen*', Bureau Drift, Berg en Dal.

- Peters, B., m.m.v. L. Dam, P. Calle, T. Vriese, A. Klink, J. Dekker, G. Kurstjens, M. Schoor (2008), 'Trends, knelpunten en kennisvragen uit het rivierengebied – *Preadvies OBN Rivierengebied*', Bureau Drift, Berg en Dal.
- Provincie Noord-Brabant (2002), 'Streekplan Noord-Brabant 2002 - *Brabant in Balans*', Provincie Noord-Brabant, vastgesteld 22 februari 2002, gedeeltelijk herzien 3 december 2004, 's-Hertogenbosch.
- Provincie Noord-Brabant (2005), 'Reconstructieplan - *Milieueffectrapport Peel en Maas*', Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch.
- Provincie Noord-Brabant (2007): Basisgegevens resultaten Ecologisch meetnet flora en fauna (periode 2003 t/m 2007; 2-jaarlijkse telling)
- Provincie Noord-Brabant (2008), 'Interim structuurvisie – *Brabant in Ontwikkeling*', Provincie Noord-Brabant, vastgesteld 27 juni 2008, 's-Hertogenbosch.
- RAVON, 1998, monitoringsgegevens amfibieën 1998, Oeffelter Meent
- RAVON, 2004, monitoringsgegevens vissen 1994-2004 kilometerhok 193/413
- Ravon, 2007, [http:// www.ravon.nl](http://www.ravon.nl), *RAVON Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland*, Geraadpleegd op 12 juni 2008.
- RAVON, 2008, *gegevens over vissen uit de periode 1994-2004*, excelbestand RAVON, 21-5-2008
- Rijkswaterstaat Maaswerken (2006a), 'Nota van toelichting - *Ontwerp-Tracébesluit Tracédeel 10 Stuwpannd Grave*', Ministerie van Verkeer en Waterstaat & Rijkswaterstaat Maaswerken
- Rijkswaterstaat Maaswerken (2006b), 'Zandmaas/Maasroute - *Tracébesluit- aanvulling Achtergronddocument peilopzet Grave*', Ministerie van Verkeer en Waterstaat & Rijkswaterstaat Maaswerken
- Rijkswaterstaat (2009), <http://www.rijkswaterstaat.nl> - *Maas: Natuur en veiligheid Maas*, geraadpleegd op 18 maart 2009
- Runhaar en Jalink (2008), 'Vereisten habitattypen, versie december 2008 (website minLNV)
- Schaminée, J.H.J., Stortelder, A.H.F. & Weeda, E.J. (1996), 'De vegetatie van Nederland - *Deel 3*', Opulus press, Upsala.
- Smit, G.F.J., Brekelmans, F.L.A., Anema L.S.A. & Van Eekelen, R. (2007), 'Kansen voor de kamsalamander – *beschermingsplan voor de kamsalamander in Noord-Brabant*', Provincie Noord-Brabant, Directie ecologie, 's-Hertogenbosch.
- Staatsbosbeheer (2003), 'Uitwerkingsplan Oeffelter Meent 2003', Staatsbosbeheer, regio Limburg – Oost-Brabant.
- Steunpunt (2008), 'Quick scan bestaand gebruik en Natura 2000 – *Sectornotities*', Steunpunt Natura 2000 i.s.m. ARCADIS, sector organisaties en ministeries van VROM en Economische Zaken, versie juli 2008
- Stichting voor Bodemkartering (1976), 'Bodemkaart van Nederland Schaal 1:50000 - *Blad 45 Oost 's-Hertogenbosch Blad 46 West-46 Oost vierlingsbeek*', Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Strootman Landschapsarchitekten & Novioconsult Van Spaendonck (2005), 'Ruimte voor herinnering - *Visie op ontwikkeling en beheer van de noordelijke Maasvallei vanuit cultuurhistorisch perspectief*', Strootman Landschapsarchitekten / Novioconsult Van Spaendonck, Nijmegen/ Amsterdam.
- TNO, 2007, <http://www.dinoloket.nl>, 5 april 2007, geraadpleegd september 2008
- Van der Vlies, M. (1999), 'De Oeffeltse Raam Open - *Een gebiedsvisie voor de Oeffeltse Raam als ecologische verbindingszone*', afdeling Waterhuishouding, i.o.v. Waterschap De Maaskant, Oss.
- Van Dijk, Graatsma en Van Rooij (1984), 'Droge stroomdalgraslanden langs de Maas', KNNV Wetenschappelijke Mededeling 165
- Van Dobben, H. & Van Hinsberg, A. (2008), 'Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden', Alterra, Alterra-rapport 1654, Wageningen.
- Van Elk & Zn, G. & Van de Wetering, A.L. (2001), 'Landschapsplan Meerkampen Oeffelt – *Integraal gewijzigd plan*', Buro Visser Landschap Advies, 12 februari, 2001, Oeffelt.
- Waterschap Aa en Maas (2008), 'Projectsamenvatting - *Herstel beekmonding Oeffeltse Raam*'.
- Waterschap Aa en Maas (2008), 'Projectsamenvatting - *EVZ Oeffeltse Raam (buitendijks)*'.
- Wing & IAR (red.) (2008), 'Eindvisie Plan van aanpak reductie ammoniakdepositie op de Peelvenen.' Einddocument. In opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Wing, Wageningen.

- WING Process Consultancy (2007), 'Werkatelier "Maatregelen KRW – Natura2000" - *Gebied: Oeffelter Meent*', i.o.v Provincie Noord-Brabant en de Dienst Landelijk Gebied regio Zuid, WING Process Consultancy, Wageningen.

LIJST VAN GERAADPLEEGDE PERSONEN

Adviesgroep

Leden:

M. Cox	Waterschap Aa en Maas
M. Grutters	IVN
M. Maris	Rijkswaterstaat
H. van de Wiel	Provincie Noord-Brabant
F. van Gorkum	Staatsbosbeheer
H.A.J. van Nuland	TOP Brabant
R. van Wanrooij	ZLTO
J. Verdijk	ZLTO
J. Visschers	ANWB
R. Setz	Gemeente Boxmeer

Agendalid:

P. Broekmans	Gemeente Cuijk
S. Hijmans	Gemeente Cuijk
J. Huijbregts	ANWB
O. Jennekens	WML
S. Ligtenberg	DLG
N. Pakker	DLG

Bilateraal overleg:

D. Coenen	Waterschap Peel en Maasvallei
B. Hoegen	Staatsbosbeheer
M. Jalink	Staatsbosbeheer en Kiwa water research
F. van Kalleveen	Staatsbosbeheer
G. Maas	Alterra
M. Maris	Rijkswaterstaat
R. Setz	Gemeente Boxmeer
K. Sykora	Wageningen Universiteit

VERKLARENDE WOORDENLIJST

A

Aanwijzingsbesluit	Algemene Maatregel van Bestuur waarin een Natura 2000 gebied wordt aangewezen en begrensd en waarin de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied worden aangegeven.
Abiotisch	Niet behorend tot de levende natuur.
Ammoniakgat	Verschil tussen berekende en gemeten ammoniakdepositie.

B

Beheerplan	In een beheerplan wordt omschreven welke maatregelen moeten worden getroffen en op welke wijze, om de instandhoudingsdoelstellingen van habitattypen en soorten van een gebied te realiseren. Dat kunnen zowel maatregelen zijn in het gebied zelf als maatregelen erbuiten die noodzakelijk zijn om de habitattypen en leefgebieden van soorten in het gebied te behouden en te herstellen.
Beschermd natuurmonument	Gebied beschermd volgens de Natuurbeschermingswet 1998, maar niet aangewezen en/of aangemeld als Vogel- en/of Habitatrichtlijngebied.
Bestaande activiteit	een activiteit zoals die plaatsvond bij vaststellen van dit beheerplan onder de voorwaarden die op dat moment van kracht waren. OF een activiteit die op het moment van aanwijzing van het gebied als beschermd natuurmonument of ter uitvoering van de Vogel- en Habitatrichtlijn bestond en onafgebroken heeft plaatsgevonden OF (als wetsvoorstel mei 2007 is aangenomen) iedere handeling die op 1 oktober 2005 werd verricht en sindsdien niet of niet in betekende mate is gewijzigd.
Bevoegd gezag	Overheidsinstelling die is belast met een bepaalde taak, bijvoorbeeld vergunningverlening of vaststellen van beheerplannen.
Biotisch	Behorend tot de levende natuur.
Biotoop	Een door een bepaalde vegetatiestructuur gekenmerkt onderdeel van een landschap, dat door een soort voor alle of een deel van zijn activiteiten wordt gebruikt.
Bouwvoor	De bovenste, veel bewerkte en vaak met humeus materiaal verrijkte laag van de grond. De grondlaag waar de wortels van de planten in groeien. De bovenste 25 cm.
Buffergebied	Gebied, gelegen tussen twee gebieden die elkaar negatief beïnvloeden, dat dient om de wederzijdse negatieve invloed van beide andere gebieden te verminderen.

C

Compenserende maatregelen	Maatregelen die worden genomen ter compensatie van en in samenhang met de aantasting van een natuurgebied en die zorgen dat de grootte en kwaliteit van het natuurgebied en de samenhang met andere natuurgebieden behouden blijven.
---------------------------	--

D

Depositie	Neerslag of afzetting van luchtverontreinigende stoffen op bodem, water, planten, dieren of gebouwen. Het gaat in milieuverband om depositie van verzurende (bijvoorbeeld ammoniak) en vermestende stoffen. Gebeurt deze neerslag in droge vorm dan spreken we van droge depositie. Worden verzurende stoffen door de neerslag afgezet dan spreken we van natte depositie.
Depositienorm	Een getal dat aangeeft hoeveel mol potentieel zuur per hectare een natuurgebied kan hebben voordat er verstoring op dat gebied optreedt.
Drainage	Door mensen aangelegde voorziening om water te onttrekken aan de bodem, met als doel verlaging van de grondwaterstand.
Drukbegrazing	Grazende dieren worden een bepaalde periode op een relatief klein afgezet stuk grond gezet, waardoor dat stuk intensief begraaasd wordt.

E

Effectenanalyse	Een middel om te beoordelen wat het effect is van het bestaand gebruik, van bestaande activiteiten en te treffen maatregelen op de staat van instandhouding van de habitatype of soorten die in de instandhoudingsdoelstellingen worden genoemd.
EHS	Ecologische Hoofdstructuur: een samenhangend netwerk van in (inter)nationaal opzicht belangrijke duurzaam te behouden ecosystemen. De EHS is opgebouwd uit natuurkerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden en ecologische verbindingzones.

Emissie	Uitstoot van stoffen.
Eutrofiëring	Proces van het vergoten van de voedselrijkdom van water of grond.
Expert judgement	Inschatting van een deskundige op grond van zijn kennis en ervaring.
F	
Fauna	De totaliteit van de diersoorten van een bepaald gebied.
Flora	De totaliteit van de plantensoorten van een bepaald gebied.
Flora- en faunawet	Wet die inheemse dier- en plantensoorten beschermt. In de wet is bepaald dat planten en dieren mede beschermd worden, omdat hun bestaan op zichzelf waardevol is, zonder te kijken welk nut de dieren voor de mens kunnen hebben.
G	
Gedeputeerde Staten (GS)	Dagelijks bestuur van een provincie.
Gedragscode	Document waarin regels en richtlijnen worden gegeven voor gedrag, bijvoorbeeld om natuurwaarden te ontzien.
Generieke maatregelen	Maatregelen die niet voor een specifiek gebied gelden maar algemeen van toepassing zijn.
Geohydrologie	De wetenschap die het grondwater onderzoekt.
Geomorfologie	De vorm van het aardoppervlak of de studie daarvan.
GGOR	Gewenste grond- & oppervlaktewaterregime: de waterstanden of -peilen, fluctuaties, waterkwaliteit, kweldruk, stroming, etc.
GHG	Gemiddelde hoogste grondwaterstand.
GLG	Gemiddelde laagste grondwaterstand.
Gunstige staat van instandhouding	Van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype is sprake als de biotische en abiotische omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.
Grondgebonden veehouderij	Vorm van veehouderij die voor de productie geheel of voor een groot deel afhankelijk is van cultuurgrond.
Grondwaterregime	Verloop van de grondwaterstand ten opzichte van het maaiveld in een kalenderjaar.
Grondwatertrappen	Klassenindeling van het grondwaterstands niveau, op basis van een bepaalde combinatie van de hoogste en laagste grondwaterstand.
H	
Habitat	Kenmerkend leefgebied van een soort.
Habitatrichtlijn	EU-richtlijn (EU-Richtlijn 92/43/EEG van 21 mei 1992) die als doel heeft het in stand houden van de biodiversiteit in de Europese Unie door het beschermen van natuurlijke en halfnatuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.
Habitatype	Land- of waterzone met bijzondere geografische, abiotische en biotische kenmerken die zowel geheel natuurlijk als halfnatuurlijk kunnen zijn. (= letterlijke definitie die in de Richtlijn staat). OF Beschrijving van tot een bepaald habitatype behorende vegetatietypen, waarbij ook minder goed ontwikkelde vormen zijn aangegeven.
Hokdierbedrijven	Agrarische bedrijven met intensieve veehouderij zijnde varkens, pluimvee, konijnen en/of pelsdieren.
Hydrologie	De leer van het voorkomen, het gedrag en de chemische en fysische eigenschappen van water in al zijn verschijningsvormen boven, op en in het aardoppervlak.
Hydrologische basis	Bodemlaag waarboven zich het grondwater bevindt.
I	
Infiltratie	Het indringen van water in de grond.
Instandhouding	Geheel van maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding.
Instandhoudingsdoelstelling	Instandhoudingsdoelstellingen van genoemde habitats en soorten geven aan of de instandhouding moet zijn gericht op louter behoud (handhaving van de huidige situatie) of dat ook herstel moet worden nagestreefd om habitat of soort weer in een gunstige staat van instandhouding te brengen.

	Herstel in geval van habitattypen betreft zowel uitbreiding oppervlakte als verbetering kwaliteit. In het geval van een herstelopgave voor soorten gaat het om uitbreiding omvang leefgebied, verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding van de populatie.
Intensieve veehouderij	Niet-grondgebonden veehouderij waarbij het vee geheel of vrijwel geheel in gebouwen wordt gehouden.
K	
kavel	Aaneengesloten stuk grond van een gebruiker, bestaande uit meerdere percelen, waarin geen grenzen voorkomen als openbare wegen en waterlopen.
Kwaliteit	De structuurkenmerken en het functioneren van de ecosystemen die tot een habitatype worden gerekend. Structuurkenmerken omvatten bijvoorbeeld aspecten als vegetatiestructuur (verticale structuur) en afwisseling van hoge en lage begroeiingen en open plekken (horizontale structuur), terwijl het onderdeel functie omvat in hoeverre het ecosysteem goed functioneert, oftewel in hoeverre de abiotische en biotische condities dermate op orde zijn dat de verschillende karakteristieke soorten(groepen) in voldoende mate vertegenwoordigd zijn.
Kwel	Het uittreden van grondwater aan het grondoppervlak, in de waterlopen of drains.
L	
M	
Melkveehouderij	Agrarisch bedrijf waar melk- en kalfkoeien gehouden worden.
MER	Milieueffectrapport; dit is een openbaar document waarin een voorgenomen activiteit (landinrichting), de mogelijke alternatieven en de te verwachten gevolgen voor het milieu op een systematische wijze worden beschreven.
Mitigerende maatregelen / mitigatie	Maatregelen die negatieve effecten verminderen of wegnemen.
Monitoring	Het door de tijd blijven volgen van het verloop van de waarde van een of meer grootheden volgens een vastgestelde werkwijze.
MTR	Maximaal toelaatbaar risico (eco-toxicologisch).
N	
Nationaal park	Een natuurgebied van ten minste duizend hectare met een karakteristiek landschap en bijzondere planten en dieren, als zodanig ingesteld door de minister van LNV.
Natuurbeschermingswet 1998	Wet die natuurgebieden beschermt. Bescherming vindt plaats door ingrepen met mogelijke negatieve gevolgen op de instandhoudingsdoelstellingen van het beschermde gebied niet toe te staan, tenzij een vergunning kan worden verkregen.
Natura 2000	Een samenhangend netwerk van leefgebieden en soorten die van belang zijn vanuit het perspectief van de Europese Unie als geheel, ingesteld door de Europese Unie. Op de gebieden is de Vogel- en/of Habitatrichtlijn van toepassing.
Natura 2000-gebied	Gebied behorende tot het Natura 2000 netwerk; in Nederland een gebied beschermd volgens de Natuurbeschermingswet 1998, tevens aangewezen en/of aangemeld als Vogel- en/of Habitatrichtlijngebied (art 10a Nb-wet).
Natura 2000-waarden	Habitattypen en (vogel)soorten waarvoor een Natura 2000-gebied wordt aangewezen en waarop de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied betrekking hebben.
Nb-wet	Natuurbeschermingswet 1998.
O	
OGOR	Optimaal grond- & oppervlaktewaterregime: de waterstanden of -peilen, fluctuaties, waterkwaliteit, kweldruk, stroming, etc t.b.v. een functie.
Opgroeigebied	Gebied waar een bepaalde soort gedurende een bepaalde levensfase verblijft en zich daar verder ontwikkelt.
Oppervlaktewater	Water dat zichtbaar stroomt door waterloop of over grondoppervlak.
Opstuwing	(Een stroom enz.) door een waterkering tegenhouden

P

Passende beoordeling	Met een passende beoordeling wordt vastgesteld of door een project, handeling of plan er een kans bestaat op een significant negatief effect. Dit op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake, waarbij alle aspecten van het project of een andere handeling op zichzelf én in combinatie met andere activiteiten of plannen worden geïnventariseerd en getoetst.
Prioritair	Voor prioritaire soorten en habitattypen heeft de Europese Unie een bijzondere verantwoordelijkheid voor de instandhouding omdat een belangrijk deel van hun natuurlijke verspreidingsgebied binnen de Europese Unie ligt. Het onderscheid tussen prioritair en niet-prioritair is met name van belang bij de uitvoering en beoordeling van een passende beoordeling.
Profielen	De gehanteerde definitie en afbakening van habitattypen is vastgelegd in zogenoemde Natura 2000-profielen, die voor alle habitattypen (en ook voor soorten) zijn opgesteld. De profielen omvatten de volgende elementen: kenschets (beschrijving, relatief belang), kwaliteit (kenmerken van goede structuur en functie), bijdrage van gebieden, beoordeling landelijke staat van instandhouding, ecologische vereisten, literatuur.

R

S

Sense of urgency	Een 'sense of urgency' is toegekend aan kernopgaven als binnen nu en 10 jaar mogelijk een onherstelbare situatie ontstaat. De inschatting is gemaakt dat een kernopgave, en de daaronder liggende verplichting om minimaal de huidige waarden in stand te houden, dan niet meer realiseerbaar zijn. Kernopgaven met een 'sense of urgency' moeten middels (beheers)maatregelen binnen tien jaar op orde zijn gebracht.
Significant effect	Een effect is significant als de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000 gebied dreigen te worden aangetast.
Staat van instandhouding	Het effect van de som van de invloeden die op de betrokken soort inwerken en op lange termijn een verandering kunnen bewerkstelligen in de verspreiding en de grootte van de populaties van die soort op het grondgebied van de Europese Unie.
Standstill-beginsel	Beginsel dat voorschrijft dat een bepaalde waarde niet mag verslechteren.
Strooisel	Onverteerd organisch materiaal op de (bos)bodem
Stroomgebied	Gebied waaruit het afstromende water door dezelfde waterloop wordt afgevoerd.
Stuwwal	Door landijs tot een wal opgestuwde ondergrond
Subtype	In een aantal gevallen zijn habitattypen onderverdeeld in zogenaamde subtypen omdat het habitatype een grote ecologische variatie aan ecosystemen omvat, dit wil zeggen verschillende subtypen met een sterk afwijkende soortensamenstelling en/of structuur en functie én/of verschillen met betrekking tot de ecologische vereisten. In de meeste gevallen komt deze ecologische variatie tot uiting in verschillende plantensociologische verbonden waartoe de begroeiingen van de subtypen worden gerekend. Als een habitatype in subtypen is verdeeld, worden de doelen zowel op landelijk en op gebiedsniveau op het niveau van subtypen geformuleerd. Met dien verstande dat als alle subtypen in een concreet gebied voorkomen en ervoor de subtypen geen onderscheid is m.b.t. de inhoud van de doelen dit niet expliciet wordt aangegeven in het doel.
Successiestadium	Een successiestadium heeft betrekking op een levensgemeenschap dat door natuurlijke processen ofwel "successie" overgaat in een andere levensgemeenschap.

T

TOV	Teeltondersteunende Voorziening
Trendanalyse	Statistische analyse van een reeks van telgegevens
Typische soort	Het profielendocument bevat per habitat(sub)type een tabel met typische soorten. Deze set van typische soorten als geheel is (conform de systematiek van de Europese Commissie) gebruikt bij

	het beoordelen van de staat van instandhouding (kwaliteit) op landelijk niveau
U	
Uitplaatsen	Het verplaatsen van bedrijven naar een ander gebied ten behoeve van de realisatie van de doelen van het landinrichtingsplan.
Uitspoeling	Het verplaatsen van mineralen naar onbereikbare diepere grondlagen.
V	
Vegetatie	Het ruimtelijk voorkomen van planten in samenhang met de plaats waar zij groeien en in de rangschikking die zij spontaan hebben aangenomen.
Verdroging	Alle nadelige effecten op natuurwaarden als gevolg van een, door menselijk ingrijpen, structureel lagere grond- en/of oppervlaktewaterstand dan de gewenst of als gevolg van de aanvoer van gebiedsvreemd water ter bestrijding van de lagere waterstanden.
Vermesting	Het toevoegen van teveel meststoffen aan de bodem, waardoor het natuurlijk evenwicht in de bodem wordt verstoord.
Versnippering	Schade aan faunapopulaties als gevolg van doorsnijding van het leefgebied door infrastructuur en/of door andere vormen van habitatdoorsnijding.
Verspreiding	Meststoffen en resten van gewasbeschermingsmiddelen worden via grondwater, lucht en/of andere wijze verspreid.
Verstoring	Storen van dieren door lawaai, betreding, licht e.d.
Verstorings- en verslechteringstoets	Toets waarmee wordt nagegaan of door een project, handeling of plan een kans bestaat op een verstoring of verslechtering van een natuurlijke habitat of habitat van een soort dan wel een verstorend effect op een soort. Hiertoe dienen alle relevante aspecten van het project of handeling in kaart gebracht te worden.
Verzuring	Door in regenwater opgeloste verzurende stoffen worden de bodems en het grondwater zuurder.
Vogelrichtlijn	EU-richtlijn (EU-Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979) die tot doel heeft om alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het grondgebied van de Europese Unie te beschermen, inclusief en in het bijzonder de leefgebieden van bedreigde en kwetsbare soorten.
W	
Waterconservering	Het zolang mogelijk vasthouden van gebiedseigen water (regen- of grondwater) in de bodem of boven maaiveld of in het oppervlaktewater. Dit kan in effect hebben op gemiddelde grondwaterstanden en/of situaties bij extreme neerslag.
Waterscheiding	Grens tussen twee stroomgebieden.
WAV	Wet Ammoniak en Veehouderij.
Weidevogelgebied	Door de overheid aangewezen gebied waar een regeling geldt voor bescherming van weidevogels, vanwege het belang van het gebied voor die vogels.
Wetland	Waterrijk natuurgebied. Erkende wetlands genieten speciale bescherming op grond van internationale verdragen.
Wortelzone	De grondlaag waarin de levende wortels van een bepaalde vegetatie aanwezig zijn, meestal beschouwd als de laag waarin het overgrote deel van de wortels zich bevindt.
Z	

KAARTBIJLAGEN

De volgende kaartbijlagen zijn op de volgende bladzijden opgenomen:

- Kaart 1 Begrenzing van het Natura 2000-gebied
- Kaart 2 Eigendom en beheer
- Kaart 3 Bodem en grondwater
- Kaart 4 Huidig voorkomen habitattypen
- Kaart 5 Potentie voorkomen habitattypen
- Kaart 6 Bestaand gebruik

KAART 1 BEGRENZING VAN HET NATURA 2000-GEBIED

KAART 2 EIGENDOMSSITUATIE

KAART 3 BODEM EN GRONDWATER

KAART 4 HUIDIG VOORKOMEN HABITATTYPEN

KAART 5 POTENTIE VOORKOMEN HABITATTYPEN

KAART 6 HUIDIG VOORKOMEN SOORTEN

KAART 7 POTENTIE VOORKOMEN SOORTEN

KAART 8 BESTAAND GEBRUIK

BIJLAGEN

BIJLAGE 1 RELEVANTE WET- EN REGELGEVING

Hieronder zijn de belangrijkste wetten, regelgeving en beleidsdocumenten opgenomen die van belang zijn voor de gebruiksmogelijkheden en de bescherming van de natuur in het Oeffelter Meent. De maatregelen in voorliggend beheerplan zijn met deze bestaande plannen en regelgeving afgestemd.

Internationale verdragen en richtlijnen

- Europese Vogel- en Habitatrichtlijn
- Europese kaderrichtlijn Water
- Richtlijn voor Strategische Milieubeoordeling
- IPPC-richtlijn

Nationale wetgeving

- Natuurbeschermingswet 1998
- Flora- en faunawet
- Wet op de ruimtelijke ordening
- Reconstructiewet
- Wet milieubeheer
- Wet Ammoniak en Veehouderij
- Boswet

Beleidsplannen

- Nota ruimte (2005)
- Reconstructieplannen
- Interim structuurvisie
- Gemeentelijke bestemmingsplannen

De Europese verdragen en richtlijnen moeten in de nationale wet- en regelgeving geïmplementeerd worden. Hieronder staat vermeld welke Europese regelgeving in de nationale wet- en regelgeving is vertaald.

Tabel 1.1 Europese wet- en regelgeving geïmplementeerd in Nederlandse wet- en regelgeving.

Europese wet- en regelgeving	Nederlandse regelgeving
Vogel- en Habitatrichtlijn	Natuurbeschermingswet 1998 en Flora- en faunawet
IPPC	Wet milieubeheer en de Wet ammoniak en veehouderij (Wav) en in de toekomst ook het Besluit huisvesting
Strategische milieubeoordeling	Wijziging Wet Milieubeheer en wijziging van het Besluit m.e.r.
Kaderrichtlijn water	Verschillende plannen van Rijk, provincie en gemeente zoals 4 ^e Nota Waterhuishouding, provinciaal waterhuishoudingplan, stroomgebiedbeheerplan van waterschappen en bestemmingsplannen

BIJLAGE 2 ORGANISATIE VAN DE TOTSTANDKOMING VAN HET BEHEERPLAN

Het beheerplan Oeffelter Meent is geschreven door een projectgroep dat bestaat uit medewerkers van de Dienst Landelijk Gebied en Staatsbosbeheer. De projectgroep heeft ook het proces van totstandkoming van het plan georganiseerd.

Inhoudelijke discussiepunten bij de totstandkoming van het plan zijn voorgelegd aan een adviesgroep, dat de projectgroep heeft geadviseerd en het plan heeft beoordeeld op uitvoerbaarheid. Het adviesteam bestaat uit vertegenwoordigers van de gemeente Boxmeer, de Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO), Provincie Noord-Brabant, Staatsbosbeheer, Waterschap Aa en Maas, IVN, Rijkswaterstaat, TOP Brabant en ANWB.

Voor expertise op het gebied van stroomdalgraslanden, geomorfologie en voor specialistische gebiedskennis heeft de projectgroep een beroep gedaan op externe specialisten. Ook is een werkatelier georganiseerd waar 6 deskundigen inbreng hebben geleverd over beheermaatregelen en gebiedskennis in de vorm van 'expert judgement'.

Voor het bestuurlijk traject wordt aansluiting gezocht bij het bestuurlijk overleg, dat voor de beheerplannen waarvoor de provincie Noord-Brabant het voortouw heeft, wordt ingesteld tussen de dienst regionale zaken van het ministerie van LNV en Noord-Brabant.

Adviesgroep beheerplan Oeffelter Meent

M. Cox	Waterschap Aa en Maas
M. Grutters	IVN
M. Maris	Rijkswaterstaat
H. van de Wiel	Provincie Noord-Brabant
F. van Gorkum	Staatsbosbeheer
H.A.J. van Nuland	TOP Brabant
R. van Wanrooij	ZLTO
J. Verdijk	ZLTO
J. Visschers	ANWB
R. Setz	Gemeente Boxmeer

Externe specialisten

D. Coenen	Waterschap Peel en Maasvallei
B. Hoegen	Staatsbosbeheer
M. Jalink	Staatsbosbeheer en Kiwa water research
G. Maas	Alterra
M. Maris	Rijkswaterstaat
K. Sykora	Wageningen Universiteit

BIJLAGE 3 PROCEDURE VERGUNNINGVERLENING

Dit beheerplan Oeffelter Meent geeft aan dat voor bepaalde activiteiten geen vergunning nodig is. Voor de activiteiten, plannen en projecten die niet genoemd zijn in dit beheerplan zal altijd een beoordeling plaats moeten vinden.

Bevoegd gezag

Het college van Gedeputeerde Staten is in de meeste gevallen bevoegd gezag om vergunning te verlenen voor projecten of handelingen die rondom of in de beschermde natuurgebieden plaatsvinden en daar mogelijk schade aan toebrengen. Om hierover uitsluitel te verkrijgen voor uw project of handeling kunt u het beste contact opnemen met de provincie. In enkele gevallen is de Minister van LNV het bevoegd gezag.

Hoe vraag ik een vergunning aan?

Samen met het bevoegd gezag bepaalt de initiatiefnemer in de oriëntatiefase met vooroverleg of er een vergunningplicht bestaat en zo ja, welke toetsing moet worden uitgevoerd: de passende beoordeling of de verslechterings- en verstoringstoets. Bij voorkeur wordt het vooroverleg aan de hand van een conceptaanvraag gevoerd. De provincie kan hierbij verder aangeven of de conceptaanvraag voldoende informatie geeft over de effecten op het te beschermen gebied en welke zaken nog moeten worden onderzocht. Ook kan een inschatting worden gegeven van de haalbaarheid van een aanvraag. Het voeren van vooroverleg voorkomt vertraging in de procedure.

Vergunning Natura 2000-gebieden (artikel 19d)

De Oeffelter Meent is een Natura 2000-gebied. U vraagt een vergunning aan met een 19d-formulier. Aan de vergunningaanvraag ligt een Habitattoets (Passende beoordeling/Verslechterings- en verstoringstoets) ten grondslag (zie schema).

Na het vooroverleg vraagt de initiatiefnemer een vergunning aan bij de provincie Noord-Brabant als het plan of project hoofdzakelijk gevolgen heeft voor het deel van een Natura 2000-gebied dat binnen de grenzen van de provincie Noord-Brabant ligt. De initiatiefnemer ontvangt een bericht van ontvangst van de aanvraag.

Per 1 november 2008 past de provincie Noord-Brabant de Uniforme openbare voorbereidingsprocedure (U.o.v.) toe in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Hierdoor wordt aangesloten bij andere vergunningprocedures in het kader van het Omgevingsrecht (zoals b.v. de milieuvergunning). Dit maakt coördinatie tussen deze vergunningstelsels eenvoudiger en stroomlijnt het besluitvormingsproces.

Zwaartepunt van de Uniforme openbare voorbereidingsprocedure ligt op de publicatie van het ontwerp-besluit en het inbrengen van zienswijzen. In de definitieve beschikking wordt aangegeven op welke wijze met zienswijzen is omgegaan en of deze leiden tot aanpassingen van het ontwerp-besluit.

Met vragen over de Natuurbeschermingswet 1998 kunt u terecht bij:

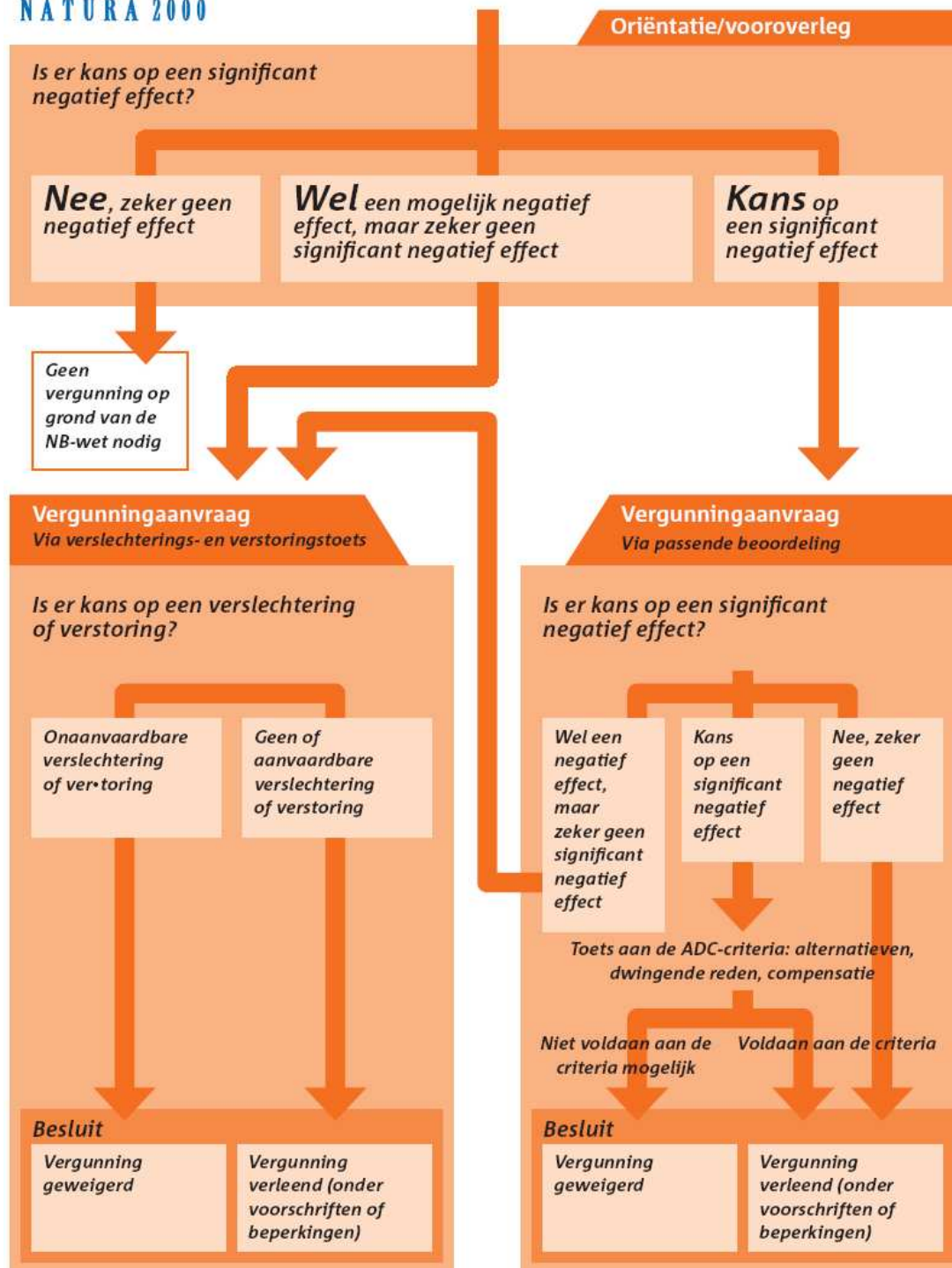
De provincie Noord-Brabant, Bureau Natuurverkenningen, Postbus 90151, 5200 MC 's-Hertogenbosch.

U kunt ook bellen met één van de medewerkers via tel. 073-6812138, of een e-mail sturen aan Groenewetten@brabant.nl.

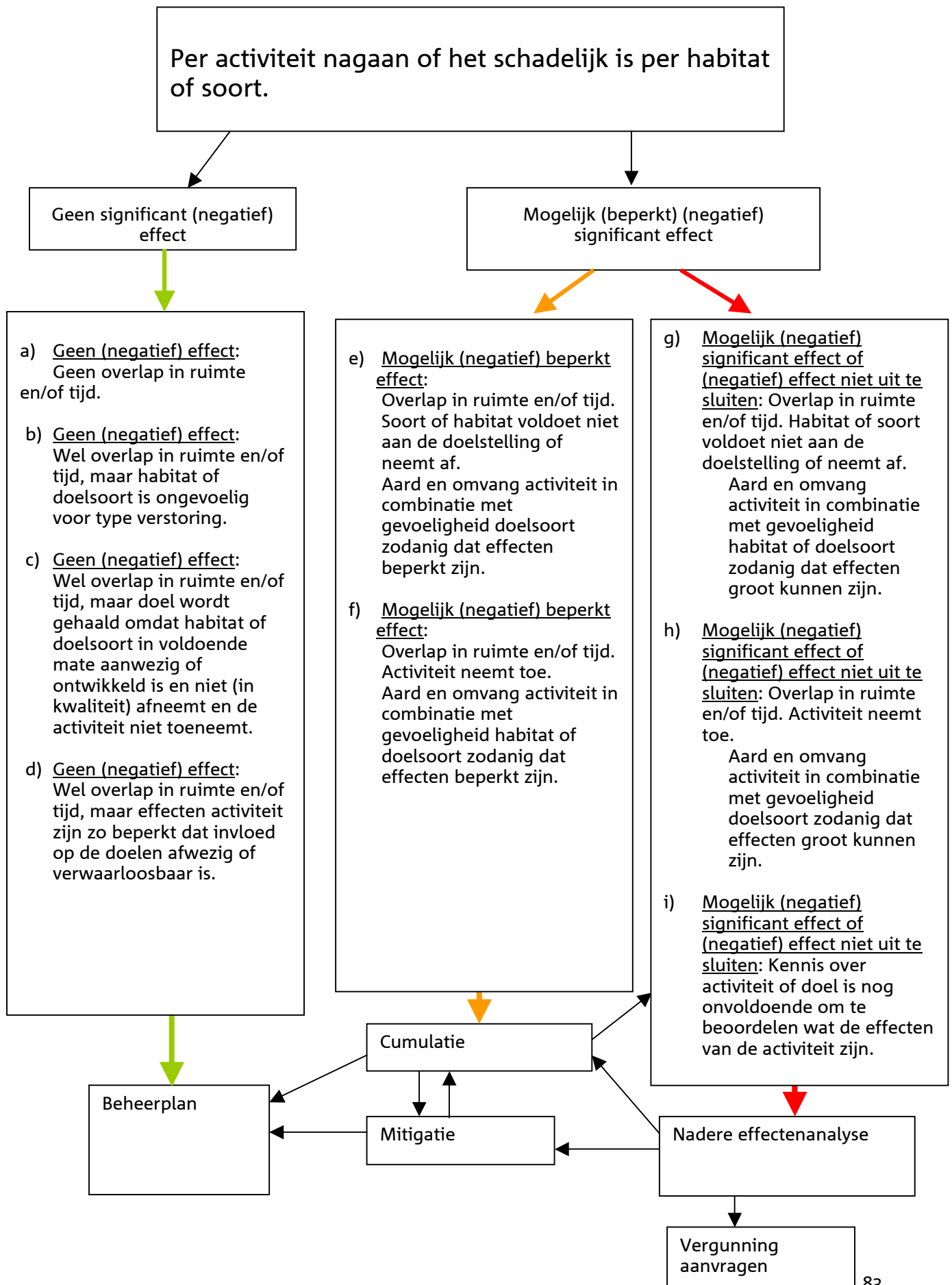
Voor een overzicht van de mogelijke stappen die een initiatiefnemer moet zetten, zie bijgaand stroomschema. (Voor meer informatie wordt verwezen naar 'Handreiking Natuurbeschermingswet 1998' van het ministerie van LNV, september 2005. Dit document is te vinden op www.minlnv.nl).

Project of handling

BIJLAGE 4 BEOORDELING BESTAAND GEBRUIK

Tabel 4.1 Beoordeling bestaand gebruik aan de hand van beoordelingsschema

	Stroomdalgraslanden	Glanshaverhooilanden	Kamsalamander	Kleine modderkruiper
Activiteit				
Recreatie				
<i>Beheer</i>				
Begaanbaar houden wegen/paden	b	b	b	a
Plaatsen en onderhouden afsluitingen	b	b	b	a
Plaatsen en onderhouden overstappen en tourniquettes	b	b	b	a
Routemarkeringen	b	b	b	a
Plaatsen en onderhouden van infopanelen, borden, e.d.	a	a	a	a
<i>Gebruik</i>				
Wandelen op wegen en paden	a	b	b	a
Honden uitlaten op wegen en paden (aangelijnd)	a	b	b	a
Fietsen op bestaande wegen/fietspaden	a	a	b	a
Paardrijden op ruiterroute	a	a	a	a
Excursie onder leiding van boswachter	d	d	d	a
Landbouw				
<i>Binnen N2000 begrenzing</i>				
Beweiding met runderen	a	a	a	a
Besputtingen	b	b	a	b
<i>Buiten N2000 begrenzing</i>				
Normale agrarische bedrijfsvoering op percelen met bestemming landbouw (m.u.v NH3)	a	a	a	a
Overig				
Onderhoud winterdijk	a	a	d	a
Begrazing met schapen	a	a	d	a
Onderhoud schapenrasters	a	a	d	a
Waterlopen schonen	a	a	a	d
Bestaande wegen schaven en egaliseren	a	a	a	a
Natuurontwikkelingsproject waarbij vermarktbaar delfstoffen	a	a	a	a
Onderhoud duikers	a	a	a	d

Legenda

Betekenis letters zie vorige pagina beoordelingsschema

Tabel 4.2 Samenvatting storingsgevoeligheid van habitats Oeffelter Meent (Ministerie van LNV, 2008)

		stroomdalgraslanden	glanshaverhooilanden	kamsalamander	kleine modderkruiper
nr	storingsfactor				
1	oppervlakteverlies	x	x	xx	xx
2	versnippering voor kenmerkende dieren	x	x	xx	xx

chemische effecten

3	verzuring	xx	x	o	o
4	vermesting	x	x	x	x
5	verzoeting	o	o	nvt	nvt
6	verzilting	xx	xx	x	x
7	verontreiniging	x	x	xx	xx

fysieke effecten

8	verdroging	o	x	xx	xx
9	vernatting	x	x	o	o
10	verandering stroomsnelheid	nvt	nvt	nvt	xx
11	verandering overstromingsfrequentie	x	x	x	x
12	verandering dynamiek substraat	nvt	nvt	o	xx

verstorende effecten

13	geluid	nvt	nvt	nvt	nvt
14	licht	nvt	nvt	nvt	nvt
15	trilling	nvt	nvt	nvt	nvt
16	optische verstoring voor kenmerkende dieren	x	x	nvt	nvt
17	mechanische effecten	x	x	x	xx

directe menselijke effecten

18	kenmerkende dieren	x	x	x	x
19	bewuste verandering soortensamenstelling	x	x	xx	xx

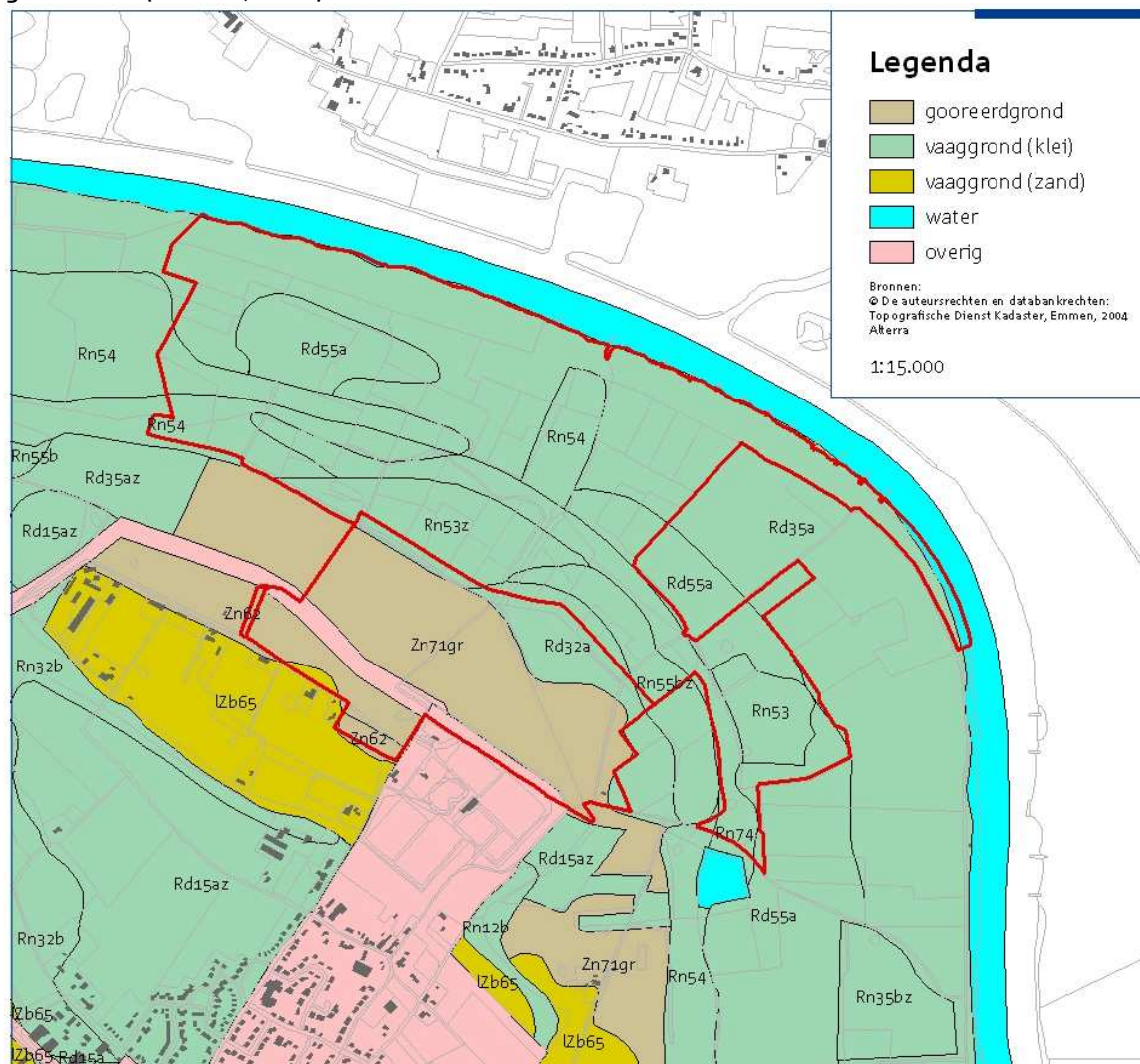
Legenda

o	niet gevoelig
x	gevoelig
xx	zeer gevoelig
nvt	niet van toepassing

BIJLAGE 5 TOELICHTING HYDROLOGIE

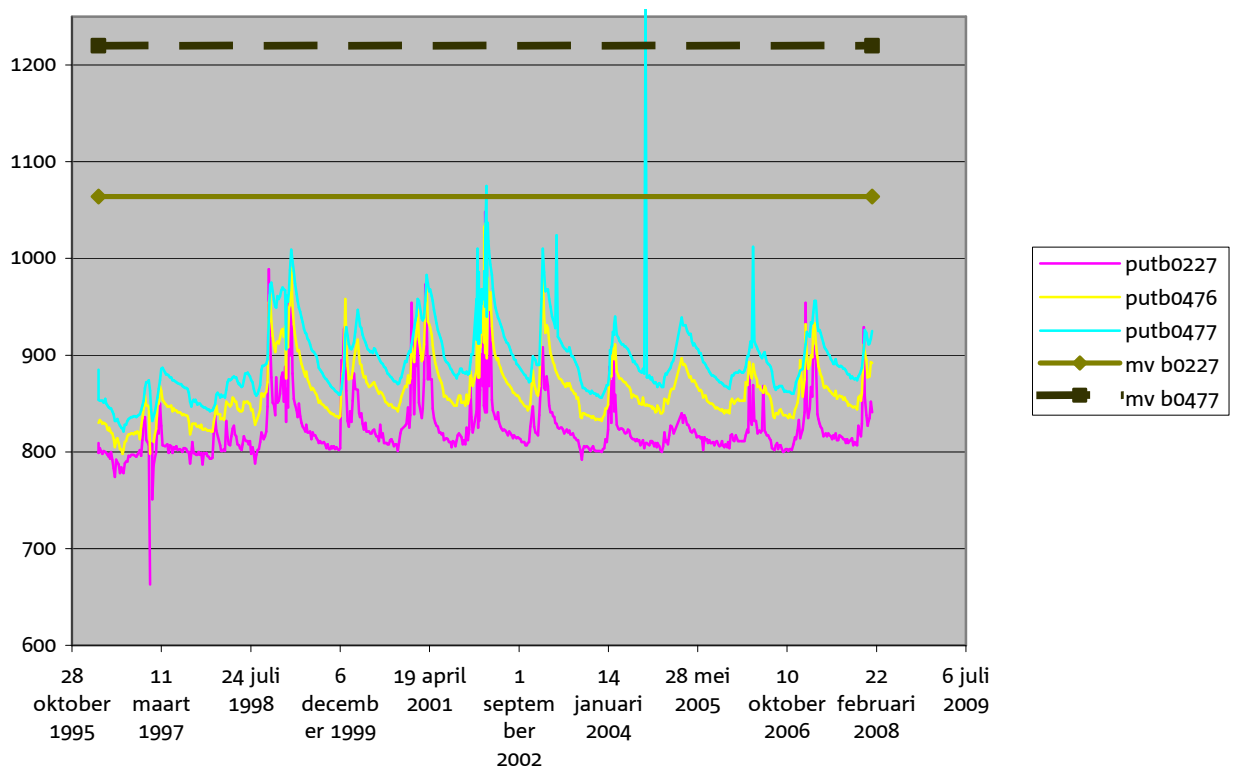
Grondwater

De gronden in de uiterwaard zijn ingedeeld in klasse n en klasse d. Klasse n zijn de laaggelegen gronden, die na een regenperiode plaatselijk dras zijn en bij stijgende rivierwaterstanden het eerst vollopen. Klasse d zijn de overwegend hooggelegen gronden, die binnen 50 cm geen grondwaterinvloed vertonen. Afhankelijk van de waterstand in de Maas zal de grondwaterstand diep kunnen dalen. Daarentegen komen deze gronden bij extreem hoge rivierwaterstanden ook blank te staan. Er zijn in dit gebied geen grondwatertrappen gekarteerd (Stiboka, 1972).

figuur 1 Bodemkaart landinrichting Cuijk

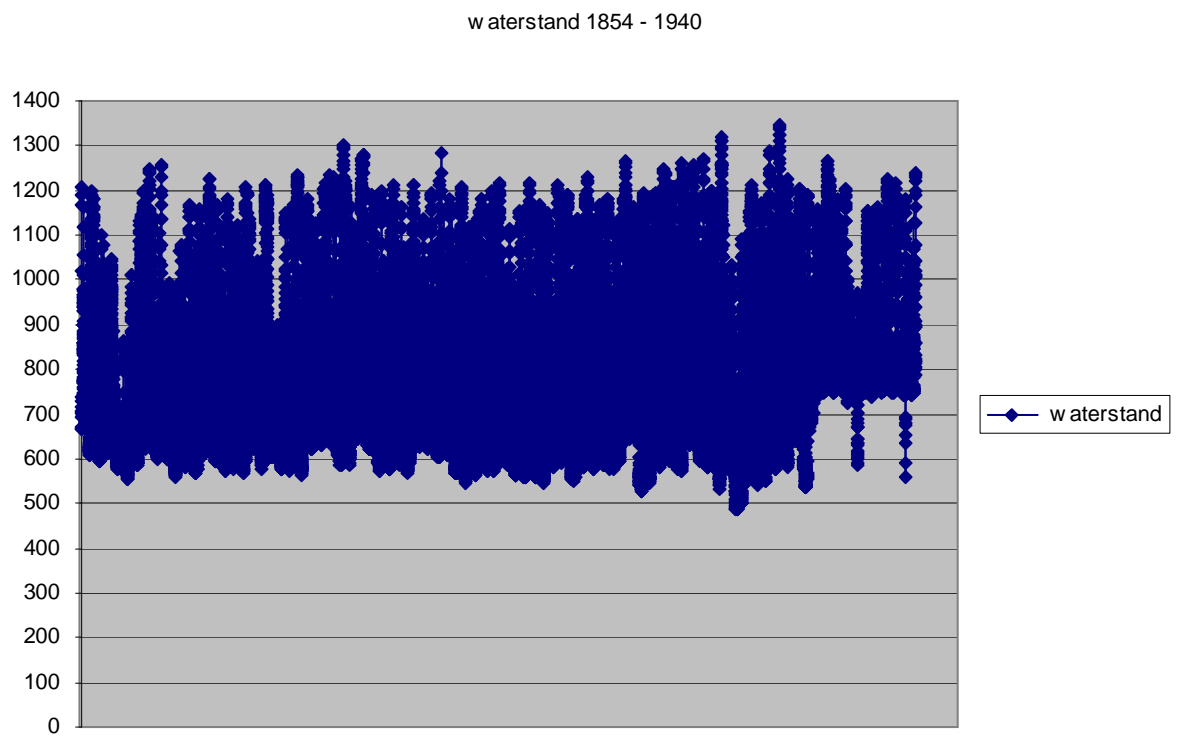
Afhankelijk van de waterstand in de Maas zal de grondwaterstand diep kunnen dalen. In figuur 2 is een raai weergegeven van 3 meetpunten, die langs de Veerweg liggen, even ten noorden van het gebied. Buis B0227 ligt op 100 meter van de maas, buis B0477 ligt op 500 meter van de Maas. De hoge waterstand van de Maas vinden we terug in de peilfluctuaties van het grondwater. Bij buis B0227 en buis B0476 is het maaiveld ca 10.50 meter + NAP. In de zomer zit het grondwater bijna 2,5 meter onder het maaiveld.

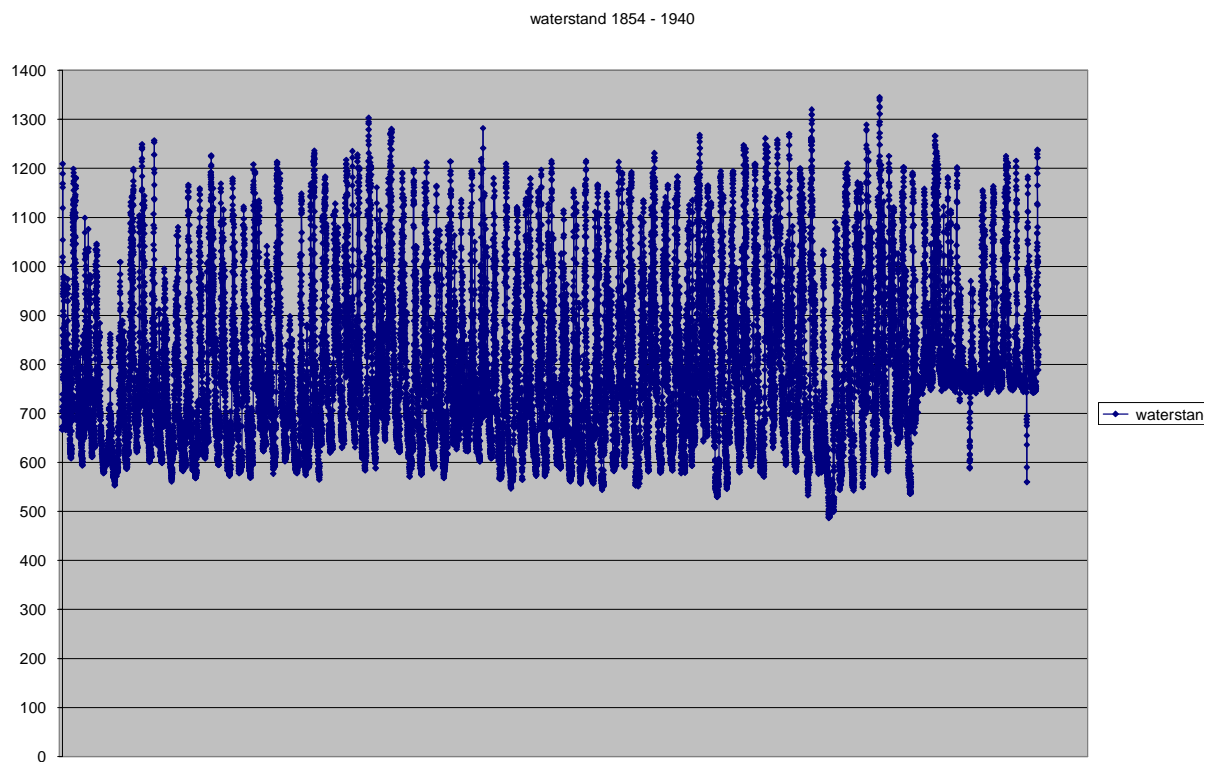
figuur 2 Grondwaterstanden

Overstroming Maas

De Oeffelter Meent ligt in het zomerbed van de Maas. Dit betekent dat bij hoge waterstanden de Maas het gebied inundeert. In figuur 3 en 4 zijn de waterpeilen bij Gennep weergegeven vanaf 1854 tot 2007. Langs de Maas ligt een zomerdijk, die nu een hoogte heeft van ca. 11.50 m + NAP. Deze is in de loop der jaren opgehoogd. In figuur 3 zien we dat de Maas met een zekere regelmaat boven de 12 m + NAP uitkwam. Het gebied overstroomde en er werd zavel en klei afgezet. In figuur 4 zien we dat de laatste jaren het aantal afvoerpieken boven de 12 meter is afgenomen. Dit betekent dat alleen het stuk ten oosten van de Maas met een zekere regelmaat door de Maas beïnvloed wordt.

figuur 3 Maasstanden 1854 – 1940

figuur 4 Maasstanden 1940 - 2007

BIJLAGE 6 HABITATKAART - HUIDIGE SITUATIE

De habitatkaart (huidige situatie) is in een aantal stappen vervaardigd:

1. Uitgangspunt is de meest recente vegetatiekartering van Staatsbosbeheer: het terrein is gekarteerd in 2008. Deze kaart is objectief, is niet specifiek voor Natura 2000-doelen gemaakt en daarom onomstreden en dus een goed uitgangspunt.
2. Deze kaart is met de vertaaltabellen dd aug 2007, zoals het Steunpunt die heeft vastgesteld, op standaardwijze vertaald in een habitatkaart, compleet met kwaliteitsaanduiding. Een deel van de kaartvlakken is handmatig en vlakje voor vlakje, en conform de vertaaltabel, beoordeeld op de onderdelen “beperkende criteria” en “mozaiek”.
3. Ontbrekende delen van de kaart (hier een beperkt areaal) zijn handmatig ingevuld door gebruikmaking van de kennis van veldmedewerkers van Staatsbosbeheer. Dat leverde voor de Oeffelter Meent geen nieuwe vlakken op met kwalificerende habitats.
4. De concept-kaart is tijdens een werkatelier-te-velde voorgelegd aan deskundigen op het gebied van graslandvegetaties en/of de Oeffelter Meent zelf. Deelnemers aan dat atelier staan in bijlage 2. De toets is uitgevoerd om eventuele foutieve aanduidingen (die door allerlei oorzaken kunnen ontstaan) op te sporen. Er bleken geen aanleidingen voor wijzigingen in het kaartbeeld; de kaart kreeg in de voorgelegde vorm hun instemming.
5. De kaart en het genoemde proces is besproken en goedgekeurd in de Adviescommissie voor de Oeffelter Meent (zie bijlage 2).

Op de definitieve kaart (habitats – huidige situatie) is opgenomen:

- a) de begrenzing van het Natura 2000-gebied in een rode contourlijn;
- b) binnen deze begrenzing de ligging van de kwalificerende habitats, zoals genoemd in de concept-aanwijzing voor de Oeffelter Meent. Elk habitatype een eigen kleur;
- c) geen kwaliteitsaanduiding voor de habitats. Deze is wel besproken in de tekst;
- d) in het geval van Glanshaverhooilanden bleek geen enkel kaartvlak zich te kwalificeren. Eén kaartvlak bleek dicht bij kwalificatie te zitten en is daarom alsnog gemerkt met een ster. Zie ook de tekst in hoofdstuk 3;
- e) aanduiding van het overig gedeelte van het Natura 2000-gebied als “Overig Natura 2000-gebied” met een neutrale kleur (grijs). Het is wel natuur, maar kwalificeert zich niet voor de hier relevante habitats;
- f) er zijn geen gedeelten van de kaart voor de Oeffelter Meent waarover geen uitspraak kon worden gedaan;
- g) De ligging van bestaande en nieuwe natuur, samen de EHS, buiten het Natura 2000-gebied Oeffelter Meent ter aanduiding van de inbedding van het Natura 2000-gebied in ruimere context.

Bij de kaart hoort een tabel met oppervlakten zoals die op de kaart staan. De bovengenoemde ster is zonder oppervlakteaanduiding gebleven. De tabel maakt onderdeel uit van tabel 10 in paragraaf 5.1.1.